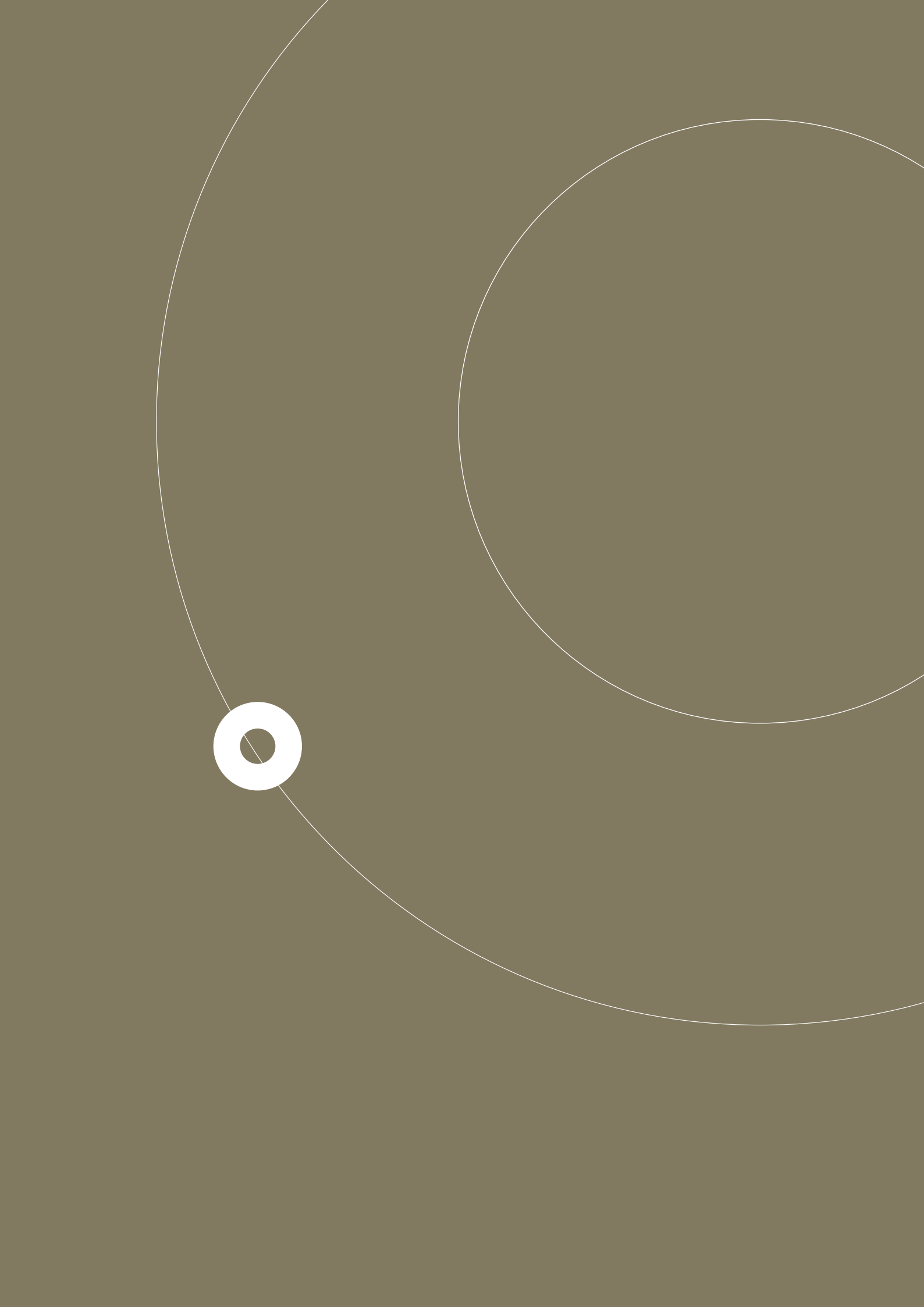

OMGEVINGSVISIE HELMOND 2040

Gemeente Helmond

INHOUD

VOORWOORD	5
1. INLEIDING	9
1.2 Bereik van de visie	9
1.3 Samenhang met de omgevingseffectrapportage	10
1.4 Beleid andere overheden	10
1.5 Opbouw / leeswijzer	12
2. WIJ ZIJN HELMOND	15
2.1 Ontstaan en ontwikkeling	15
2.2 Helmond in de regio	19
2.3 Identiteit is het fundament	24
3. HOE ZIET ONZE STAD ERUIT IN 2040?	27
Helmond is in 2040...	27
4. OPGAVEN EN THEMA'S	31
4.1 Drie centrale opgaven	31
4.2 Uitgangspunten	33
5. INTEGRALE AMBITIES	39
Ambitie 1: Helmond van en voor iedereen	40
Ambitie 2: Helmond als duurzame stad	48
Ambitie 3: Helmond als vitale stad	58
Ambitie 4: Helmond als verbonden stad	68

6. GEBIEDSGERICHTE	
UITWERKING	79
6.1 Centrum	80
6.2 Werkgebieden	84
6.3 Leefbare en aantrekkelijke woonwijken	88
6.4 Buitengebied	92
 7. UITVOERINGSPARAGRAAF	 97
7.1 De rollen	97
7.2 Rolverdeling en instrumentarium	99
7.3 Rolneming per integrale ambitie	99
7.3.1 Helmond van en voor iedereen	100
7.3.2 Helmond als duurzame stad	102
7.3.3 Helmond als vitale stad	104
7.3.4 Helmond als verbonden stad	106
7.4 Richtinggevende principes	109
7.5 De beleidscyclus	111
 BIJLAGE :	
TOELICHTING ZONNEVELDEN	117
 GEBRUIKTE LITERATUUR	 122

VOORWOORD

Beste lezer,

We zijn trots op onze stad. Het is hier goed wonen, werken en recreëren. Onze wijken zijn gevarieerd, ons centrum is een mooie en levendige plek voor iedereen en je staat vanuit het stedelijk gebied binnen no time in het groen.

De uitdagingen van de toekomst

Dat betekent niet dat er niets te verbeteren valt. We staan de komende decennia voor grote uitdagingen. Hoe gaan we in onze stad bouwen en investeren, zodat de Schaalsprong echt een kwaliteitssprong wordt? Hoe zorgen we ervoor dat iedereen meeprofiteert van de groei van onze stad? Van de extra woningen en banen die erbij komen? Hoe gaan we om met klimaatverandering en wat heeft klimaatverandering voor gevolgen voor onze omgeving?

In deze Omgevingsvisie gaan we in op deze vragen, en meer. Als u de visie leest, zult ook u ontdekken dat veel van wat in de visie staat niet nieuw is. We hebben er ervoor gekozen om bestaand beleid en visies bij elkaar te brengen en met elkaar te verbinden in deze Omgevingsvisie. Dit hebben we gedaan op basis van de ambities voor de ontwikkeling van onze stad. Denk aan de Schaalsprong,

aan Brede Welvaart en aan klimaatverandering. Op een integrale manier, want de ruimte is schaars dus moeten we goed nadenken over wat we waar willen realiseren. Niet alles kan immers overal. Daarmee vormt de Omgevingsvisie de kapstok voor toekomstige ontwikkelingen.

Samen met inwoners

Helmond is een stad van makers, en een toekomst, die maken we samen. De visie kon alleen tot stand komen door input van inwoners en belanghebbenden. Ik wil iedereen die heeft meegedacht dan ook danken voor de inzet. De omgeving is van ons allemaal, dus het is belangrijk om daar dan ook met zijn allen zorg voor te dragen. Zodat we nu fijn kunnen wonen, werken en recreëren in onze stad en ook nieuwe generaties dit op een fijne en gezonde manier kunnen doen.

Wat mij betreft is deze Omgevingsvisie eerder een startpunt dan een sluitstuk.

De komende jaren zullen we onze stad verder ontwikkelen in lijn met deze visie. En omdat onze omgeving constant in beweging is, willen wij met u in gesprek blijven over hoe het nog beter, gezonder en duurzamer kan. Wij hopen dan ook echt dat u deze Omgevingsvisie vooral leest als een uitnodiging om mee te bouwen aan het Helmond van de toekomst. Want goed wonen, werken en recreëren, dat gaat ons allemaal aan.

Voor nu wensen wij u veel plezier bij het lezen van de Helmondse Omgevingsvisie 2040.

Gaby van den Waardenburg

Wethouder Ruimtelijke Ordening gemeente Helmond

1. INLEIDING

We staan voor een aantal grote uitdagingen. Denk aan de energietransitie en klimaatadaptatie, maar ook het oplossen van de woningcrisis en het werken aan brede welvaart in onze maatschappij.

We willen ook in de toekomst een aantrekkelijke leefomgeving houden. Daarom moeten we ons voorbereiden op de veranderingen die gaan komen en daar mede sturing aan geven. Tegelijkertijd willen we onze identiteit en kernkwaliteiten behouden. Want dat is wat ons ‘Helmonds’ maakt.

We hebben daarom behoefte aan een ‘stip op de horizon’, een koers voor de ruimtelijk-fysieke ontwikkeling van onze stad naar 2040. In deze Omgevingsvisie zijn de contouren van deze stip op de horizon geschetst. We beginnen daarbij niet met een blanco vel. We werken in en aan een bestaande stad en dat vraagt een zorgvuldige aanpak, met en voor onze inwoners en ondernemers.

1.2 Bereik van de visie

De Omgevingsvisie geldt voor ons hele grondgebied, voor de hele fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de doelen van de Omgevingswet. Deze doelen zijn:

- Het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving;
- Het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

De Omgevingsvisie bestrijkt alle domeinen van de fysieke leefomgeving en brengt deze samen. Het gaat in ieder geval om de volgende thema's: ruimte, bouwen, infrastructuur, natuur, biodiversiteit, energie, klimaat, milieu, water en bodem, gezondheid en erfgoed.

De Omgevingsvisie is het cement tussen de stenen, het zorgt voor verbinding tussen alle beleidsvelden in het fysieke domein. Het brengt deze integraal samen en maakt keuzes waar nodig. Het geeft een gebiedsgerichte vertaling en biedt sturing door middel van richtinggevende principes voor ontwikkelingen.

De Omgevingsvisie is opgesteld met inbreng van inwoners, ondernemers, partners en allerlei andere stakeholders in onze stad. We houden daarbij rekening met de provinciale én de nationale Omgevingsvisie en de Omgevingsvisies van onze buurgemeenten.

1.3 Samenhang met de omgevingseffectrapportage

Voor de Omgevingsvisie hebben we een omgevingseffectrapportage gemaakt. Hierin verkennen we welke effecten kunnen optreden als we bepaalde keuzes maken. In de omgevingseffectrapportage beschrijven we ook welke maatregelen we kunnen nemen om eventuele negatieve effecten van keuzes te verminderen. De inzichten uit de omgevingseffectrapportage zijn meegenomen in deze Omgevingsvisie.

1.4 Beleid andere overheden

Nationale Omgevingsvisie/NOVI

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie voor de ontwikkeling van ons land in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Die komen samen in vier prioriteiten: Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie, Duurzaam economisch groeipotentieel, Sterke en gezonde steden en regio's en Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

De druk op de fysieke leefomgeving in Nederland is zo groot, dat belangen soms botsen. Het streven is combinaties te maken en win-win situaties te creëren, maar dit is niet altijd mogelijk. Soms zijn er scherpe keuzes nodig en moeten belangen worden afgewogen. Hiervoor gebruikt de NOVI drie afwegingsprincipes:

- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies;
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
- Afwentelen wordt voorkomen.

In de NOVI zijn NOVEX gebieden opgenomen. Dit zijn regio's die vanuit de ruimtelijke ordening een bijzondere, landelijke, positie hebben voor opgaven en kansen. Helmond maakt deel uit van twee NOVEX-gebieden: Stedelijk Brabant en De Peel. De aanwijzing als NOVEX-gebied geeft brede erkenning en een steun in de rug van de ingezette aanpakken van Rijk en regio. Via een brede verbindende aanpak kunnen deze worden versterkt vanuit een langjarig commitment gericht op ontwikkeling en bescherming van de leefomgeving van het gehele gebied.

NOVEX-gebied Stedelijk Brabant

Het NOVEX-gebied Stedelijk Brabant gaat over de Brabantse stedenrij Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Helmond. Hier draait het om de grote verstedelijkings- en woningbouwopgave en de programmering daarvan in dit gebied. In dit stedelijk gebied moet het grootste deel van het provinciale bod van de 130.600 woningen en de bijbehorende werkgelegenheid tot 2030 worden gerealiseerd. Voor de metropool regio Eindhoven, waar Helmond onderdeel van uitmaakt, wordt ingezet op hoogstedelijke centrumontwikkeling. Hiermee moet ook de Brainport positie van deze regio worden versterkt.

In Stedelijk Gebied Eindhoven liggen grote kansen om op korte termijn circa 30.000 woningen te realiseren via drie gebiedsontwikkelingen: Het centrum van Eindhoven (inclusief EIK XL), centrum Helmond en de ontwikkelas Eindhoven Centrum –Veldhoven De Run. Er zijn aanvullende, resultaatgerichte afspraken gemaakt met betrekking tot woningbouw tot 2030. Bijzondere aandacht gaat uit naar de relatie tussen mobiliteit, verdere verstedelijking (inclusief balans wonen en werken) en groen/blauw.

NOVEX-gebied De Peel

De Peel is een uniek gebied en tegelijkertijd zijn de opgaven in De Peel groot en urgent: de transitie van de landbouw, de energietransitie, de klimaatopgave en de stikstofcrisis komen hier samen. Doel van het NOVEX-gebied De Peel is het realiseren van een toekomstbestendige, gezonde en natuurlijke leefomgeving voor mensen die er wonen, werken en recreëren. Onderdeel hiervan is dat het natuurgebied De Peel, een Natura 2000 gebied, teruggebracht wordt in een goede ecologische toestand.

Dit vraagt om transitie van productieprocessen in de landbouw en verschuivingen tussen sectoren met behoud van werkgelegenheid. Tevens is de opgave veranderende ruimteclaims te accommoderen door de omslag naar circulaire en natuurinclusieve landbouw (bijvoorbeeld intensieve teelten), veranderingen in mobiliteit, opwek van duurzame energie en aanpassing aan klimaatverandering (droogte en wateroverlast).

De Peel is vanwege zijn omvang, de intensiteit en aard van de problematiek van essentieel nationaal belang voor de omslag naar kringlooplandbouw en een duurzame voedselvoorziening. Het belang van NOVEX De Peel voor Helmond is meerledig. Een gezonde, natuurlijke leefomgeving is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor mensen en bedrijven. Wij zijn voor de kwaliteit van ons buitengebied mede afhankelijk van onze buurgemeenten. Helmond heeft onvoldoende ruimte om haar eigen energiebehoefte duurzaam op te kunnen wekken en is daarom afhankelijk van ruimte in omliggende gemeenten, waaronder ook in de Peel. En tot slot kan door de focus op een innovatieve agrarische sector mogelijk een combinatie worden gemaakt met ons economische speerpunt Foodtech.

Provinciale Omgevingsvisie

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) van Noord-Brabant beschrijft de visie en het beleid van de provincie op het gebied van ruimtelijke ordening en omgevingskwaliteit. De provincie hanteert voor afwegingen bij ontwikkelingen in het fysieke domein het uitgangspunt 'diep, rond en breed' kijken.

Onder 'diep' verstaat de provincie de toepassing van de lagenbenadering. Dat betekent dat niet alleen wordt gekeken naar de directe effecten van een ontwikkeling op de bovengrond, maar ook naar de vaak minder zichtbare effecten op de diepere ondergrond en op de langere termijn. Met 'rond' bedoelt de provincie een integrale benadering met koppeling van kansen, groei in balans en toepassing van de principes van people, planet en profit. Met 'breed' bedoelt de provincie dat alle gezichtspunten, belangen en ontwikkelingen worden betrokken bij de afweging.

Daarnaast vraagt de Provincie van gemeenten een evenwichtige toedeling van functies en om invulling te geven aan een goede omgevingskwaliteit met een veilige, gezonde leefomgeving. Hierbij wordt rekening gehouden met:

1. zorgvuldig ruimtegebruik waaronder toepassing van de ladder duurzame verstedelijking;
2. de waarden in een gebied met toepassing van de lagenbenadering;
3. meerwaardecreatie.

1.5 Opbouw / leeswijzer

Na deze inleiding beschrijven we in hoofdstuk 2 onze identiteit en onze positie in de regio. In hoofdstuk 3 geven we aan wie we in 2040 willen zijn, de stip op de horizon: hoe ziet onze stad eruit in 2040? Vervolgens beschrijven we in het vierde hoofdstuk de belangrijkste opgaven voor onze stad.

Het hart van deze Omgevingsvisie, hoofdstuk 5, bestaat uit vier integrale ambities die een samenhangend beeld geven op de aanpak van de belangrijke opgaven voor Helmond. De thema's zijn daarin vervlochten: per thema is ingegaan op de doelstelling en bijbehorende opgave en is aangegeven welke keuzes we maken om de verschillende ambities te realiseren.

In hoofdstuk 6 hebben we gebieden benoemd die relevant zijn voor de doelstellingen en de maatregelen, met de daarbij behorende ontwikkelingsrichting. Hierin worden ook de eventueel nog uit te werken vragen benoemd. Hoofdstuk 7 is de uitvoeringsparagraaf met een rolbeschrijving voor de uitvoering, de beleidscyclus, monitoring en de richtinggevende principes voor ontwikkelingen in onze stad.

2. WIJ ZIJN HELMOND

Waar zijn we trots op? Wat willen we behouden of versterken?

Onze identiteit, karakteristieken en kwaliteiten zijn belangrijke uitgangspunten voor onze toekomst. Het is de waardevolle leefomgeving als startpunt van de visie.

2.1 Ontstaan en ontwikkeling

Water- en bodemsysteem als basis

De ontstaansgeschiedenis van Helmond hangt nauw samen met de structuur van de ondergrond en het watersysteem. Deze bepaalden mede waar de mens zich vestigde en hoe men het landschap gebruikte. Helmond is gelegen op de overgang van hoge, droge dekzandruggen naar de lager gelegen beekdalen van de Aa en de Goorloop.

In het oosten van Helmond liggen bosgebieden, die de begrenzing vormen van het watersysteem van de Aa. Dit gebied vormt de Groene Peelvallei en maakt, naast Helmond, ook onderdeel uit van Deurne en Gemert-Bakel. In het westen liggen de dekzandruggen die onderdeel zijn van het watersysteem van de Dommel. Hier ligt het 'Rijk van Dommel en Aa' dat zich uitstrekt over de gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Laarbeek, Nuenen en Helmond.

De belangrijkste natuur- en landschapskwaliteiten van Helmond worden gevormd door enerzijds de robuustheid van deze droge boscomplexen en anderzijds de ligging van de beekdalen in en rondom de stad.

Vroege occupatie

Helmond heeft een rijke geschiedenis. In onze gemeente zijn overblijfselen gevonden van jagers en verzamelaars uit de steentijden. Uit de late prehistorie en Romeinse tijd dateren sporen en vondsten van nederzettingen en grafvelden. In historische documenten uit de late middeleeuwen wordt 'Helmond' genoemd. Het gaat dan om het gebied ten westen van de Aa, het tegenwoordige 'Haagje'. Vanaf het begin van de dertiende eeuw maakte Helmond deel uit van het hertogdom Brabant. Vanaf 1232 hebben we stadsrechten. Marktrechten werden in 1376 verleend door hertogin Johanna van Brabant. De diverse ambachtsgilden zorgden voor vakbekwame werklieden. Textielwerkers als wolspinners, wevers, volders en lakenverkopers vormden een belangrijke groep.

Begin 14de eeuw werd het kasteel van Helmond gebouwd. Na 700 jaar staat het er nog altijd, als een tastbare herinnering aan onze historie. Rond 1400 werden vestingwerken en stadspoorten toegevoegd. De rivier de Aa verzekerde de stad van voldoende toevoer van water.

Nieuwe impuls voor textielnijverheid en industrialisatie

Helmond slaagde er door de eeuwen heen in haar textielnijverheid te behouden. Aan het begin van de 19e eeuw vestigden zich een aantal (textiel)ondernemers in Helmond en kreeg de textielnijverheid een nieuwe impuls.

In de periode 1822- 1826 werd in opdracht van Koning Willem I de Zuid-Willemsvaart door Helmond gegraven. In 1866 werd de spoorlijn tussen Eindhoven en Venlo in gebruik genomen. Deze vormden een belangrijke ontsluiting van Helmond, voor de aan- en afvoer van goederen en personen.

Kanaal en spoorlijn waren voor Helmond een groot succes en verschillende bedrijven vestigden zich aan het kanaal. De industrie in Helmond groeide explosief. Vanaf medio 19e eeuw vestigden zich, naast de al bestaande textielindustrie, diverse metaalbedrijven en andere industrie in Helmond.

De explosieve groei van de industrie in Helmond ging gepaard met slechte woonomstandigheden. In 1901 kwamen de Woningwet en de Gezondheidswet, die gemeenten verregaande bevoegdheden gaven om de woonomstandigheden te verbeteren. Gemeenten met meer dan 10.000 inwoners moesten een uitbreidingsplan maken. Vanaf dat moment werd de 'organische' ontwikkeling van de stad, gebaseerd op de ondergrond en het landschap, verruild voor een meer planmatige aanpak.

Na-oorlogse periode

In de periode na WOII groeide Helmond door de aanleg van nieuwe wijken, volgens het dan geldende principe: wijken die als modules werden ontworpen rond eigen voorzieningencentra. Helmond-west en de Bloemenbuurt zijn karakteristieke wijken voor deze periode.

In 1952 kwam er een nieuw plan, dat voorzag in uitbreidingen aan de oostzijde van de stad om de productieve landbouwgronden aan de westzijde te sparen. Aan de zuidkant kwam een nieuw industrieterrein (Hoogeind). De wijken die toen werden gebouwd waren onder andere: Binderen, Haagse Beemden, Bloem- en Paardevelden, Kemenade en Eeuwsels. In 1968 werden delen van buurgemeenten (Stiphout, Brouwhuis, 't Hout) bij Helmond gevoegd.

Helmond groeistad

Aan het eind van de 60-er jaren stortte de textiel- en metaalindustrie in. Helmond verarmde en de problemen groeiden de stad boven het hoofd. Het Rijk riep een interdepartementale Werkcommissie in het leven om Helmond er weer bovenop te krijgen, dit was de commissie Langman.

Deze werkcommissie stelde voor om Helmond aan te wijzen als groeistad. Dit gebeurde in 1976 door minister Gruijters. De aanwijzing tot groeistad betekende dat Helmond in de periode 1980-1990 met 10.000 woningen zou groeien. Deze woningen kwamen vooral terecht in Rijpelberg, Brouwhuis en 't Hout.

De commissie constateerde ook dat de ruimtelijke structuur van Helmond problematisch was door de aanwezigheid van de spoorlijn en de Zuid-Willemsvaart. Dit leidde tot een deling in de stad, zowel in ruimtelijke als sociaaleconomische zin. Als oplossing werd gedacht aan ongelijkvloerse kruisingen van de spoorlijn en een omlegging van het kanaal. De omlegging van het kanaal is in 1992 gerealiseerd. Ongelijkvloerse kruisingen met het spoor zijn de afgelopen decennia op diverse plekken aangelegd.

Helmond en Vinex

Begin jaren '90 was er sprake van een overgang van het groeistadbeleid naar het Vinex-beleid. Helmond richtte zich op het ontwikkelen van woningbouwlocaties met een wervend concurrerend woonmilieu. Hieruit zijn onder andere de woningbouwlocaties Dierdonk en Brandevoort ontstaan. Beide wijken werden 'los gesitueerd van de bestaande stad' met een eigen identiteit en net als andere wijken in Helmond ontworpen als één geheel met eigen basisvoorzieningen. Met deze wijken heeft Helmond zich (inter-)nationaal opnieuw op de kaart gezet. De gebruikte typologie heeft veel navolging gehad in bouwprojecten elders in Nederland en daarbuiten. De laatste grote uitbreidingslocatie die nog ontwikkeld wordt is Brainport Smart District. Hier worden de aankomende jaren nog circa 2000 woningen gerealiseerd.

Helmond heeft de afgelopen decennia ook geïnvesteerd in de ontwikkeling van vrijgekomen binnenstedelijke industrie-locaties, zoals het terrein van Begemann (nu Boscotondo) en het Hatematerrein (nu Suytkade). Daarnaast is en wordt er hard gewerkt aan herstructurering van oudere arbeiderswijken, zoals de Binnenstad en Helmond-West.

Veranderende focus op werkgelegenheid

De relatief eenzijdige economische focus op de textiel- en staalindustrie maakte ons kwetsbaar voor crises in deze sectoren. We hebben daarom de afgelopen decennia ingezet op diversificatie van onze economie, onder andere door de ontwikkeling van campussen.

Een blik in de historie van Helmond, helpt ons te begrijpen waar onze stad vandaan komt en waar we aan moeten (blijven) werken.

De belangrijkste conclusie is misschien wel, dat de ontwikkeling van onze stad nooit stil heeft gestaan. En dat Helmond altijd kansen heeft gegrepen om een stapje verder te zetten. Dit heeft onze stad gemaakt tot wat het is: een stad van doeners, met rauwe randjes. Een stad van aanpakken en schouders eronder. Wij zijn de 'makers van de toekomst' en zetten met deze Omgevingsvisie de volgende stap.

2.2 Helmond in de regio

Helmond is onderdeel van de regio zuidoost-Brabant. Deze regio telt bijna 800.000 inwoners en is samen met de andere regio's van de Brabantse stedenrij onderdeel van het Stedelijk Netwerk Nederland.

Kenmerkend voor Zuidoost-Brabant is het mozaïeklandschap waarin stad en land elkaar afwisselen. De complementaire kwaliteiten van stad en land versterken elkaar. De grens tussen stad en land is niet scherp, eerder rafelig. Stad en land zijn met elkaar verweven.

Een daily urban system

De ruimtelijke samenhang binnen Zuidoost-Brabant kan omschreven worden als een dubbelstad met een vlinderstructuur. De westelijke vleugel omvat Eindhoven en de aangrenzende (rand) gemeenten, die tezamen als één stad functioneren. De oostelijke vleugel wordt gevormd door de Peelgemeenten, met Helmond als centrumstad. Door de krachtige onderlinge binding tussen Eindhoven en Helmond zijn, via een interstedelijke as, de twee 'vleugels' gekoppeld. Voor de arbeids- en woningmarkt vervaagt de vlinderstructuur en wordt de regio steeds meer één daily urban system. De winkel- en voorzieningenstructuur is opvallend gedecentraliseerd, met het (hoger) onderwijs als uitzondering. De vlinderstructuur is ook sterk waar het gaat om sociale contacten en recreatie. Kortom, economisch integreert de gehele regio steeds meer, sociaal en cultureel spelen de verschillende streken een belangrijke rol en hebben ze hun eigen identiteit.

Het feit dat Zuidoost-Brabant één daily urban system is, betekent niet dat er geen maatschappelijke en economische verbindingen zijn met andere regio's. Daarbij springen de pendelbewegingen voor hoger onderwijs in het oog: met name de verbindingen voor het hoger onderwijs van en naar Tilburg, Nijmegen en de Randstad zijn relevant.

De regio Zuidoost-Brabant is zowel ruimtelijk als functioneel een bijzondere regio die aanzienlijk bijdraagt aan de welvaart van Nederland. Hieronder wordt nader ingegaan op de economische positie van de regio. Daarbij wordt eerst ingezoomd op de hightechregio Brainport en vervolgens op de economische betekenis van het landelijk gebied als voedselproducerende regio.

Zuidoost-Brabant is Brainport

Nederland staat in de top vijf van de meest concurrerende landen en is een van de meest welvarende landen van de wereld. Dit is vooral te danken aan de Noord- en de Zuidvleugel van de Randstad en Zuidoost-Brabant die samen het economisch kerngebied van Nederland vormen. Zuidoost-Brabant heeft een internationale koppositie in de kennisintensieve maakindustrie en levert daardoor een belangrijke bijdrage aan het verdien- en innovatievermogen van Nederland. Het Rijk heeft Brainport in haar nationale Omgevingsvisie benoemd als een van de vier regio's waarin geïnvesteerd moet worden om onze economie robuust, duurzaam en toekomstbestendig te ontwikkelen. De toeleverketens van de bedrijven in deze regio strekken zich uit tot over de regio- en landsgrenzen. De afzetmarkt van met name de high-techsector is wereldwijd. De sector speelt een belangrijke rol in innovatie, stimuleert bedrijvigheid in andere sectoren en stuwt de productiviteitsgroei, de basis van economische groei.

De huidige hightechregio manifesteert zich als een fijnmazig regionaal netwerk van campussen en productielandschappen. Rondom een aantal mondiaal opererende bedrijven, is een economisch systeem ontstaan van research & development, design en kennisintensieve (toeleverende) maakindustrie. Deze slimme maakindustrie zit verspreid over de hele regio en is daar deels voortgekomen uit de diversificatie en innovatie van de in het verleden florerende textielindustrie (Helmond) en sigarenindustrie (Kempen) en de nog steeds aanwezige metaalindustrie en levensmiddelenindustrie. Dit systeem strekt zich uit tot (ver) voorbij de landsgrenzen, maar het zwaartepunt is geconcentreerd in Zuidoost-Brabant, oftewel Brainport Eindhoven.

Belangrijk voor het vestigingsklimaat van de regio is de aanwezigheid van kennis- en onderzoeksinstituten. In toenemende mate gaan zij de verbinding aan met de hightech maakindustrie. Campussen en gespecialiseerde bedrijvenparken bieden hybride leer- en werkomgevingen. In Helmond zijn onderscheidende bedrijven en onderzoeksinstituten, onder andere op het gebied van automotive en foodtechnologie, nu al van grote betekenis voor het innoverend vermogen en de uitstraling van onze stad. Wij willen dit verder versterken en verbreden.

De toeleverende slimme maakindustrie is terug te vinden op vrijwel alle over de regio verspreid liggende grotere en kleinere bedrijventerreinen, waaronder ook Hooigeind/De Weijer, Bedrijventerrein Zuidoost-Brabant en Groot-Schooten in Helmond.

De grootste uitdaging voor Brainport om haar economische positie te behouden en te versterken is het aantrekken van goed geschoolde werknemers. Het gaat daarbij om zowel hoog- als middelbaar opgeleide mensen die vooraanstaande technologie ontwikkelen en toepasbaar maken. Hiervoor moet het vestigingsklimaat voor ondernemers en werknemers een forse impuls krijgen, tot een niveau dat kan (blijven) concurreren met vergelijkbare mainports in binnen- en buitenland. Het bereiken van zo'n hoogwaardig vestigingsklimaat vraagt om een sprong in stedelijkheid qua woon- en werkmilieus met een bijbehorend excellent voorzieningenniveau en een goed functionerend co-modaal mobiliteitssysteem. Door aandacht te hebben voor alle doelgroepen en zorg te dragen voor een goede leefomgevingskwaliteit, profiteren alle inwoners van de regio van deze sprong in

stedelijkheid. In de Woondeal Zuidoost-Brabant 2023 is de behoefte aan extra woningen tot 2040 ingeschat op 62.000 woningen. Bovendien is de ambitie dat het aantal arbeidsplaatsen groeit met 50.000 tot 75.000, zodat Brainport internationaal concurrerend blijft. Er is meer diversiteit in woonmilieus nodig: er komen metropolitane woonmilieus in het centrum van Eindhoven en hoogstedelijke woonmilieus in Eindhoven en Helmond.

Deze hogere dichtheden zorgen voor extra druk op deze steden, ook in Helmond. Daarom zal de verdichting gepaard moeten gaan met een kwaliteitsimpuls, die een aantrekkelijke, groene en gezonde leefomgeving borgt. Woningbouw kan als hefboom fungeren voor andere opgaven op het gebied van economie (agglomeratiekracht), leefbaarheid, klimaatbestendigheid en energietransitie. De stedelijke groei gaat hand in hand met de verbetering van de bereikbaarheid van de regio voor alle vormen van vervoer, waarbij de nadruk ligt op de mobiliteitstransitie. Het gaat om een wezenlijke verandering in reisgedrag en in het mobiliteitssysteem, die de komende decennia stapsgewijs en adaptief vorm krijgt.

De ontwikkeling van Brainport helpt ons in de aanpak van de grote opgaven op het gebied van het sociaal domein, duurzaamheid en gezondheid. Het creëert innovaties, dynamiek en ook financiële mogelijkheden om stappen te zetten naar de stad van de toekomst. We grijpen deze ontwikkeling daarom ten volle aan om ons hierin verder te ontwikkelen. Daarbij is 'groei' niet het doel op zich, maar het middel om die andere doelen te bereiken.

Zuidoost-Brabant is een voedselproducerende regio

Zuidoost-Brabant is samen met aangrenzende delen van Noordoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg tevens één van de belangrijkste voedselproducerende regio's van Nederland. Op dit schaalniveau is de complete agrofoodketen ('van grond tot mond') aanwezig, zowel plantaardig als dierlijk, inclusief ondersteuning in de vorm van onderwijs, onderzoek & ontwikkeling en toeleverende bedrijvigheid, zoals bijvoorbeeld op het Foodtech Park in Helmond. Op het gebied van onderzoek en onderwijs zijn er sterke relaties met de WUR (Wageningen) en de HAS (Den Bosch). Een deel van oostelijk Zuidoost-Brabant maakt deel uit van het tuinbouwgebied Greenport Venlo.

De concentratie van intensieve land- en tuinbouw, met name intensieve veehouderij, is het meest zichtbaar in de Peel. Verspreid over heel Zuidoost-Brabant bevinden zich sterke spelers in foodprocessingtechnologie en voedselverwerkende industrie.

Door de sterke verwevenheid van stad en platteland draagt het landelijk gebied in belangrijke mate bij aan de leefomgevingskwaliteit van alle inwoners van de regio. Groene uitloopgebieden zijn overal nabij. Van oudsher droeg het agrarisch productielandschap bij aan de landschappelijke kwaliteit van de regio. Deze kwaliteit staat echter op veel plaatsen onder druk door de groei van de verstedelijking, en vooral de schaalvergroting en industrialisatie van de agrarische bedrijfsvoering.

De concentratie aan activiteiten is een kwaliteit. De intensiteit van activiteiten stelt de regio ook voor uitdagingen. In delen van het landelijk gebied staan leefbaarheid, omgevings- en milieukwaliteit (lucht-, geur-, bodem- en waterkwaliteit) onder druk, met name vanwege de hoge concentratie van intensieve veehouderijen en de daaraan verbonden teelten. De effecten hiervan zijn zowel nadelig voor de leefbaarheid en gezondheid van de inwoners van de regio, als voor de kwaliteit van water, bodem en natuur. Ze vormen een belemmering voor de verstedelijkingsopgave van ZuidoostBrabant. Een omslag naar kringlooplandbouw en emissiearme landbouw is nodig. Daarnaast spelen vraagstukken van leegstaand vastgoed, zoals vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), de huisvesting van arbeidsmigranten en ondermijning. Deze vraagstukken beperken zich overigens niet tot het landelijk gebied.

Helmond vormt samen met de gemeenten Deurne, Asten, Someren, Gemert-Bakel en Laarbeek de Brabantse Peel. Helmond heeft een aantal voorzieningen met een regionaal bereik (onder andere het ziekenhuis en leisurevoorzieningen). Daarnaast is Helmond centrumgemeente in de Peel voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen en voor de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel (waar naast de peelmunicipaliteiten ook Geldrop-Mierlo bij hoort). We maken samen afspraken over de locatie van (regionale) bedrijventerreinen en stemmen de invulling met elkaar af. Ook op het gebied van mobiliteit, vrijetijdseconomie en duurzame opwek van energie werken we intensief samen.

Deze samenwerking is enerzijds nodig om regionale en lokale doelen en ambities te kunnen realiseren. Anderzijds biedt de samenwerking daarmee ook kansen.

2.3 Identiteit is het fundament

Het historisch bewustzijn is in Helmond onmiskenbaar aanwezig. De landschappelijke structuren, het industrieel verleden, kanaal en spoorlijn vormen tezamen het ruimtelijk-fysieke DNA van Helmond. De historische kenmerken maken onze identiteit zichtbaar en geven houvast. Tegelijkertijd vragen onze opgaven en ambities om nieuwe mogelijkheden te verkennen en innovatie alle ruimte te geven. Dat vraagt lef, doorzettingsvermogen en soms een andere rol van ons als overheid.

Zelf aan het roer

We werken doelbewust en zorgvuldig aan de stad. Vanuit de waarden die we in de gemeente willen beschermen, gaan we aan de slag met onze opgaven. Menselijke maat en gemeenschappelijke betrokkenheid zijn daarbij het uitgangspunt. Vooruit kijken is daarbij noodzakelijk, soms buiten gebaande paden, met behulp van experimenten. Korte lijnen tussen politiek, bestuur, professionals en inwoners helpen daarbij.

‘Historie en water, Brainport en de Peel’: dit zijn begrippen die passen bij de identiteit van Helmond. ‘Nuchter, eigennuttig en doen’: dit staat voor onze inwoners. Deze kenmerken en eigenschappen willen we koesteren én inzetten bij de keuzes die we maken voor de ontwikkeling van onze stad.

3

3. HOE ZIET ONZE STAD ERUIT IN 2040?

De hoofddopgaven voor Helmond 2040 zijn gevisualiseerd en verwoord in 'Helmond, Ambitie 2040'. De Omgevingsvisie is een belangrijke bouwsteen voor deze 'stip op de horizon' als het gaat om ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Helmond is in 2040...

..een inclusieve stad..

In onze stad kun je goed wonen, werken, leren en ontspannen. Het maakt daarbij niet uit wat je afkomst, opleidingsniveau of maatschappelijke positie is. Iedereen heeft gelijke kansen en je kunt je ontwikkelen in onze stad.

..een vitale en levendige stad...

We hebben een bloeiende en robuuste economie die tegen een stootje kan met passend werk voor ieder talent en passend talent voor ieder werk.

We hebben vanuit onze eigen economische basis een belangrijke plek in het economisch weefsel van Brainport. Onze topsectoren, Slimme maakindustrie, Automotive en Foodtech, zijn volwassen geworden en leveren een substantiële bijdrage aan onze stad. We werken daarbij intensief samen met andere overheden, ondernemers, onderwijsinstellingen, bedrijven én onze inwoners. Innovatie en nieuwe technieken kunnen ons helpen en zullen we in Helmond dan ook omarmen.

We hebben een rijk aanbod aan voorzieningen, waaronder kunst & cultuur, leisure, commerciële voorzieningen, horeca en detailhandel. Helmond bruist en er is altijd wel wat te doen. Onze musea, theater en evenementen trekken publiek van binnen en buiten Helmond.

..natuurlijk en stad aan het water...

We hebben de basiskwaliteit voor natuur gerealiseerd, zowel in de stad als in het buitengebied. Hiervoor vormden de grotere landschappelijke structuren en ecologische verbindingzones de basis. Er ligt een robuust groen raamwerk in de stad en de Stadse Aa is weer zichtbaar als groen hart van de stad. Stad en ommeland lopen vloeiend in elkaar over en zijn optimaal verbonden. Zowel voor de mens als voor de natuur.

..duurzaam bereikbaar...

Onze stad is in 2040 duurzaam bereikbaar, leefbaar en verkeersveilig. Voor onze bewoners en voor bezoekers en bedrijven. We hebben de extra mobiliteit door de groei van het aantal inwoners en arbeidsplaatsen een goede plek kunnen geven: onze stad is bereikbaar voor iedereen. Dit komt door de focus op duurzame en betaalbare mobiliteit, waarin fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit een belangrijke rol spelen.

We zijn ook digitaal verbonden, onder andere door aanleg en een hoge aansluitgraad van glasvezel.

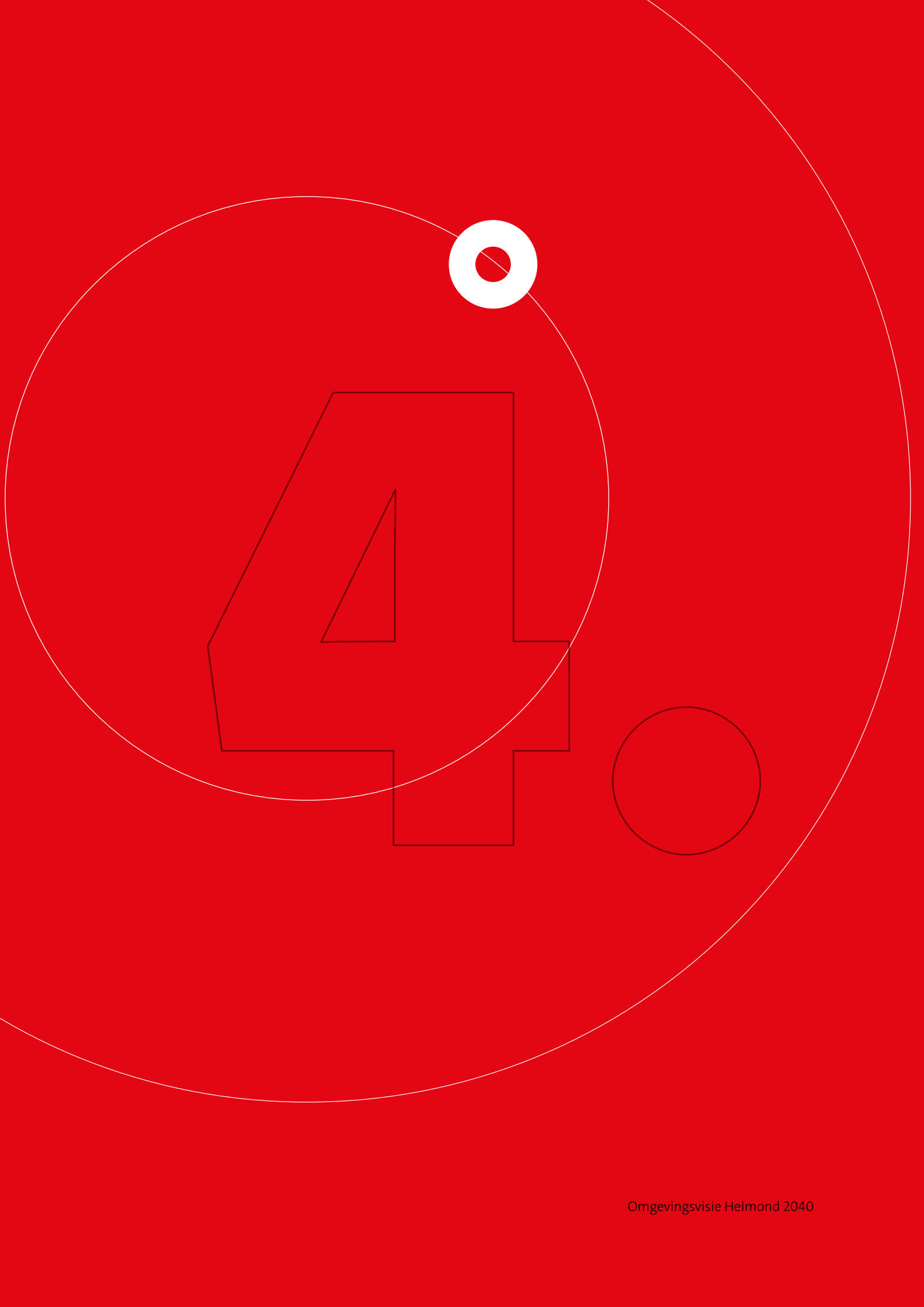
.. klimaatneutraal en in 2050 klimaatbestendig...

We stoten geen CO₂ meer uit en het gebruik van fossiele brandstoffen is tot het minimum teruggebracht. Het hitte-eiland-effect in onze stad is beperkt door het gebruik van bomen, groen en water voor verkoeling en iedereen heeft binnen loopafstand een schaduwrijke plek. Onze stad kan goed tegen extreme droogte en hevige neerslag en er treedt geen noemenswaardige schade op. Bij een duurzame stad hoort een schone en aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving waarin het prettig verblijven is. De aanwezigheid van groen en water spelen hierin een grote rol.

..een gezonde en veilige stad.

Helmond heeft een prettige en veilige (openbare) ruimte, die uitnodigt en stimuleert tot ontmoeten, spelen en bewegen. De inrichting en het beheer sluiten aan op de wensen en behoeften van de gebruikers. Gezondheid en veiligheid zijn integraal onderdeel van onze afwegingen. Drukke wordt afgewisseld met rust, stilte en ruimte. Onze sportaccommodaties en 'urban sports areas' zijn voor iedereen toegankelijk en verbinden jong en oud.

Stadstuinen en voedselbossen brengen ons dicht bij de voedselketen en leveren een bijdrage aan onze gezondheid.

4. OPGAVEN EN THEMA'S

4.1 Drie centrale opgaven

De gemeente Helmond staat voor grote opgaven de komende 20 jaar. Deze opgaven zijn opgenomen in de Ambitie Helmond 2040.

De opgave: Meedoen, rondkomen en vooruitkomen

We willen met elkaar zorgen voor een veerkrachtig en inclusief Helmond, waarin iedereen kan meedoen, rondkomen en vooruitkomen. Als stad kunnen we pas echt ontwikkelen als iedereen kan meedoen en kan meegroeien in een veilige, leefbare en aantrekkelijke omgeving en de ruimte heeft om te leven.

Dat betekent een stad waarin je veilig kunt opgroeien en waarin voor iedereen dezelfde kansen zijn in het onderwijs en om gelukkig en gezond oud te worden met een thuis voor iedereen en waar nodig zorg en begeleiding, gericht op meedoen. We streven naar bestaanszekerheid voor iedereen en een flinke afname van gezondheidsverschillen in 2040.

Helmond is van oudsher een gesegregeerde stad met een relatief groot aantal inwoners met een lage(re) sociaal economische status. Ons beleid is erop gericht dat iedereen kan meedoen, rondkomen en vooruitkomen. Daarom moeten ontwikkelingen in het fysieke domein bekeken worden vanuit het perspectief van sociaal-maatschappelijke vraagstukken en effecten. Oftewel: het beleid voor de fysieke leefomgeving moet een positief resultaat opleveren voor de sociaal-maatschappelijke uitdagingen van Helmond.

De raakvlakken voor de Omgevingsvisie zitten onder andere op de volgende aspecten:

- Het realiseren van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor iedereen
- Een toegankelijke en sociaal veilige leefomgeving, onder andere gericht op ontmoeten
- Passende en betaalbare woningen
- Basisvoorzieningen op korte afstand en toegankelijk
- Spreiding van doelgroepen naar draagkracht van gebieden
- Een robuuste economie, waarin iedereen werk kan vinden en door kan groeien.
- Een duurzame arbeidsmarkt met werk voor iedereen, ook voor de groepen die momenteel nog een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren
- Een comodaal mobiliteitssysteem, dat toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen.

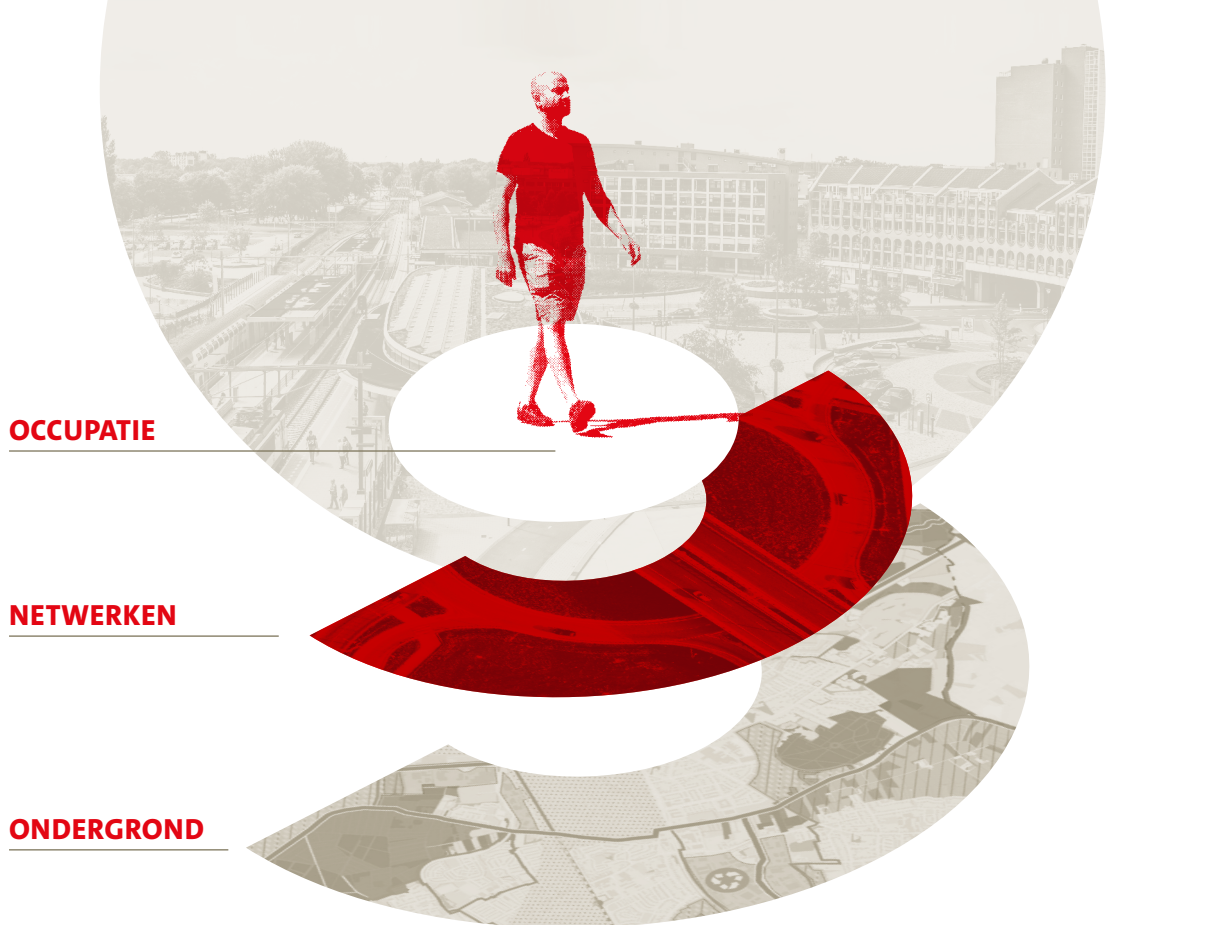
De opgave: Duurzaam en leefbaar

We willen toewerken naar een klimaatneutrale en klimaatbestendige stad. Waarin iedereen profiteert van duurzame energie (2030 klimaatneutraal) en een fijne en groene woonomgeving (2050 klimaatbestendig) voor nu en ook voor de volgende generaties. Met sterke en robuuste groenstructuren die een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit, leefbaarheid en gezondheid. We zorgen voor een prettig en veilig leefklimaat voor bestaande en nieuwe wijken met een divers en passend woonaanbod voor alle doelgroepen. Daarbij streven we ernaar dat 70% van de woningvoorraad in 2040 betaalbaar is, zowel in het huur- als koopsegment. Dat vraagt om 15.000 extra woningen tot 2040, waarvan 10.000 in Centrum en Stationsgebied en 2.000 in Brainport Smart District. De overige 3.000 woningen worden verspreid over de stad gerealiseerd. Deze groei maakt dat we in Helmond een omslag moeten maken naar duurzame en betaalbare mobiliteit, waarin fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit een steeds grotere rol spelen om zo onze stad leefbaar en bereikbaar te houden.

De opgave: Economisch vitaal, innovatief en aantrekkelijk

We willen als tweede stad in Brainport een slimme, innovatieve en aantrekkelijke stad zijn met een vitale economie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat dat talent en bedrijven aantrekt en voor langere tijd vasthoudt. Dit doen we door in te zetten op een duurzame, flexibele en inclusieve arbeidsmarkt, de doorontwikkeling van onze topsectoren en het creëren van stedelijke werkmilieus en broedplaatsen. Met voldoende werk en scholingsmogelijkheden op alle niveaus voor het stimuleren van talent en een leven lang ontwikkelen. Dit betekent een groei met zo'n 15.000 arbeidsplaatsen tot 2040. Ook het cultuur- en voorzieningenaanbod groeit mee, passend bij schaa sprong die we maken. Voor de mobiliteitstransitie zijn de op termijn te realiseren zuidelijke ontsluiting en de verhoging van de spoorcapaciteit belangrijke voorwaarden.

De drie grote opgaven staan centraal bij de uitwerking van de Omgevingsvisie, krijgen een plek in de integrale ambities en worden verbonden in de gebiedsgerichte uitwerking.

OCCUPATIE

NETWERKEN

ONDERGROND

4.2 Uitgangspunten

De lagenbenadering als basis voor ontwikkelingen

De lagenbenadering legt de ruimte uiteen in drie lagen. De eerste laag bestaat uit de fysieke ondergrond, het watersysteem en het biotisch systeem. De volgende laag bevat netwerken van infrastructuur met onder meer wegen, spoorlijnen en waterwegen. Tot slot de bovenste laag met de menselijke activiteiten zoals wonen, werken en recreëren en de fysieke neerslag daarvan.

De onderste laag, de fysieke ondergrond, bestaat uit natuurlijke systemen. De kwaliteit ervan zegt iets over de robuustheid van het watersysteem, biodiversiteit, het bodemleven en de toekomstbestendigheid ervan. Deze laag heeft een lage dynamiek en een lange geschiedenis. Veranderingen in deze laag zijn vaak laat zichtbaar, onomkeerbaar, hebben grote consequenties en leggen de toekomst voor lange tijd vast.

Het kenmerk van de netwerklaag is verbondenheid met en tussen plekken. Denk aan infrastructuur, maar ook aan sociaalmaatschappelijke en economische verbondenheid. De lokale ruimte voor verandering is daarmee beperkter, want een ingreep op de ene plek heeft consequenties voor de andere plek. Veranderingen in de netwerklaag vragen grote investeringen en werken lang door.

Veranderingen in de occupatielaag zijn dynamisch, ze worden vaak snel zichtbaar, bijvoorbeeld het bouwen en slopen van panden. Maar wat we in deze laag doen, kan ook op de langere termijn effect hebben op de onderliggende lagen. Bijvoorbeeld verontreiniging van de fysieke ondergrond door menselijke activiteiten.

Omgang met de lagenbenadering en de factor tijd

In het algemeen geldt de stelregel: hoe lager de dynamiek, hoe zorgvuldiger je ermee omgaat. We zoeken daarom voor ontwikkelingen en activiteiten zoveel mogelijk naar geschikte locaties vanuit de ondergrond.

Soms is het niet mogelijk om de meest geschikte locatie te kiezen. In dat geval nemen we maatregelen om de impact op de ondergrond weg te nemen of te compenseren. Uitgangspunt is dat een goede analyse van de ondergrond en alle daarop geënte waarden en kwaliteiten, altijd aan de basis van ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving staat.

De ondergrond biedt, mits zorgvuldig gebruikt, ook mogelijkheden om te voorzien in onze behoeften en biedt kansen voor de realisatie van onze ambities. Denk aan het gebruik van grondwater voor menselijke consumptie of bodemenergie voor het verwarmen van woningen en bedrijven. Dit vraagt altijd een zorgvuldige aanpak. Indien nodig nemen we extra maatregelen om onze natuurlijke hulpbronnen te beschermen.

Onze opgaven zijn groot en we gaan met elkaar op verschillende fronten een transitie door. Dit is ingrijpend en we weten soms niet precies waar we uit gaan komen. Ervaringen uit het verleden bieden geen garanties voor de toekomst, maar we kunnen er wel van leren. De factor tijd kan ons helpen meer kennis te vergaren, innovaties te stimuleren en te onderzoeken 'wat werkt'. Daarbij helpt ook het denken in scenario's met risicoprofielen. Het bereid ons voor op wat zou kunnen gebeuren en geeft ons handelingsperspectief. Daarbij houden we de te bereiken doelen altijd in beeld, de vragen liggen vooral op het pad hoe we daar gaan komen. Maatregelen moeten daarom altijd gezien worden in hun bijdrage aan zowel het oplossen van korte-termijn-problemen als het realiseren van lange-termijn-doelen en opgaven.

Preventief handelen boven gevolgbeperking en herstel

In de Omgevingsvisie besteden we aandacht aan de volgende milieubeginselen:

- Het voorzorgsbeginsel
- Het beginsel van preventief handelen
- Het beginsel dat milieuaantasting bij voorkeur aan de bron bestreden wordt
- Het beginsel dat de vervuiler betaalt

Door toepassing van de lagenbenadering en zuinig ruimtegebruik werken we al aan deze milieubeginselen. Bij de integrale ambities geven we hieraan, indien van toepassing, verdere invulling.

Aanpassing contour verstedelijking afweegbaar

Helmond heeft door haar ontstaansgeschiedenis een afwisselende ondergrond: natte beekdalgebieden met veen en droge zandgronden, soms met leemlagen. In en om Helmond liggen gebieden die ecologisch, landschappelijk, cultuurhistorisch of aardkundig waardevol zijn en

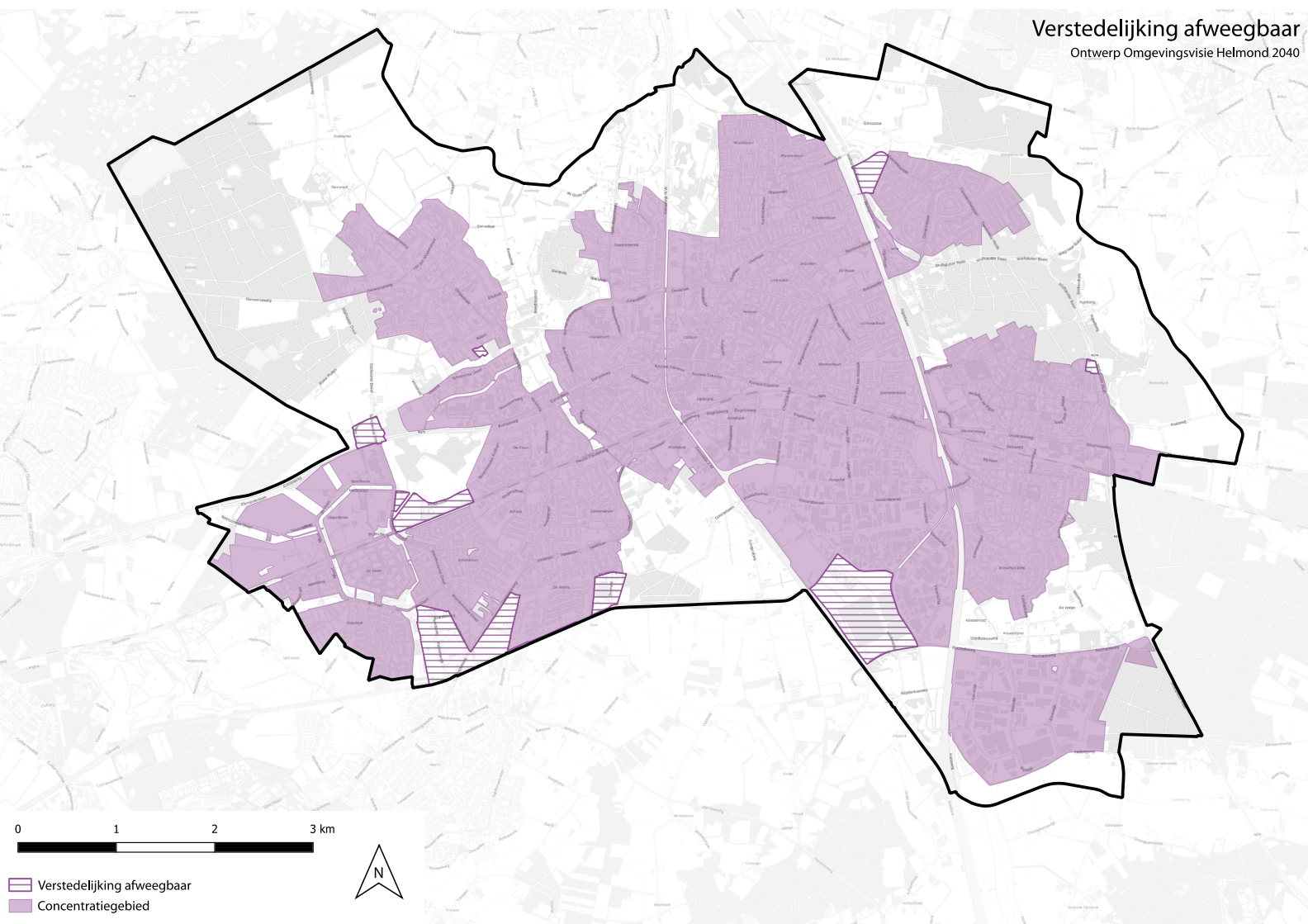
bescherming verdienen. Dat wil niet zeggen dat er niets meer kan, maar wel dat zorgvuldigheid en kennis van de ondergrond en de omgeving noodzakelijk zijn om de wenselijkheid en het effect van initiatieven te kunnen beoordelen.

De provincie hanteert in de Omgevingsverordening een ‘verstedelijkingscontour’: een kaart waarop is aangegeven waar verstedelijking afweegbaar is op grond van een aantal criteria, waaronder ook criteria vanuit de lagenbenadering en kwetsbare waarden zoals hierboven genoemd. Voor de Omgevingsvisie hebben we deze kaart voor Helmond opnieuw bekeken en geactualiseerd. Op deze kaart staan gebieden waar verstedelijking (onder voorwaarden) mogelijk is.

Dit is nadrukkelijk geen vrijbrief voor de ontwikkeling van uitleglocaties. Helmond kiest ervoor, zie ook ambitie 1, om haar verstedelijkingsopgave in de bestaande stad vorm te geven. Daarmee voegen we substantieel waarde toe aan onze stad en beperken we de toename van het mobiliteitsvraagstuk. Bovendien houden we het buitengebied daarmee zoveel mogelijk vrij voor andere opgaven die gerealiseerd moeten worden, zoals de landbouwtransitie, het opwekken van duurzame energie, maar ook de belangrijke rol als uitloopgebied voor onze inwoners. Daar waar om redenen uitbreiding nodig is, blijven we de ladder duurzame verstedelijking onverkort hanteren.

Hoewel nieuwe woningen in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd moeten worden, is het in uitzonderlijke situaties toch mogelijk om incidenteel (dus niet planmatig) één of enkele woningen te realiseren buiten het stedelijk gebied. Het gaat dan om woningen die voldoen aan de nieuwe provinciale beleidsregel Maatwerk Omgevingskwaliteit, een integratie van een aantal bestaande regelingen zoals ruimte-voor-ruimte en nieuwe landgoederen (rood-voor-groen). Belangrijke voorwaarde bij toepassing van deze beleidsregel is dat er sprake moet zijn van een planologisch aanvaardbare locatie. Daar is sprake van als de locatie gelegen is binnen een zogeheten bebouwingsconcentratie in het buitengebied (cluster, lint of kernrandzone).

Wij hebben in het verleden gebruik gemaakt van met name de ruimte-voor-ruimteregeling en willen die mogelijkheid ook in de toekomst openhouden binnen de marges van de beleidsregel Maatwerk Omgevingskwaliteit. Uit oogpunt van helderheid en consistentie willen we daarom de bebouwingsconcentraties in ons buitengebied gaan vastleggen. Dit gaan we het aankomende jaar oppakken.

Omgevingskwaliteit

Tot slot is het bij de doorwerking van de visie belangrijk om concrete richtinggevende principes te ontwikkelen. Vanuit de samenhang tussen de lagen is het belangrijk een samenhangende en toekomstbestendige omgevingskwaliteit na te streven. Dit wordt in hoofdstuk 7 verder uitgewerkt door toepassing van de begrippen gebruikswaarde, toekomstwaarde, belevingswaarde en herkomstwaarde.

5. INTEGRALE AMBITIES

De Omgevingsvisie is een ruimtelijk-fysieke visie met een link naar het sociaal domein en gezondheid en legt de beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. We maken duidelijk wat we samenhangend willen bereiken voor alle relevante beleidsthema's. De thema's die daarbij centraal staan, zijn:

- Natuur, landschap en biodiversiteit
- Erfgoed
- Energie en klimaat
- Milieu en water
- Gezondheid
- Wonen
- Voorzieningen
- Economie
- Bereikbaarheid en mobiliteit

Op basis van onze opgaven hebben we vier ambities geformuleerd, waarin alle bovenstaande thema's landen. Deze ambities laten zien waar we voor staan, ze verbinden de thema's en geven richting aan de ontwikkeling van Helmond. In hoofdstuk 6 worden de ambities gebiedsgericht uitgewerkt.

Ambitie 1: Helmond van en voor iedereen

Er is sprake van een tweedeling in de samenleving. Veel mensen hebben het goed in ons land. Maar er is nog steeds een (te) grote groep mensen waar het minder goed mee gaat. Die minder kansen hebben op de arbeidsmarkt. Mensen die onvoldoende toegang hebben tot de woningmarkt en tot voorzieningen. Mensen die niet denken aan energiebesparing omdat ze daar simpelweg de middelen niet voor hebben.

Ook Helmond heeft te maken met deze tweedeling. In sommige wijken is het opleidingsniveau en het gemiddelde inkomen substantieel lager als in andere wijken. Problemen rondom armoede, gezondheid en sociale veiligheid concentreren zich in bepaalde gebieden.

Het is onze ambitie om daar verandering in te brengen. We zoeken daarbij aansluiting bij de doelstelling vanuit het sociaal domein: meedoen, rondkomen, vooruitkomen en kijken welke bijdrage wij daaraan vanuit het fysieke domein kunnen leveren.

Helmond wil een stad zijn van iedereen en voor iedereen. In 2040 kun je in Helmond goed wonen, werken, leren en ontspannen. Het maakt daarbij niet uit wat je afkomst, opleidingsniveau of maatschappelijke positie is. Je kunt je ontwikkelen in onze stad.

Om dit te kunnen bereiken, zetten we in op realisatie van voldoende betaalbare woningen, toegankelijke basisvoorzieningen op korte afstand en fijne, veilige ontmoetingsplekken in de wijken. De woningen realiseren we grotendeels in onze bestaande stad, waarbij het zwaartepunt in en om het centrum ligt. Daarmee vergroten we de draagkracht voor stedelijke voorzieningen en duurzame mobiliteitsoplossingen. En we belasten ons kwetsbare buitengebied minder. In de wijken blijft ruimte voor woningbouw, gericht op de lange-termijn-behoefte van die wijk. We bouwen kwaliteitsvolle woningen en openbare ruimte voor een brede mix aan doelgroepen. We huisvesten bijzondere doelgroepen evenrediger in onze stad en meer naar draagkracht van buurten en wijken.

We zetten in op de realisatie van arbeidsplaatsen die aansluiten op ons arbeidspotentieel en die doorgroeimogelijkheden bieden.

Wonen

Helmond staat voor een grote woningbouwopgave. Enerzijds gaat het om het afronden van lopende woningbouwprojecten en gebiedsontwikkelingen, zoals Brainport Smart District (BSD). Anderzijds krijgen we er een flinke verstedelijkingsopgave bij in en rondom het centrum. In totaal komen er tot aan 2040 zo'n 15.000 woningen bij in onze stad. (peildatum 2019)

We kiezen ervoor om deze woningen grotendeels in de bestaande stad te bouwen, in en rondom ons centrum en het IC-station. Hier moeten ca. 10.000 woningen bij komen. De overige 5.000 woningen komen in Brainport Smart District (2.000 woningen) en verspreid over kleinere locaties in onze stad (3.000 woningen).

We maken een bewuste keuze om een groot aantal woningen in onze bestaande stad te bouwen. De woningdichtheid en de economische activiteiten in het centrum zijn relatief laag voor een gemeente van onze omvang. Er is behoefte aan reuring en dynamiek, aan bewoning en meer economische activiteit in het centrum. Daarmee vergroten we ook het draagvlak voor voorzieningen waar iedereen van kan profiteren.

Door concentratie van de woningen rondom OV-knooppunten, vergroten we de mogelijkheid en het draagvlak voor een mobiliteitstransitie (zie ambitie 4). En tot slot, niet in de laatste plaats, door in de bestaande stad te bouwen sparen we ons kwetsbare landschap, onze natuur in het buitengebied en houden we ruimte voor ontwikkeling van verbrede landbouw.

Het bouwen van deze grote aantallen woningen in de bestaande stad, brengt ook uitdagingen met zich mee. In hoofdstuk 6, gebiedsgerichte invulling, gaan we hier uitgebreider op in.

De programmering voor woningbouw moeten we relateren aan de huidige behoefte, onze visie op de ontwikkeling van onze stad naar 2040 en de demografische ontwikkelingen die op ons afkomen.

De leeftijdsopbouw van onze bevolking ziet er in 2040 anders uit dan nu. Onze huidige bevolking vergrijsst. De verwachting, is dat we in de toekomst meer behoefte hebben aan woningen waarin mensen langer, eventueel met zorg aan huis, kunnen blijven wonen. In de woon-zorgvisie zijn de aandachtspunten met betrekking tot de woonvoorraad in relatie tot vergrijzing en de huisvesting van bijzondere doelgroepen verder uitgewerkt. Tegelijkertijd zullen zich, door de verstedelijkingsopgave en de groei van Brainport, nieuwe mensen vestigen in onze stad. Deze mensen komen van buiten de regio en zelfs buiten Nederland.

Deze doelgroepen hebben verschillende behoeften en leefstijlen en prefereren verschillende typen woningen en woonomgevingen.

We willen dat woningen in onze stad voor een breed publiek betaalbaar zijn. Ons streven is dat we in 2040 70% betaalbare woningen hebben, zowel huur als koop. Het percentage sociale huurwoningen in onze stad is op dit moment ongeveer 37,5%. De verwachting is dat dit aandeel over de langere termijn zal dalen.

We stellen een woonvisie op, waarin we de mix van doelgroepen in gebieden en de programmering verder uitwerken. Daarin bekijken we ook wat een passend aandeel sociale huurwoningen is voor 2040.

Spreiding naar draagkracht

Helmond is sterk gesegregeerd, met een concentratie aan sociale huur en bijzondere doelgroepen in bepaalde delen van onze stad. In andere delen zijn deze groepen nauwelijks aanwezig en staan vooral (koop)woningen in het duurdere segment.

In de wijken met een groot aandeel sociale huur en bijzondere doelgroepen, concentreren zich problemen rondom sociale veiligheid, gezondheid, armoede, laaggeletterdheid en onderwijsachterstand.

We zien dat in deze gebieden basisvoorzieningen zoals onderwijs, sport, zorg en sociaal werk, zwaar belast worden. Vanuit het ruimtelijk-fysieke domein zijn deze problemen niet allemaal op te lossen. Maar we kunnen er wel aan werken dat ze niet verergeren en dat de druk op de voorzieningen in deze buurten vermindert. Dit doen we door bij de keuze voor de ontwikkelingsrichting van een gebied veel meer uit te gaan van de draagkracht van dat gebied. Dat werkt twee kanten op: in de gebieden met een hoge druk verminderen we de druk en vergroten we de aanwezigheid van draagkrachtige doelgroepen. In de kaart bij de deze ambitie is aangegeven om welke gebieden het gaat.

Van de gebieden met meer draagkracht (sterkere schouders) verwachten we een grotere inzet voor de vestiging van bijzondere doelgroepen en sociale huur.

Basisvoorzieningen

We willen dat onze basisvoorzieningen voor iedereen bereikbaar zijn. We gaan daarbij uit van bereikbaarheid binnen 10 minuten fietsen. Onder ‘basisvoorzieningen’ verstaan we voorzieningen die voor de dagelijkse behoefte nodig zijn. Zoals basisonderwijs, kinderopvang, wijkhuis, medische basiszorg (huisarts, tandarts, apotheek), winkels voor dagelijkse boodschappen en (buurt)groen- en speelvoorzieningen. Toegankelijke en nabije basisvoorzieningen zijn belangrijke ontmoetingsplekken in de wijk. Ze dragen bij aan het versterken van de sociale cohesie. Met toegankelijk bedoelen we ook toegankelijk voor mensen met een beperking. Dit heeft consequenties voor de inrichting van een gebied en de routes naar basisvoorzieningen, zoals voldoende brede voet- en fietspaden, een comfortabel wegdek, veilige kruisingen en op- en afritten, aantrekkelijke, groene, logische routes etcetera.

Het gaat om een evenwichtige spreiding van het aanbod in relatie tot de vraag. Indien mogelijk, combineren we functies die elkaar versterken zoals onderwijs, kinderopvang, wijkhuis, (jeugdgezondheids)zorg en welzijn. We spelen in op kansen die zich aandienen.

We hebben in Helmond acht wijkwinkelcentra. Soms zijn deze onderdeel van de historische dorpslinten, soms zijn ze bewust zo ontworpen als onderdeel van de op zichzelf staande woonwijken die na de oorlog zijn gerealiseerd. Deze wijk(winkel)centra hebben een functie, ondersteunend aan de woonwijk (dagelijkse boodschappen en ontmoeting met inwoners van de wijk/buurt). We willen de bestaande wijkwinkelcentra behouden en zo nodig versterken, verspreide winkels hier clusteren en kleinere winkelstrips afhankelijk van levensvatbaarheid afbouwen.

Relevantie vanuit dagelijkse behoefte is het belangrijkste criterium voor vestiging van detailhandel in de wijkwinkelcentra. Om leegstand tegen te gaan, kijken we naar verbreding van passende functies in wijkwinkelcentra.

Het centrum heeft een dubbelfunctie: enerzijds moeten hier voldoende basisvoorzieningen zijn voor de inwoners die hier komen te wonen. Dit vraagt een forse uitbreiding van de huidige basisvoorzieningen, onder andere basisscholen, kinderopvanglocaties, basiszorgvoorzieningen en groen- en speelvoorzieningen. Anderzijds is het centrum ook de plek voor stedelijke en regionale voorzieningen. De stedelijke en regionale voorzieningen worden verder uitgewerkt in ambitie 3: Helmond vitale stad.

Daarnaast hebben we nog een perifere locatie voor grootschalige winkels zijnde de Woonboulevard Engelseweg (onder andere meubelwinkels en bouwmarkten). Dit gebied heeft een eigen signatuur. Ons doel is behoud en versterking van dit gebied.

Onze (breedte)sportvoorzieningen zijn onderdeel van de basisvoorzieningen. Door het ruimtebeslag van sportvoorzieningen, zijn deze niet voor alle sporten binnen tien minuten fietsen aanwezig. We richten ons daarom op het realiseren van comfortabele en veilige (fiets)routes om sportparken onderling en met de wijken te verbinden.

Economie en werkgelegenheid

Voor welzijn en welvaart is werkgelegenheid een belangrijke voorwaarde. Om de kans te vergroten dat iedereen in Helmond mee kan blijven doen, hebben we een 'eigen' stuwende economie nodig. Dit wordt in ambitie 3 verder uitgelegd. Vanuit de ambitie "Helmond van en voor iedereen" zijn de volgende aspecten in de economische ontwikkeling belangrijk:

1. We trekken werkgelegenheid aan dat past bij het arbeidspotentieel van Helmond.
2. We trekken werkgelegenheid aan die aansluit bij onze topsectoren Automotive, Foodtech en slimme maakindustrie. Hierin zitten doorgroeimogelijkheden naar een hoger (opleidings) niveau.
3. Onderwijs en scholing sluiten hierbij aan. We zetten in op alle talent, onbenut arbeidspotentieel en groepen die nog een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren. Zo groeit de werkgelegenheid ook van onderaf.

Gezondheid en Ontmoeten

Fysieke inrichting kan een bijdrage leveren aan gezondheid, sociale relaties (ontmoeten) en sociale veiligheid. Sociale netwerken ontstaan vanuit alledaagse ontmoetingen en kort contact in een wooncomplex of buurt. Mensen komen elkaar tegen op straat, voor de lift of op een pleintje. Een groet, een knik of een praatje over het weer volgt. Als mensen elkaar vaker zien en spreken, ontstaat begrip en dit kan leiden tot 'omzien naar elkaar'. Deze informele steun bestaat bijvoorbeeld uit tips voor een nieuwe baan, een pannetje soep bij ziekte of inspringen bij een verhuizing. Mensen worden op deze manier meer zelfredzaam en samenredzaam en minder eenzaam.

We richten de ruimte zodanig in, dat we bewegen, ontdekken, ontmoeten en sociale veiligheid wordt gestimuleerd. Daarvoor zetten we bij het ontwerp van de openbare ruimte deze functies voorop. We realiseren groene routes naar voorzieningen, die uitnodigen tot wandelen, fietsen en

ontmoeten en zo een bijdrage leveren aan sociale cohesie. Daarbij horen ook kleine ommetjes in de directe woonomgeving. We doen dit in heel Helmond, met extra aandacht voor de gebieden die hier méér dan gemiddeld van kunnen profiteren. Deze gebieden zijn aangegeven op de kaart bij deze ambitie.

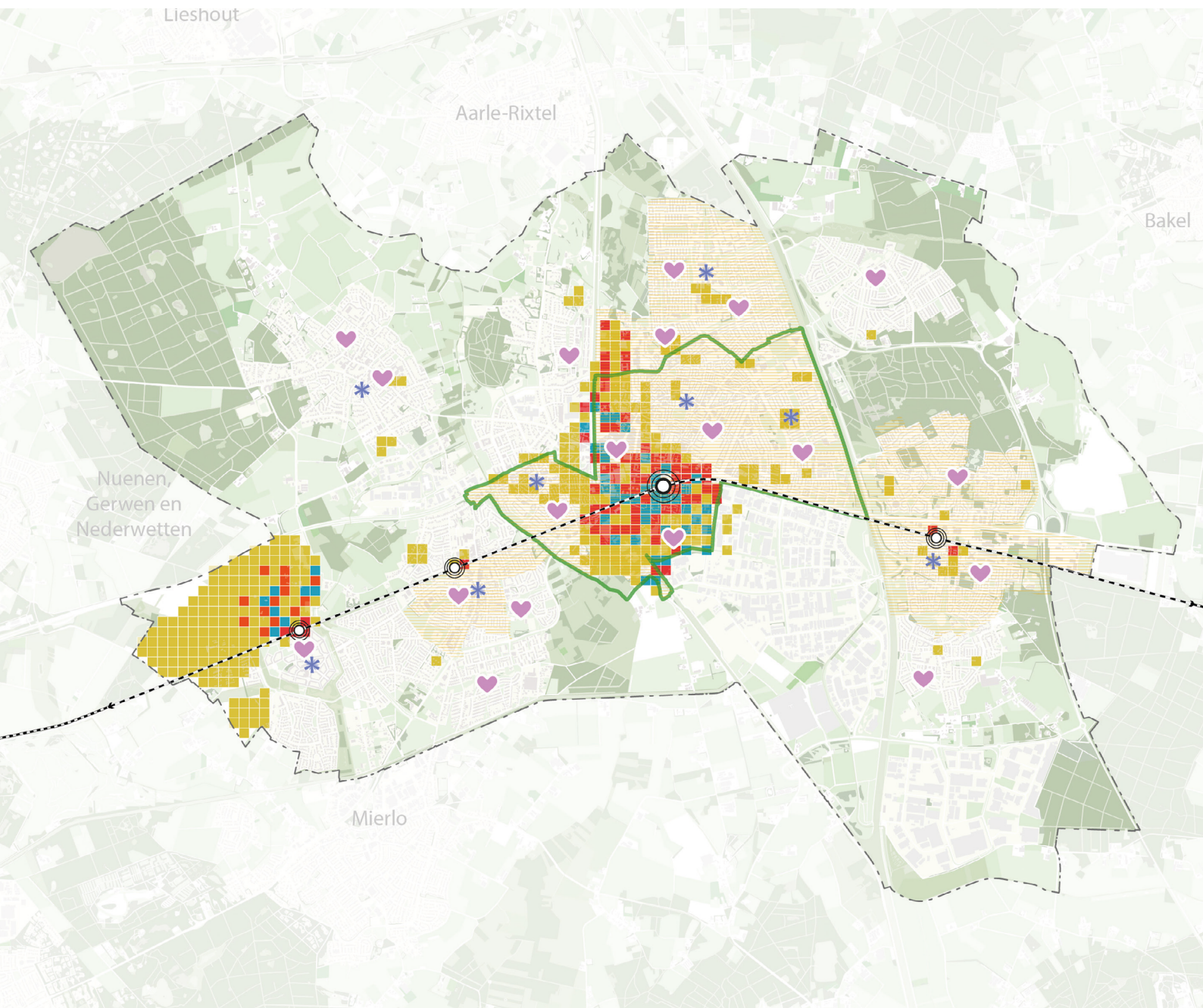
We realiseren toegankelijkheid voor mensen met een beperking en veilige en aantrekkelijke routes met plekken om even bij te komen. We houden rekening met de menselijk maat en realiseren een samenhangende openbare ruimte en gebouwplinten met een sociaal veilige omgeving. Zo zouden basisvoorzieningen een plek kunnen krijgen in de gebouwplint, zodat er dynamiek en 'loop' ontstaat. Bij de inrichting van een aantrekkelijke, sociaal veilige omgeving, wordt ook onze doelstelling voor een klimaatbestendige stad meegenomen (zie ambitie 2).

Energie

De energietransitie is volop in ontwikkeling, maar niet bereikbaar voor iedereen. Investeren in het opwekken van duurzame energie is kostbaar en niet weggelegd voor lagere inkomens. Wij zoeken daarom ook naar collectieve energiesystemen die een lagere drempel opwerpen om aan mee te doen. En we zoeken naar methodes om mensen een structurele oplossing te bieden (naast advies en financiële bijdrages) door woningen daadwerkelijk fysiek aan te passen.

We gaan de duurzaamheidseisen aanscherpen, zodat iedereen straks kan profiteren van een lagere energierekening.

HELMOND VAN EN VOOR IEDEREEN

Legenda

- Ontwikkeling wonen
- Ontwikkeling wonen in hogere dichtheid
- Stedelijke werkmilieus
- ♥ Behouden en versterken basisvoorzieningen
- ✱ Behouden en versterken wijkwinkelcentrum
- Extra aandacht inrichten ruimte op verhogen sociale cohesie
- Verlaging concentratie sociale huur en bijzondere doelgroepen

Ambitie 2: Helmond als duurzame stad

Helmond is in 2035 klimaatneutraal en circulair en in 2050 klimaatbestendig. Onze gebouwen en ruimte richten we zo in, dat deze geen 'CO₂' uitstoten, goed tegen hevige regen of extreme droogte kunnen. Het hitte-eiland-effect in onze stad is beperkt door het gebruik van bomen, groen en water voor verkoeling en iedereen heeft binnen loopafstand een schaduwrijke plek.

We vergroten de biodiversiteit door realisatie van het natuurnetwerk en door natuurinclusieve maatregelen in onze stad.

Bij een duurzame stad hoort een schoon woon-, werk- en leefklimaat waarbij het prettig verblijven is. De aanwezigheid van groen en water spelen hierin een grote rol. Ook is er in de toekomst geen afval meer. Door hergebruik hiervan is er alleen nog maar sprake van grondstoffen. Onze circulaire economie is daar helemaal op ingericht.

Natuur en biodiversiteit

Onze inwoners vinden natuur belangrijk. Dit blijkt onder andere uit de enquêtes over de ontwikkeling van onze stad. De natuur is voor ons als mens noodzakelijk om te kunnen overleven, maar natuur heeft ook een eigen intrinsieke waarde.

De natuur en biodiversiteit gaat in Nederland helaas nog steeds achteruit. De belangrijkste oorzaken zijn versnippering, verstoring, verdroging en stikstofdepositie. Om deze achteruitgang te keren, zetten we in op het volgende:

- We realiseren een basiskwaliteit natuur zowel in als buiten de stad. Daarvoor kijken we zowel naar maatregelen op gebouwniveau als naar onze stedelijke groenstructuren en natuurgebieden.
- We realiseren het natuurnetwerk, inclusief ecologische verbindingzones. Daarbij kijken we naar de effectiviteit van de begrensde gebieden en doen eventueel voorstellen voor aanpassing, gericht op het beter functioneren van het natuurnetwerk.
- We behouden en herstellen groen erfgoed als autochtone genenbron. Autochtone bomen en struiken, met een brede genetische basis, zijn beter in staat om zich aan te passen aan veranderingen. Dit is van groot belang om ons groen gezond te houden.
- We beschermen bestaande bomen, natuur en landschapselementen, ook als ze geen onderdeel zijn van het natuurnetwerk.
- We realiseren, samen met het waterschap, de opgaven vanuit de Kaderrichtlijn Water waaronder beekherstel, natuurvriendelijke inrichting en het verbeteren van de waterkwaliteit.
- Inrichting en beheer van natuurgebieden is gericht op realisatie van de vastgestelde natuurdoelen. Tevens monitoren we de voortgang en sturen op basis hiervan bij indien nodig.

Het gebruik van onze natuurgebieden voor recreatie en evenementen, past binnen de ecologische draagkracht van die gebieden. Daarvoor wordt per gebied een analyse gemaakt en indien nodig compenserende en mitigerende maatregelen genomen.

Stedelijk groen

De aanwezigheid en bereikbaarheid van groen in de stad is van essentieel belang. Naast de belevings- en recreatiemogelijkheden, zorgt groen in de stad voor verkoeling en biedt het ruimte aan flora en fauna. Het is bewezen dat de aanwezigheid van groen helpt tegen depressiviteit en het herstel na ziekte bespoedigt. Het neemt schadelijke stoffen op en zuivert de lucht. Het nodigt uit tot wandelen, fietsen en spelen in de buitenlucht en werkt op die manier positief op onze gezondheid. We noemen dit de 'ecosysteemdiensten' van het groen in de stad.

We richten ons voor het stedelijk groen op de volgende doelen:

- Iedereen heeft binnen 300 meter toegang tot een aantrekkelijke groene ruimte die aansluit op de wensen en behoefte van gebruikers.
- We realiseren een robuust en samenhangend groen/blauw raamwerk in onze stad, met groene plekken en parken en stevige, verbindende groenstructuren die tot in het buitengebied lopen. De Stadse Aa en de Goorloop maken hier onderdeel van uit.
- Het stedelijk groen levert een belangrijke bijdrage aan de basiskwaliteit natuur in de stad.
- We hanteren als richtlijn minimaal 8m² te ontwikkelen nieuw groen voor de realisatie van elke nieuwe woning.

We werken bovenstaande doelen voor natuur en stedelijk groen uit in een omgevingsprogramma voor natuur, groen en landschap.

Energiebesparing

Om de Helmondse klimaatambitie te behalen, zal het gebruik van fossiele brandstoffen sterk moeten dalen en uiteindelijk stoppen. Dit kunnen we bereiken door enerzijds het verbruik te verminderen (besparen), anderzijds door de ontwikkeling en het gebruik van duurzame energiebronnen te stimuleren. Energie besparen kan onder andere door het isoleren van woningen, aanschaf van energiezuinige apparatuur en het bewust omgaan met je energievraag. Wij ondersteunen onder andere het Helmondse Energiehuis Slim wonen, dat inwoners inzicht geeft in hun energievraag en hen helpt om besparingsmaatregelen te nemen.

Duurzame opwek van energie

De gemeente heeft een rol in realiseren van duurzaam opgewekte energie voor de bebouwde omgeving, dit is de energie die door de inwoners van de stad wordt gebruikt. Er wordt ook energie gebruikt in de landbouw, de industrie en bij mobiliteit. Daarvoor zijn andere partijen in eerste instantie verantwoordelijk. Het kan wel zijn dat die partijen deels afhankelijk zijn van ruimte en mogelijkheden die in de gemeente gevonden moet worden voor omschakeling naar duurzame energie.

De provincie heeft in 2016 een onderzoek laten uitvoeren naar het geschat energieverbruik van de Brabantse gemeenten in 2040 (na besparen en zonder groei in de regio). Voor Helmond kwam het totale energieverbruik uit op 2.174 Tera Joule (TJ), waarvan 654 TJ voor de gebouwde omgeving. In deze studie is een minimaal en een maximaal scenario uitgewerkt. Het minimale scenario gaat uit van alleen het plaatsen van zonnepanelen op alle effectief beschikbare daken. Wanneer het minimale scenario wordt ingevuld, wordt er een dakoppervlak van 574 hectare voorzien van zonnepanelen. Hiermee wordt 261 TJ elektriciteit opgewekt. Dit is ongeveer 12% van de totale hoeveelheid energie en 40% van de hoeveelheid energie die nodig is voor het bebouwde gebied. Daarmee is duidelijk dat het realiseren van alleen zon op dak niet voldoende is om in de Helmondse energiebehoefte te voorzien.

In het maximale scenario worden alle mogelijke opties ingezet om te voldoen aan de Helmondse energiebehoefte. Dit zijn, naast zon op dak: zon maaiveld, windturbines, vergisting e.a. Voor zon op maaiveld is in dit scenario aanvullend nog 531 hectare nodig.

Duidelijk is dat de klimaatopgave zo groot is dat zon op daken én zonnevelden nodig zijn om de beoogde klimaatdoelstellingen te behalen. Dit ondanks de aanname dat er stevige resultaten geboekt worden in energiebesparing en nog los van de noodzakelijke groei die we als stad gaan doormaken.

Voor de regio Zuidoost-Brabant is in 2020 een regionale energiestrategie (RES) opgesteld, de RES Metropoolregio Eindhoven. Uit de RES is gebleken dat wij in onze gemeente geen ruimte hebben voor grootschalige opwek van wind- of zonne-energie (oppervlaktes groter dan 20 hectare).

Wel is er ruimte voor kleinere zonnenvelden, tot 20 hectare. De beleidsuitgangspunten ten aanzien van kleinschalige zonnenvelden zijn gebaseerd op de Visie zonnenvelden en zonnedaken 2020, en de daarover verrichte evaluatie uit 2021, en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen. De visie is uitgewerkt in nadere regels en een uitweringsstrategie voor concrete initiatieven.

In deze Omgevingsvisie zijn gebieden opgenomen waar de gemeente de realisatie van de zonnenvelden afweegbaar vindt. Dat een gebied 'afweegbaar' is voor de ontwikkeling van een zonnenveld, wil niet zeggen dat daar een zonnenveld móet komen. Enerzijds is dit afhankelijk van een concreet initiatief: als er geen interesse is in de ontwikkeling van een zonnenveld, dan zal het er niet komen. Participatie is een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van een zonnenveld.

Anderzijds zijn in beleidsregels criteria vastgelegd voor landschappelijke inpassing, waarbij ook gekeken wordt naar het totale oppervlak zonnenveld in een gebied. Er zijn vanuit landschappelijk oogpunt en beeldkwaliteit grenzen aan het totale oppervlak dat acceptabel wordt geacht. De kans is klein dat een gebied volledig wordt ingevuld met zonnenvelden. In de landschapsvisie worden criteria opgenomen wat toelaatbaar is voor de totale maximale invulling in een gebied. Dat betekent ook dat de ontwikkeling van een zonnenveld in een gebied mede bepalend is voor wat er daarna nog mogelijk is in dat gebied.

In de bijlage wordt een nadere toelichting gegeven op het aspect duurzame opwek via zonne-energie en de manier waarop wij hier invulling aan willen geven. De bijlage is integraal onderdeel van deze Omgevingsvisie.

Warmtetransitie

In het eerder genoemde provinciale onderzoek uit 2016 is ook gekeken naar de geschatte warmtevraag voor de verschillende sectoren, ook hier weer met besparingsmaatregelen en zonder groei van onze stad. De totale warmtevraag kwam uit op 3.128 TJ, waarvan 1.605 TJ voor de gebouwde omgeving.

In 2021 heeft de gemeenteraad de transitievisie Warmte 1.0 vastgesteld, deze is in 2023 geactualiseerd. Hierin staat de te verwachten warmtekoers per buurt beschreven.

Dit begint bij besparen, bijvoorbeeld door betere isolatie. Vervolgens gaan we kijken welke maatregelen nodig zijn om te kunnen voorzien in de resterende warmtebehoefte. Dit doen we samen met de energieleveranciers, de netbeheerders, de woningbouwverenigingen en de inwoners. We onderzoeken alle mogelijke opties, zowel in collectieve als individuele systemen. Denk hierbij ook aan geothermie en warmtewinning uit (afval)water.

Een van de maatregelen is de uitwerking van warmtekavels. Een warmtekavel is een gebied waarvoor wij in hoofdzaak een collectief warmtesysteem voorzien als alternatief voor het gasnet. Daarmee creëren we voor woningeigenaren een duurzaam, stabiel en betaalbaar systeem.

De warmtekavels worden uitgewerkt in een kavelplan en via een participatieproces met de omgeving uiteindelijk vertaald in een uitvoeringsplan. Het uitvoeringsplan wordt juridisch verankerd in het omgevingsplan. De gebieden die kansrijk zijn voor de ontwikkeling van warmtekavels, zijn opgenomen op de kaart bij deze ambitie.

Regie in de boven- en ondergrond

Door verzwaring van de energie- en warmte-infrastructuur zal er meer ruimte boven- en ondergronds nodig zijn. Tegelijkertijd is er ook voor andere functies ruimte nodig: waterleiding, riolering, telecom en glasvezel, infiltratievoorzieningen, archeologische sporen en vondsten en ruimte voor groen en bomen. Dit vraagt om meer regie en scherpere keuzes.

Voor de ondergrond moeten we in overleg met alle partners nieuwe uitgangspunten definiëren: wie kan en mag op welke plek in de ondergrond liggen, welke functies gaan samen en welke niet, hoe ziet de toekomst eruit en waar moeten we rekening mee houden? Wij gaan voor dit onderwerp, bij voorkeur samen met de regio, een programma uitwerken.

Voor de bovengrond zal de verzwaring van de energie- en warmte-infrastructuur leiden tot meer trafostations, onderstations en andere bouwwerken. Het uitgangspunt is om deze zoveel mogelijk in gebouwde voorzieningen op te nemen. Dit beperkt het aantal objecten in de openbare ruimte, spaart daarmee kostbare ruimte en geeft een minder rommelig beeld. Dit stelt wel eisen aan de gebouwde voorzieningen op het gebied van toegankelijkheid voor de beheerder, constructie en veiligheid en moet daarom in een vroeg stadium meegenomen worden.

Een belangrijk onderdeel van de verzwaring van de energie-infrastructuur is het hoogspanningsnet. Hiervoor is de landelijke beheerder, Tennet, verantwoordelijk. Wij realiseren ons dat uitbreiding van het hoogspanningsnet nodig en onontkoombaar is. Tegelijkertijd kan dit tot vragen van onze inwoners leiden. Wij vragen de beheerder om ons vroegtijdig bij ontwikkelingen te betrekken, zodat we een transparant proces naar en met onze inwoners kunnen inzetten.

Klimaatbestendige stad

Door de klimaatveranderingen wordt het weer extremer. De zomer wordt warmer en droger, de winter natter. Regenbuien, met name in de zomer, worden heftiger en gaan gepaard met zwaardere windstoten.

Voor de leefbaarheid hebben de klimaatontwikkelingen grote gevolgen: De stad wordt warmer en koelt slechter af (het hitte-eiland-effect), bij hevige regen staan delen van de stad onder water en de droogte brengt schade toe aan bebouwing en het stedelijk groen. Om deze effecten te verzachten, moeten we de sponswerking van de ondergrond herstellen. Daarom hanteren we het uitgangspunt ‘regenwater opvangen, vasthouden en alleen afvoeren als het niet anders kan’. Het opvangen en vasthouden van regenwater gebeurt op verschillende manieren:

- Door een fijnmazig systeem van infiltratie en lokale waterberging in stedelijke groenstructuren, parken, bermen en andere groenvoorzieningen. Dit verkleint wateroverlast en vermindert droogteschade aan ons stedelijk groen.
- Door regenwater op particuliere terrein vast te houden. We hebben hiervoor al regels opgesteld voor nieuwbouwlocaties. We gaan onderzoeken of dit ook mogelijk en zinvol is voor bestaande locaties.

Als het meerdere dagen achter elkaar warm is, kan hittestress optreden. Dit leidt tot problemen met concentreren, (sneller) hoofdpijn en vermoeidheid of duizeligheid. Door warme nachten kunnen mensen vaak ook minder goed slapen, waardoor ze minder alert zijn, de arbeidsproductiviteit minder wordt en mensen zelfs agressief kunnen worden. Vooral kwetsbare mensen, zoals ouderen, kunnen erg ziek worden van hittestress en er zelfs aan overlijden.

Het hitte-eiland-effect heeft forse consequenties voor de leefbaarheid van onze stad en zeker voor de benoemde kwetsbare groepen. Onze ambitie is dat iedereen binnen 300 meter van de woning een schaduwrijke plek heeft en dat 40% van alle loop- en fietsroutes beschaduwd is. Dit doen we door verharding te vervangen door groen en meer bomen te planten met een duurzame standplaats. We koppelen dit aan de doelstelling voor stedelijk groen en gezondheid (zie ook ambitie 3, Helmond vitale stad). Daarvoor zal ruimte gemaakt moeten worden in de stad. Met name in de gebieden die meer dan gemiddeld opwarmen.

We passen die uitgangspunt toe in de openbare ruimte, maar vragen ook iets van onze inwoners. Bijvoorbeeld door hun tuinen en erven te ontharden en groene daken aan te leggen.

Daarnaast beperken we de opwarming van onze stad door een slimme inrichting van de ruimte en het gebruik van andere materialen. Denk aan beschaduwning door gebouwen en een ander type dakbedekking.

Duurzaam watersysteem

De gemeente heeft een aantal zorgplichten met betrekking tot 'water. Dit zijn de zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater, het inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater en het (onder voorwaarden) treffen van maatregelen tegen structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand. Er liggen belangrijke relaties met ons milieubeleid en met onze ambities op het vlak van een klimaatbestendige en gezonde stad.

Voor de invulling van de zorgplicht voor stedelijk afvalwater blijft het rioolstelsel het meest geëigende systeem. Dit stelsel wordt zo doelmatig mogelijk beheerd en onderhouden, gericht op de te behalen doelen zoals gesteld in het water- en rioleringsprogramma. Voor specifieke situaties in het buitengebied kan een individueel systeem voor inzameling en behandeling van afvalwater een betere optie zijn. Dit wordt per geval bekeken.

Een goed functionerend afvalwatersysteem is gebaat bij een zo constant mogelijke aanvoer. Piekbelastingen als gevolg van regen leiden tot overstorten van verdund afvalwater op oppervlaktewater en overbelasting van de zuiveringsinstallatie. Bovendien wordt regenwater op die manier snel afgevoerd uit het gebied, terwijl we dat water hard nodig hebben om droogte tegen te gaan. We willen het schone regenwater zoveel mogelijk scheiden van het afvalwater en vasthouden of verwerken op de plek waar het valt. We hanteren daarbij de voorkeursvolgorde: regenwater terplaatse vasthouden, waar mogelijk nuttig gebruiken, infiltreren en bergen. Op deze manier kunnen we ook een bijdrage leveren aan het klimaatbestendig maken van onze stad.

Duurzaam gebruik van bodem en (grond)watersysteem

Onze bodem en (grond)watersysteem zijn van cruciaal belang voor onze gezondheid, de ecologie en de economie. We maken er op grote schaal gebruik van. Om op te wonen en te recreëren, om voedsel mee te produceren, om drinkwater van te maken, als grondstof, als energiebron enzovoorts. Tegelijkertijd lozen we direct en indirect allerlei stoffen in de bodem, het grondwater en op het oppervlaktewater.

Om een duurzaam gebruik van de bodem en (grond)water te garanderen, hanteren we de algemene milieubeginselen: we gaan zuinig om met de beschikbare grondstoffen, we voorkomen verontreiniging en bestrijden deze aan de bron en als het niet anders kan, dan nemen we maatregelen om de effecten van verontreinigingen te beperken. Voor zover passend bij een duurzaam gebruik van de bodem, stimuleren we hergebruik van (licht verontreinigde) grond en baggerspecie op de locatie. Daarmee geven we invulling aan het zuinig omgaan met grondstoffen en beperken we het aantal transportbewegingen. Deze uitgangspunten hebben we verder uitgewerkt in de nota bodembeheer.

In de Kaderrichtlijn water is vastgelegd dat alle grond- en oppervlaktewateren in 2027 in een 'goede chemische en biologische toestand' moeten zijn. In de Drinkwaterwet is vastgelegd dat alle overheden, dus ook de gemeente, de taak hebben om te zorgen voor een goede drinkwatervoorziening.

Voor gemeenten betekenen deze doelen: het treffen van maatregelen om verontreiniging van het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater te voorkomen. Preventie aan de bron dus. Dit doen we onder andere door hierover regels op te nemen in het omgevingsplan. Wij gaan met onze ketenpartners en uitvoeringsorganisaties de uitgangspunten van een brongerichte aanpak en preventie verankeren in ons handelen als bevoegd gezag.

Daarnaast willen we voor onze eigen activiteiten meer werken met systemen, technieken en middelen die geen belasting vormen voor bodem, grond- en oppervlaktewater. Dit werkt door in de aanleg, het beheer en onderhoud van al onze assets en eigendommen, zoals het rioolstelsel, de openbare ruimte en ons vastgoed.

Circulaire economie

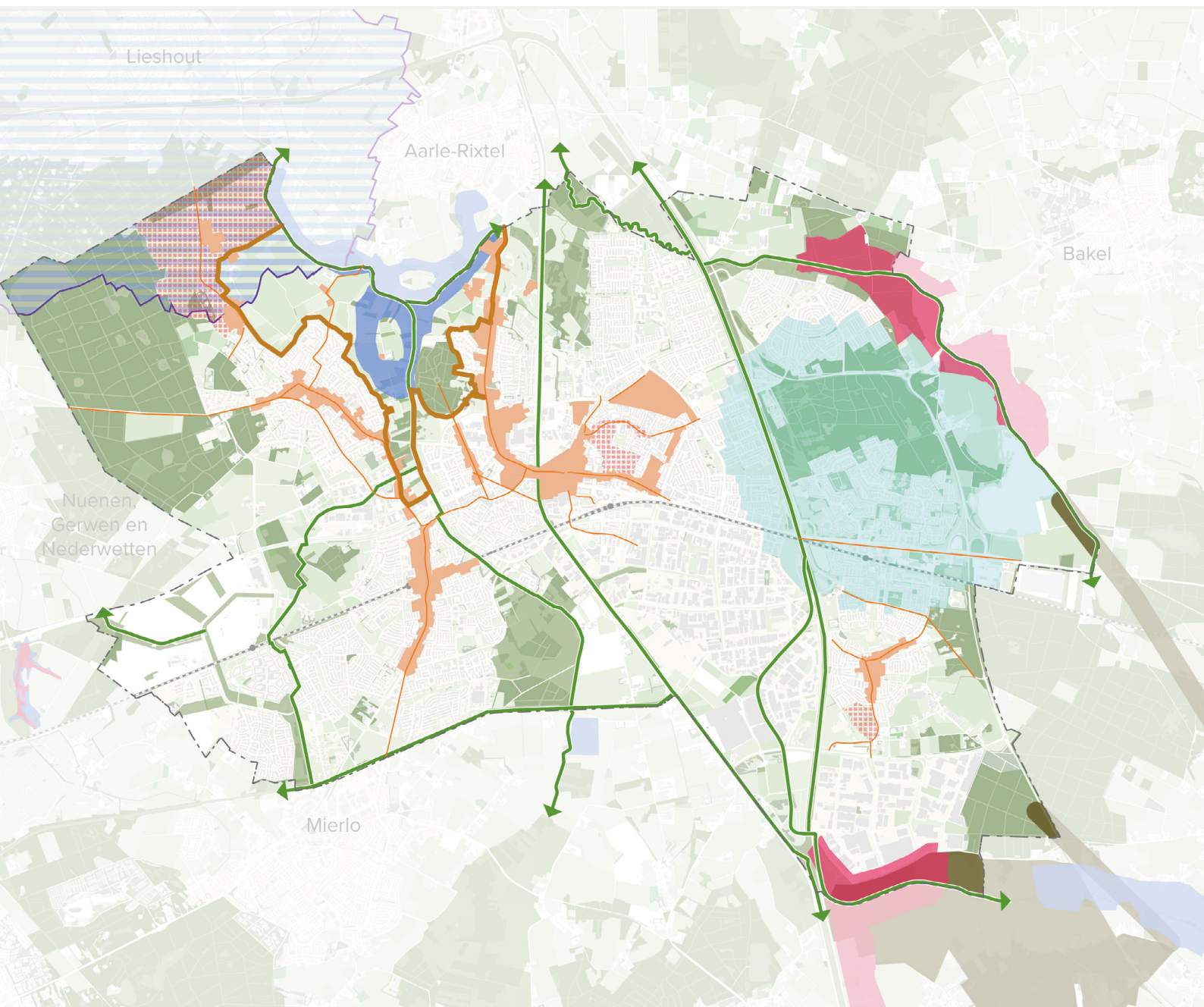
Wij streven naar een 'circulaire economie'. Dit bereiken we door het verminderen van het gebruik van grondstoffen, het hergebruik van afvalstoffen, substitutie en levensduurverlenging. We richten ons in de eerste plaats op het circulair maken van de bedrijven en economische activiteiten die zich binnen onze gemeentegrenzen bevinden. Het uitgangspunt daarbij is dat er in principe geen extra milieubelasting op de omgeving plaatsvindt. Wij zien vooral mogelijkheden voor innovaties in gebruik van rest- en afval(water)stromen, die toegepast worden in onze topsectoren foodtech, Automotive en de maakindustrie.

Duurzame mobiliteit

We zetten in op een mobiliteitstransitie van autogebruik naar meer wandelen, fietsen en het gebruik van (openbare) deelmobiliteit. De uitgangspunten hiervoor zijn verder uitgewerkt in ambitie 4. Aanvullend hierop nemen we maatregelen om de elektrificatie van auto's en fietsen te ondersteunen, bijvoorbeeld door meer laadvoorzieningen in de openbare ruimte en bij (gebouwde) parkeervoorzieningen te realiseren. Denk hierbij niet alleen aan de inmiddels bekende laadpalen, maar bijvoorbeeld ook aan 'oplaadlussen' in het wegdek en andere innovatieve maatregelen. Ook voor het gebruik van andere energiebronnen, bijvoorbeeld waterstof, geven we ruim baan. We zijn de stad van Smart Mobility en we gebruiken onze stad als living lab om ideeën uit te testen en door te ontwikkelen.

HELMOND ALS DUURZAME STAD

BESCHERMEN

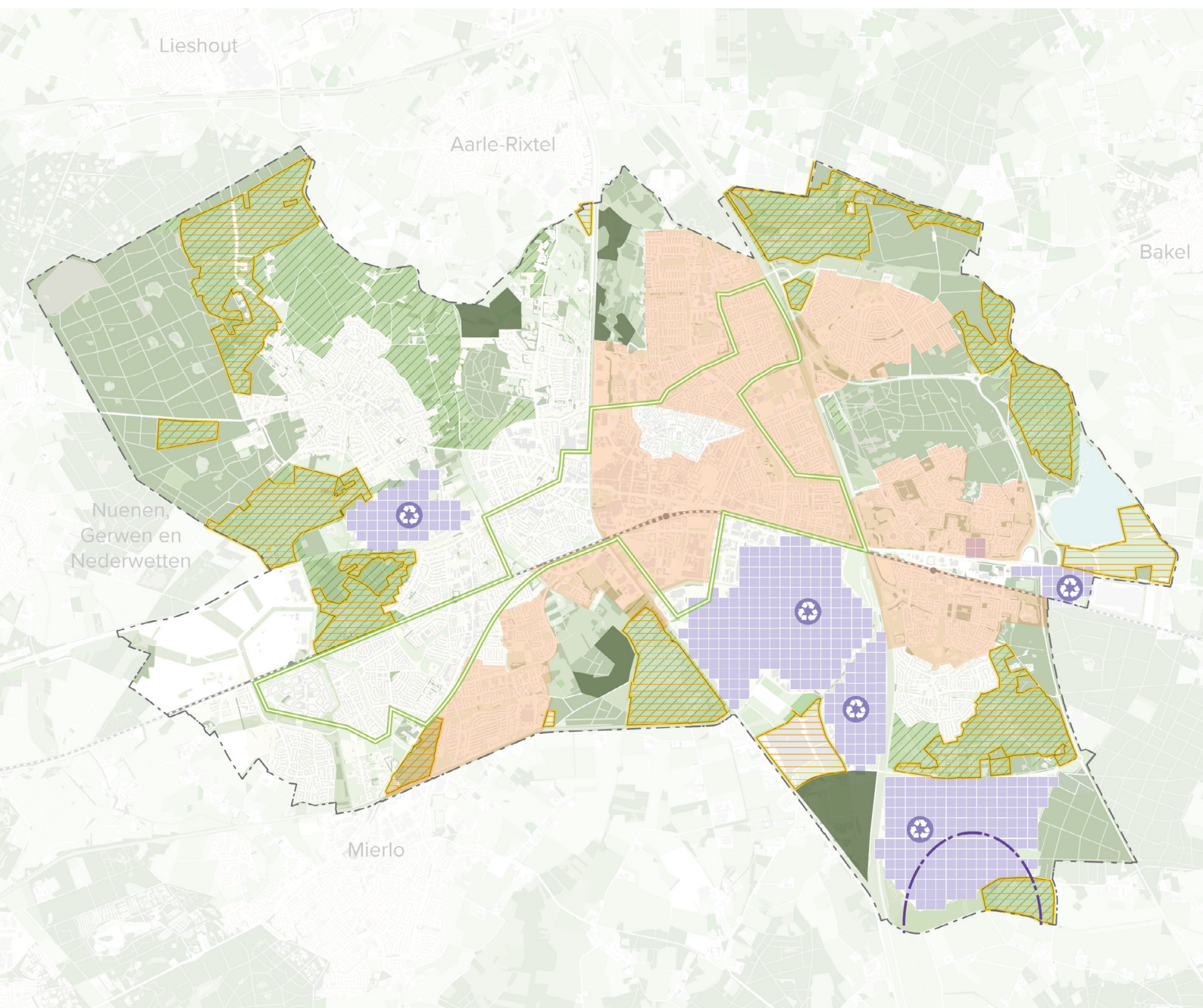
Legenda

- Natuurnetwerk Brabant
- Ecologische verbindingzone
- Grondwater-beschermingsgebied
- ▨ Boringsvrije zone
- Regionale waterberging
- Reserveringsgebied waterberging

- Gebieden met aardkundige waarden
- Cultuurhistorisch waardevol gebied
- Historische wegstructuren
- ▨ Cultuurhistorisch aandachtsgebied
- Samenhangend gebied met cultuurhistorische waarde

HELMOND ALS DUURZAME STAD

ONTWIKKELEN

Legenda

- Verduurzamen bedrijventerreinen
- Circulaire economie
- Afweegbaar gebied zonnevelden
- Versterken stedelijk groen
- Collectieve warmtesystemen tbv woningen
- Nieuwe natuur
- Mogelijk grootschalige opwek windenergie
- Ontwikkeling landschap en verbrede landbouw

Ambitie 3: Helmond als vitale stad

Vitaal Helmond staat voor een bloeiende economie en een levendige stad, die stevig geworteld is in onze geschiedenis. Onze stad maakt deel uit van een innovatieve economische regio. Juist door alle verschillen in de regio vullen we elkaar aan. Iedereen helpt daarbij. Overheid, ondernemers, onderwijsinstellingen, bedrijven én onze bewoners. We willen een voedingsbodem creëren voor creativiteit, experiment en innovatie, waar verbinding wordt gelegd tussen kunst, cultuur en technologie. Waar kruisbestuivingen plaatsvinden en nieuwe concepten het levenslicht zien.

Een vitale stad betekent ook een gezonde en veilige stad. We leven 5 jaar langer in goede gezondheid en de gezondheidsverschillen in onze stad zijn met 30% verminderd. De sociale veiligheid is verbeterd en draagt daarmee bij aan een fijne leefomgeving voor onze inwoners. Ook de fysieke veiligheid is verbeterd. Denk daarbij aan omgevingsveiligheid en verkeersveiligheid.

De vitaliteit van Helmond neemt ook toe als de tweedeling in onze stad vermindert. Daarvoor hebben we in ambitie 1 de bijdrage vanuit het fysieke domein geformuleerd.

Erfgoed

Erfgoederen vertellen het gelaagde verhaal van onze geschiedenis. Ze dragen bij aan de identiteit en kwaliteit van onze leefomgeving en zijn daarmee een belangrijk fundament voor onze vitaliteit als stad. De identiteit van Helmond willen we behouden en versterken. We investeren in beleving van erfgoed door het zichtbaar maken van verhalen, historie en legendes.

Onze cultuurhistorische waarden zitten niet alleen in objecten, zoals een gebouw. Het zit ook in structuren en gebieden, in landschap en in groen en bomen. We zijn gestart met een uitgebreide verkenning van onze cultuurhistorische waarden en ronden die de aankomende jaren af. Op basis van de inventarisatie kijken we waar extra bescherming van cultuurhistorische waarden nodig is en hoe we dit kunnen verankeren in het omgevingsplan. Een onderdeel hiervan is het opnemen van landschappelijk erfgoed, cultuurhistorisch waardevolle gebieden en de mogelijkheid van het aanwijzen van een beschermd stads- of dorpsgezicht.

We zetten in op het principe ‘behoud door ontwikkeling’. We hebben daarvoor de afgelopen decennia al mooie voorbeelden laten zien zoals, het Speelhuis en de Cacaofabriek. Door het verhaal van het verleden als uitgangspunt te nemen voor toekomstige ambities kan aan een transformatiegebied een extra waarde worden toegevoegd. We werken aan de stad van morgen met liefde voor de stad van het verleden.

Vanuit leesbaarheid van de kaart, hebben we de cultuurhistorische waarden voor zover we die nu in beeld hebben opgenomen op ambitiekaart 2 ‘bescherming kwetsbare waarden’. Het betreft het cultuurhistorische waardevol gebied zoals opgenomen op de kaart van de provinciale omgevingsverordening, de cultuurhistorische aandachtsgebieden uit onze eigen verkenning en de historisch waardevolle wegstructuren. Monumenten en beeldbepalende panden staan vanwege het detailniveau niet op deze kaart, maar zijn evengoed beschermenswaardig. In het omgevingsplan gaan we het gewenste beschermingsniveau verder uitwerken. Deze kaart zal verder aangevuld en verfijnd worden zodra er meer informatie beschikbaar komt vanuit de cultuurhistorische verkenningen en de raad hierover een besluit heeft genomen.

Economie

Helmond wil een bloeiende economie, die tegen een stootje kan. We investeren daarom in een stuwende, circulaire economie, die past bij onze stad. Het uitgangspunt is, dat we voor elke nieuwe woning tenminste één arbeidsplaats in onze stad realiseren. Dat betekent een groei van in totaal 15.000 arbeidsplaatsen tot aan 2040, waarvan ongeveer de helft in de stuwende economie en de helft in de verzorgende economie. We richten ons voor de stuwende economie op drie sporen:

- Versterken en uitbreiden van onze topsectoren Automotive en Foodtech.
- Het versterken van onze (innovatieve) maakindustrie. Het gaat onder andere om kleine en middelgrote bedrijven in technologie en techniek, die passen in Brainport en een bijdrage kunnen leveren aan onze topsectoren.
- Ruimte bieden aan startups, scale-ups, ateliers en broedplaatsen bij voorkeur rondom ons IC-station, met het stationskwartier als prioritaire locatie. In dit gebied kunnen we startups, scale-ups, broedplaatsen en ateliers huisvesten in een dynamische omgeving, waarin een toevallige ontmoeting kan leiden tot nieuwe ideeën en concepten.

Juist in de binnenstedelijke transformatie zoeken we naar toevoeging van economische functies en arbeidsplaatsen.

Als de kans zich elders voordoet, dan kan vestiging afgewogen worden op basis van meerwaarde voor onze stad en binnen de ruimtelijk-fysieke randvoorwaarden terplekke.

Door de stuwende economie en de groei van het aantal inwoners, zal ook de verzorgende economie in omvang toenemen. Het gaat dan om de dienstensector, detailhandel, horeca, onderwijs, zorg, kunst, cultuur en leisure etcetera.

Werklocaties

Er is ruimte nodig voor economische activiteiten. In de bestaande stad ontwikkelen we gemengde woon-werkmilieus voor economische activiteiten die zich goed verdragen met, of zelfs baat hebben bij, interactie met een dynamische (woon)omgeving. Denk aan de verzorgende economie, diensten, startups, scale-ups, broedplaatsen en ateliers.

We gaan bestaande bedrijventerrein herstructureren en het ruimtegebruik intensiveren. We gaan daarvoor meer bouwlagen toestaan en nieuwe ruimtevragende activiteiten op deze terreinen beperken en indien nodig bundelen. Het intensiveren van het ruimtegebruik mag er niet toe leiden dat onze doelen met betrekking tot klimaatbestendigheid en gezondheid niet meer gerealiseerd kunnen worden. Dit vraagt een slimme aanpak.

We ontwikkelen een nieuw bedrijventerrein: in het gebied Varenschut, aansluitend op het huidige bedrijventerrein Hoogeind. Hier willen we ruimte bieden voor de innovatieve maakindustrie. Dit gebied kan ook gebruikt worden als 'schuifruimte' voor de herstructurering van Hoogeind.

Vanuit de economische sector is er behoefte aan de ontwikkeling van een grootschaliger regionaal bedrijventerrein, waar bedrijven naartoe kunnen die op hun huidige locatie uit hun jasje groeien en voor een zwaardere categorie bedrijvigheid. Met de regio wordt gekeken hoe daar invulling aan gegeven kan worden.

Door de schaarse beschikbare ruimte en onze economische focus, zijn we zeer terughoudend in de vestiging van ruimtevragende (waaronder logistieke) bedrijven in ons gemeente. Vestiging is alleen te verantwoorden als ze een aanzienlijke toegevoegde waarde hebben voor onze economie en arbeidsmarkt en passen bij onze duurzaamheidsambitie.

Onderwijs en arbeidsmarkt

We zijn centrumgemeente van de arbeidsmarktregio met de ambitie om te komen tot een duurzame en flexibele arbeidsmarkt die klaar is voor de uitdagingen van vandaag en opgaven van morgen. Het hebben van voldoende talent is een voorwaarde voor een vitale stad. Daarvoor zetten we in op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, een leven lang ontwikkelen (vitale beroepsbevolking), aantrekken en behouden van talent en iedereen doet mee.

De samenwerking met het hoger onderwijs en het uitbreiden van de kennisinfrastructuur voor het hoger onderwijs is een belangrijk speerpunt voor ons. In de eerste plaats rondom onze topsectoren op de campuslocaties, maar zeker ook op allerlei andere vlakken.

Gezondheid

In 2040 zijn de gezondheidsverschillen in Helmond verminderd met 30% en leven we 5 jaar langer in goede gezondheid. Die doelstelling hebben we opgenomen in het Helmondse preventie-akkoord.

Vanuit het fysieke domein kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan een gezondere leefomgeving voor onze inwoners. Daarvoor onderscheiden we twee sporen:

- een fysieke ruimte die gezond gedrag stimuleert
- het beperken van gezondheidsbelasting als gevolg van andere activiteiten

Fysieke ruimte stimuleert gezond gedrag

Onze openbare ruimte nodigt uit om makkelijker een gezonde keuze te maken. Dit doen we door de ruimte te vergroenen en aantrekkelijker te maken voor ontmoeten, spelen, wandelen en fietsen. We richten de vergroening op de kenmerken van het gebied en behoeften van de inwoners. Op die manier kunnen we ook een bijdrage leveren aan het klimaatbestendig en klimaatneutraal maken van onze stad (zie ambitie 2).

Het is niet altijd makkelijk om dit te doen in een bestaande stad, waarin bijna elke vierkante meter al ingevuld is en een functie heeft. De keuzes die we maken ten gunste van groen, ontmoeten, spelen, fietsen en wandelen, zullen consequenties hebben voor andere functies. Toch moeten we deze stap zetten om onze stad leefbaar te houden en onze doelstelling op het gebied van gezondheid te kunnen realiseren.

We stimuleren het wandelen en fietsen als gezond en duurzaam alternatief voor de auto. Daarvoor zetten we in op verbetering van een samenhangend netwerk van aantrekkelijke en veilige wandel-

en fietsroutes. Het gaat zowel om de grotere wandel- en fietsroutes die vaak al deel uitmaken van een regionaal netwerk, als het fijnmazige netwerk in wijken en buurten voor dagelijks gebruik en de verbindingen hiertussen. We realiseren ontbrekende schakels, maken koppelingen tussen stad en ommeland en verhogen de veiligheid en het comfort voor het gebruik van deze routes. Beweegroutes zijn onderdeel van deze routestructuren.

We ontwikkelen een netwerk van informele speel- en verblijfsplekken, locaties voor urban sports en formele sportvoorzieningen. Sportvoorzieningen zijn toegankelijk en multifunctioneel bruikbaar. Hekken en andere afscheidingen worden tot een minimum beperkt. Sportterreinen worden ook ingezet voor het realiseren van onze duurzaamheidsambities. Denk aan het tegengaan van hittestress, opvang van regenwater, duurzame opwek en het vergroten van de biodiversiteit.

De kernwaarden gezonde leefomgeving bieden houvast voor de inrichting van de (openbare) ruimte en vormen een goede referentie voor de Omgevingsvisie. Het gaat om:

- ruimte die uitnodigt tot bewegen, spelen en sporten.
- aanwezigheid van groen en water.
- ruimte die uitnodigt tot ontmoeting en sociale contacten.
- ruimte waar mensen zich prettig en veilig voelen.
- een goede luchtkwaliteit.
- niet te veel geluid; plekken met stilte en rust.

Het beperken van gezondheidsbelasting

Sommige activiteiten in onze leefomgeving kunnen schade toebrengen aan onze gezondheid. Denk aan luchtvervuiling voor verkeer en industrie, geluidsbelasting door spoor en wegen, maar ook houtstook door particulieren. We kunnen gezondheidsbelasting op verschillende manieren verminderen:

- door voldoende afstand te creëren tussen gezondheidsbelastende activiteiten en kwetsbare (woon)functies; Dit kan bijvoorbeeld door een drukke weg met veel geluid of een bedrijf dat een bepaalde hoeveelheid geur produceert op grotere afstand van bebouwing te plaatsen. Maar ook door rondom (basis)scholen geen fastfoodketens toe te staan.
- door negatieve effecten te mitigeren, bijvoorbeeld door een geluidsscherm of het realiseren van tenminste één aangename gevelzijde;
- door strengere normen te stellen. Hiervoor kunnen in het omgevingsplan 'omgevingswaarden' worden vastgesteld.

Het opnemen van een omgevingswaarde in het omgevingsplan, brengt verplichtingen met zich mee ten aanzien van monitoring en realisatie. Daarom maken we eerst een analyse wat de consequenties hiervan zijn. Wij zullen een omgevingsprogramma voor gezondheidspreventie en gezondheidsbelasting uitwerken. Daarin bekijken we ook hoe we het beleid willen concretiseren, welke doelen we willen stellen en welke regels we eventueel in het omgevingsplan willen opnemen.

Beperken hittestress

Door de klimaatontwikkelingen, neemt de kans op droge, hete zomers toe. De temperaturen worden hoger en de hitte houdt langer aan. In de stad is het effect nog groter, vanwege het hitte-eiland-effect: de gebouwen en verharding in de stad nemen meer warmte op en houden die ook langer vast. Daardoor koelt de stad minder goed af en blijft de temperatuur hoger dan in het omliggende buitengebied. De kans op hittestress wordt groter en dit heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid, de productiviteit en het humeur. Voor een vitale stad beperken we hittestress door aanpassingen te doen in gebieden, aan en in woningen en in gedrag:

- **Gebied:** we maken wijken hittebestendiger door zoveel mogelijk te vergroenen. Parken, bomen, schaduwplekken, fontein en waterspeelplaatsen dragen bij aan verkoeling.
- **Woningen:** We vragen woningcorporaties en huiseigenaren hitte te bestrijden met verschillende groene maatregelen, zoals groene daken en gevels. Maar ook door bijvoorbeeld te zorgen voor een goede ventilatie en zonwering.
- **Gedrag:** Tijdens hittegolven gaat het nationaal hitteplan in werking. Zorginstellingen hebben een hitteprotocol. Via een hitteplan spreken we samen met verschillende partijen af hoe we de gevolgen van hitte in de gemeente aanpakken. We roepen inwoners op om inspanning te vermijden op het heetst van de dag, zoveel mogelijk in koele ruimtes te blijven en voldoende water drinken. Dit geldt speciaal voor personen met een kwetsbare gezondheid.

Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid heeft betrekking op veiligheidsrisico's rondom het spoor, bepaalde bedrijven en het vervoer van gevaarlijke stoffen via de weg, het water en buisleidingen. Al deze aspecten zijn voor Helmond relevant. Speciale aandacht gaat uit naar de relatie tussen omgevingsveiligheid en de verstedelijkingsopgave in ons centrum, die beïnvloed wordt door de aanwezigheid van het spoor en een aantal bedrijfscomplexen. Ons geactualiseerde beleid op het gebied van omgevingsveiligheid wordt in 2024 vastgesteld. We gaan onderzoeken welke maatregelen genomen moeten worden om de veiligheid van inwoners, werknemers en bezoekers op een aanvaardbaar niveau te houden. We hanteren daarbij als startpunt de kernwaarden voor omgevingsveiligheid zoals geformuleerd door de Veiligheidsregio.

Ook voor andere thema's uit onze visie moet rekening gehouden worden met veiligheidsrisico's. Denk hierbij aan evenementen, klimaatveranderingen, natuur en energietransitie. Deze kunnen namelijk ook veiligheidsrisico's met zich mee brengen.

In de omgeving van Helmond heeft waterschap Aa en Maas een aantal regionale waterbergingsgebieden ingericht. Deze gebieden zijn bedoeld om onze stad in geval van veel neerslag en extreem hoge waterpeilen droog te houden. Hier kan het water uit de beeksystemen tijdelijk gebufferd worden en blijft grote schade als gevolg van overstromingen beperkt. De sluizen in de kanalen en de naastgelegen dijk hebben ook een belangrijke functie in het voorkomen van wateroverlast, ze zorgen ervoor dat het water in het kanaal blijft en niet overstroomt naar naastgelegen gebieden. Wij werken hierin samen met onder andere het waterschap, Rijkswaterstaat en onze buurgemeenten.

Verkeersveiligheid

Wij hebben ons verbonden aan de Brabantse ambitie van nul verkeersslachtoffers. We willen dat op een risicogestuurde- en datagedreven manier bereiken, waarbij we inzetten op de pijlers gedrag, infrastructuur en handhaving. In de mobiliteitsvisie werken we verder uit hoe we dat in Helmond gaan realiseren, waarbij we extra aandacht geven aan de routes die van belang zijn voor de mobiliteitstransitie.

Stedelijke voorzieningen

Wij willen een levendige stad zijn, waar voor iedereen wat te doen is. We willen een stedelijk cultureel klimaat met voorzieningen en evenementen die aansluiten bij de behoeften van onze inwoners en bezoekers vanuit de regio én daarbuiten aantrekken. Het aanbod van culturele en leisurevoorzieningen houdt gelijke tred met de groei van onze stad. Deze zijn randvoorwaardelijk om een fijne, leefbare en complete stad te kunnen zijn bij een toenemend aantal inwoners. Om dit te bereiken gaan we samen met de stad een cultuurvisie opstellen inclusief een meerjarig uitvoeringsprogramma.

We hebben in ons centrum een gebied met voorzieningen van stedelijke en (boven)regionale uitstraling. Hierin zitten onder andere winkels, horeca, museum, theater en bioscoop. Deze voorzieningen zijn goed bereikbaar met de trein en met de fiets. De regionale bereikbaarheid met openbaar vervoer moet beter. Nieuwe voorzieningen met stedelijke of (boven)regionale aantrekkingskracht, horen in beginsel thuis in dit gebied.

Buiten dit gebied bevinden zich ook voorzieningen die hiermee in fysieke zin, via wandel- en fietsroutes, verbonden worden.

De zwemplas Berkendonk is te kwalificeren als een stedelijke en zelfs regionale voorziening. In de zomer trekt de zwemplas tienduizenden bezoekers die verkoeling zoeken. Ook is hier een zeil- en surfvereniging gevestigd. Gezien de toename van het aantal warme zomers, worden dit soort zwemvoorzieningen steeds belangrijker en zal de druk op deze locatie toenemen. Wij zullen een visie uitwerken hoe we om willen gaan met deze locatie en hierbij de andere ontwikkelingen betrekken die in dit gebied spelen.

Evenementen

Evenementen zijn waardevol voor onze stad en we willen ze zo veel mogelijk stimuleren en faciliteren. Duurzaamheid, veiligheid en leefbaarheid zijn belangrijke randvoorwaarden. Daarbinnen streven we naar een veelzijdig palet van evenementen, zowel klein als groot en zowel lokaal als (boven-) regionaal. We voegen evenementenlocaties toe aan het huidige aanbod. Zo bieden we meer mogelijkheden voor organisatoren, kunnen we de bestaande locaties ontlasten en kunnen we evenementen beter spreiden. Voor alle bestaande en nieuwe evenementenlocaties stellen we locatieprofielen op. De locatieprofielen maken duidelijk wat er per locatie maximaal is toegestaan, maar ook wat de bijzonderheden per locatie zijn.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid voor een grootschalig evenemententerrein aan de zuidkant van zwemplas Berkendonk, met (boven)regionale aantrekkingskracht. Dit gebied is ook afweegbaar voor de opwek van zonne-energie (zie de kaart bij ambitie 2). We zoeken naar multifunctioneel ruimtegebruik, waarbij de functie als evenemententerrein van primair belang is en de opwek van zonne-energie hierop ingepast wordt.

Verblijfsrecreatie

Helmond wil toegroeien naar een omvangrijker en diverser verblijfsaanbod. Het gaat om voorzieningen zowel in de stad, als in het buitengebied. Wij hebben daarom een positieve grondhouding als zich hiervoor initiatieven aandienen, mits passend (te maken) binnen de fysieke randvoorwaarden ter plaatse.

We willen in Helmond ruimte geven aan urban voorzieningen, zowel urban sports als urban culture. We realiseren op verschillende locaties in de stad kleinschalige en laagdrempelige 'satellieten', als opwarmer voor een centraal gelegen 'urban hotspot', waar diverse urban disciplines samenkomen en waar de 'urban community' in onze stad een thuishonk heeft. Het centrumgebied is een voor de hand liggende zoeklocatie voor een dergelijke hotspot.

Het steviger benutten van de Helmondse kanalen voor waterrecreatie biedt kansen voor het verhogen van de aantrekkelijkheid van Helmond.

Landschap

Het landschap is van cruciaal belang voor de vitaliteit en aantrekkelijkheid van onze stad. We gebruiken het om te wandelen en fietsen, om even een ommetje te maken, om te sporten en te ontspannen.

Het Helmondse landschap valt in het landschapstype beekdalen en oude zandontginningen. Van origine zijn dit relatief kleinschalige landschappen met een lange ontwikkelingsgeschiedenis. Veel mensen vinden dit type landschap aantrekkelijk door de afwisseling van beken, bossen, heide met vennen en agrarisch productielandschap. Ons landschap staat echter zwaar onder druk door stedelijke uitbreidingen, schaalvergroting in de landbouw en de aanleg van infrastructuur.

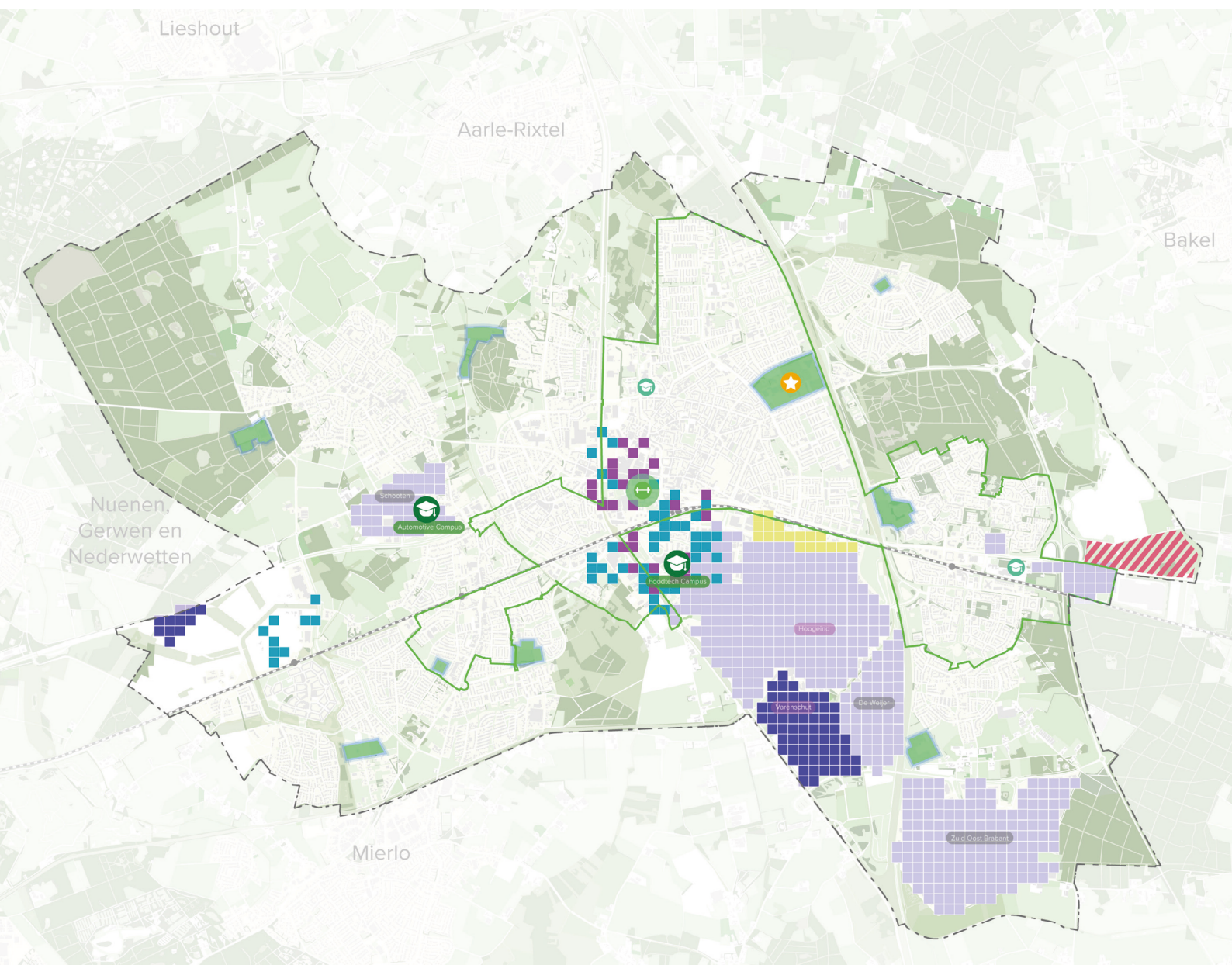
We willen ons landschap behouden en herstellen en ons buitengebied moet nog meer gaan functioneren als uitloophetgebied voor onze inwoners. Onze doelen voor het landschap zijn:

- Duurzame, grondgebonden landbouw, passend in het landschap; We willen daarbij ook ruimte geven aan duurzame productie van biobased materialen, die bij voorkeur een lokale afzetmarkt krijgen. Dit past in de gedachte van de circulaire economie en biedt perspectief voor ontwikkelingen in de agrarische sector
- Bescherming van nog resterende bomen en landschappelijke structuren;
- Aanleg nieuwe en herplant van verdwenen landschappelijke structuren;
- Lokale voedselproductie, met mogelijkheid van verkoop terplekke als ondergeschikte activiteit of kleinschalige nevenactiviteit;
- Kleinschalige ondergeschikte horeca en verblijfsrecreatie zoals B&B;
- Kleinschalige zorgvoorzieningen, zoals dagbesteding voor mensen met een beperking of een kinderdagverblijf ;
- Transformatie van voormalige agrarische bedrijfslocaties naar passende functies en activiteiten;
- Duurzame opwek van energie, ingepast in het landschap;
- Vergroten toegankelijkheid door aanleg wandelpaden, 'ommetjes' vanuit de wijken, verbindingen maken met regionale en lokale fiets- en wandelpaden.

Nieuwe functies moeten de kwaliteit van het landschap verhogen en hier actief op mee investeren. Hiervoor evalueren we de beleidsregel Kwaliteitsverbetering Landschap uit 2015 en passen deze zonodig aan.

Zoals in ambitie 2 reeds benoemd is, gaan we een omgevingsprogramma groen, natuur en landschap opstellen. Bovenstaande doelen nemen we hierin mee.

HELMOND ALS VITALE STAD

Legenda

● Stedelijke werkmilieus	● Zoekgebied hotspot urban sports
● Woonboulevard / grootschalige detailhandel	— Versterken beweegvriendelijke openbare ruimte
● Herstructurering en intensivering ruimtegebruik	▨ Zoekgebied Intensieve leisure
● Ontwikkeling nieuwe bedrijventerreinen	● Doorontwikkelen campuslocatie
● Sport- en beleefcampus de Braak	● Voortgezet onderwijs MBO/HBO(+)
● Multifunctioneel gebruik sportaccomodaties	● Behouden en versterken stedelijke voorzieningen

Ambitie 4: Helmond als verbonden stad

Onze stad is in 2040 duurzaam bereikbaar, leefbaar en verkeersveilig. De toename van extra woningen en arbeidsplaatsen leidt tot extra mobiliteit. Onze ambitie is de stad bereikbaar te houden voor iedereen. Dat betekent dat we inzetten op betaalbare mobiliteit, waarin fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit een belangrijkere rol spelen.

We zijn in 2040 ook digitaal verbonden, onder andere door aanleg en een hoge aansluitgraad van glasvezel. En we blijven inzetten op een sociaal verbonden stad, waarin de menselijke maat aanwezig en 'buurschap' een vanzelfsprekendheid is. Naast de mens verbinden we ook water en groen met elkaar om zo de stad leefbaar en gezond te houden en de biodiversiteit te vergroten.

Helmond als verbonden stad betekent ook verbondenheid met de wereld om ons heen, met onze buurgemeenten en de regio. Deze regionale verbondenheid is voelbaar als de netwerklaag van onze samenleving (zie paragraaf 4.2).

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is essentieel voor de vitaliteit van Helmond en de regio. De stad en de regio maken de komende decennia een ongekennde groei door. En de mobiliteit groeit daarin mee. Er is het besef dat de huidige infrastructuur tegen zijn grenzen aanloopt. Uitbreiding hiervan leidt tot verdere aantasting van de leefbaarheid en zeer grote ingrepen in het stedelijk weefsel en is daarom niet zondermeer wenselijk. Dat betekent dat we anders met mobiliteit om willen gaan.

Het uitgangspunt is de vanzelfsprekende dominantie van het gebruik van de eigen auto in de stad te verkleinen. Dat betekent een herpositionering van de auto in het mobiliteitssysteem, hetzij door alternatieven te promoten en te faciliteren, hetzij door het gebruik van de eigen auto te ontmoedigen. Er is een mobiliteitstransitie nodig, zowel op systeemniveau als in het gedrag van de reiziger.

We werken daarom aan een co-modaal systeem, waarin verschillende vormen van (deel-)mobiliteit naast en aanvullend op elkaar bestaan. We richten ons in de periode tot 2040 op de ontwikkeling en uitvoering van een totaalpakket aan maatregelen voor onze bereikbaarheidsopgave, die in onderlinge samenhang het beste resultaat voor de stad oplevert. Bij die afweging worden onze doelen in de vorige ambities betrokken en wordt ook gekeken naar maatregelen om eventuele negatieve effecten te mitigeren en compenseren waar mogelijk.

We kunnen dit als stad niet alleen, we hebben hiervoor de regionale partners nodig en zijn afhankelijk van elkaar.

Mobiliteitstransitie

De mobiliteitstransitie richt zich op het vergroten van het aandeel gezonde en duurzame mobiliteit. Het gaat om lopen, fietsen, openbaar vervoer en (openbare) deelmobiliteit, het verduurzamen van de auto en het herpositioneren van de auto in de openbare ruimte en het mobiliteitssysteem.

De mobiliteitstransitie is geen doel op zich, maar een middel om diverse opgaven en ambities op het vlak van leefbaarheid en duurzaamheid te realiseren. In het kader van de mobiliteitstransitie gaan we elke modaliteit op zijn sterke punten inzetten, met voorrang voor de modaliteiten die de minste impact hebben op onze leefomgeving.

Om deze gedragsverandering te ondersteunen, zijn maatregelen nodig die gezonde, duurzame mobiliteit aantrekkelijk maken. Wij kunnen dit niet alleen, we hebben daarvoor heel veel partijen nodig. Denk aan buurgemeenten, de regio Zuidoost-Brabant, de provincie en ook het Rijk. Maar ook werkgevers, belangenorganisaties en partijen in het maatschappelijk middenveld, iedereen kan zijn steentje bijdragen en met vele, kleinere, initiatieven kunnen we een beweging in de goede richting op gang brengen.

We bespreken onderstaand de diverse onderdelen van de mobiliteitstransitie.

Lopen en fietsen

Dit zijn gezonde en duurzame vormen van mobiliteit voor korte afstanden en de meest kansrijke om fors op in te zetten. Voor het lopen zien we vooral mogelijkheden in de directe leefomgeving, bijvoorbeeld van woning naar de basisvoorzieningen. Ook voor het vervoer van en naar OV-opstappunten kan lopen een oplossing zijn. Daarvoor moeten de looproutes aantrekkelijk zijn: voldoende breed en toegankelijk voor mensen met een beperking, sociaal- en verkeersveilig, met schaduw van bomen en voldoende zit- en rustplekken op de route.

De fiets is een gezond en goedkoop vervoermiddel voor kortere afstanden (tot 7 km). Denk aan vervoer in de directe leefomgeving, woon-werkverkeer en om naar ons centrum te gaan. Met de komst van de e-bike is de fiets ook een alternatief geworden voor de middellange afstand (tot 15 km).

We blijven de aankomende jaren volop inzetten op het verbeteren van onze interne en regionale bereikbaarheid per fiets. Daarbij richten we ons zoveel mogelijk op routes waar we het aandeel fiets willen vergroten. Dit doen we door:

- Verbetering van bestaande fietspaden;
- Realiseren van ontbrekende schakels;
- Vergroten van het comfort (verminderen barrières) en het verhogen van de verkeersveiligheid. De opkomst van de e-bikes vraagt extra aandacht op het punt van verkeersveiligheid;
- Voldoende en veilige stallingen, dicht bij voorzieningen en OV-opstappunten.

Openbaar vervoer (OV) en deelmobiliteit

Het huidige OV is in Helmond zwak en vormt geen samenhangend systeem. De aanwezigheid van vier stations biedt potentie om dit te verbeteren, daarvoor is in de mobiliteitsvisie een totaal concept uitgewerkt.

Een aantal onderdelen komen hier in ieder geval in terug:

- De forse toename van het aantal woningen, arbeidsplaatsen en voorzieningen in ons centrum leidt tot meer druk op de bestaande treinverbindingen, met name naar Eindhoven. We willen daarom de frequentie verhogen en gaan hiervoor het gesprek aan met ProRail en de NS. Een opwaardering van onze stationsomgeving is daarvoor randvoorwaardelijk;
- Het verbeteren van de verbinding tussen de IC-stations en de campussen in Eindhoven en Helmond door een regionale HOV-verbinding tussen Eindhoven en Helmond, met doortrekking naar Deurne
- Werken aan nieuwe (openbaar) vervoersconcepten. Denk hierbij aan zelfrijdend vervoer, deelmobiliteit en nieuwe 'on-demand' mobiliteitsdiensten.
- Het verbeteren van de noord-zuid-verbinding door een onderzoek naar een HOV-lijn richting Laarbeek, Gemert-Bakel en Veghel respectievelijk Asten, Someren en Weert.

Ketenmobiliteit en hubs

Ketenmobiliteit is een verzamelbegrip voor het mogelijk maken van het gebruik van diverse vervoermiddelen tijdens een reis. Het draagt niet alleen bij aan het reisgemak van de reizigers, maar het levert ook een bijdrage aan het oplossen van de problemen met bereikbaarheid en is een belangrijk instrument voor de mobiliteitstransitie.

Om ketenmobiliteit goed te kunnen faciliteren, zijn verschillende zaken van belang:

- realisatie van logische overstappunten (hubs en transferia) op andere vervoersmodaliteiten, zo mogelijk in combinatie met het aanbieden van (openbare) deelmobiliteit;
- aantrekkelijke wandel- en fietsroutes van en naar hubs en een goede zichtbaarheid en herkenbaarheid van de hubs.
- Het verduurzamen van stadslogistiek, onder andere door het realiseren van verzamelpunten van waaruit goederen met duurzame voertuigen gedistribueerd kunnen worden.

We realiseren fijnmazige hubs in onze stad met uiteenlopende functies. Denk aan combinaties met pakketkluizen, pick-up/drop-off punten voor deelfietsen en deelauto's. De verschillende hubs staan online met elkaar in verbinding, zodat je van tevoren kunt zien welk type vervoer beschikbaar is.

De grotere hubs, zoals de stations, zijn goed te bereiken via aantrekkelijke fiets- en wandelroutes en goed zichtbaar.

Infrastructurele ontsluiting

De dominantie van de auto zal de aankomende jaren verminderen, maar niet verdwijnen. Ook in 2040 zal het merendeel van de verplaatsingen nog met de auto plaatsvinden. Voor minder valide inwoners, die geen keus hebben, blijft de auto het belangrijkste vervoermiddel. Voor hen moet bereikbaarheid per auto van ons stadshart en de hier aanwezig voorzieningen mogelijk blijven.

Om deze verplaatsingen in goede banen te leiden, formuleren we een aantal basisprincipes waar onze infrastructurele ontsluiting aan moet voldoen. Deze basisprincipes zijn:

- Verkeer wordt zo snel mogelijk uit de kernen en wijken geleid
- Het juiste verkeer zit op de juiste weg
- Een autoluw centrum, waarbij de inrichting van de Traverse beter wordt afgestemd op onze ambities voor de ontwikkeling van het centrum.

Deze principes leiden ertoe dat we een goed functionerend netwerk van robuuste randen nodig hebben, dat in staat is om het verkeer uit de stad op een comfortabele manier te verwerken zonder noemenswaardige vertragingen. Oftewel: de robuuste randen moeten voor de automobilist de voorkeursroute worden voor verplaatsing, ook als de route in afstand langer is als 'binnendoor'. De robuuste randen zijn: de N279 en de A67.

De provincie is verantwoordelijk voor de N279 en werkt aan maatregelen om de capaciteit te verhogen. Onze raad heeft bij de eerdere planvorming de voorkeur uitgesproken van een omleiding van de N279 om Dierdonk, in het geval de weg verbreed zou moeten worden. Op dit

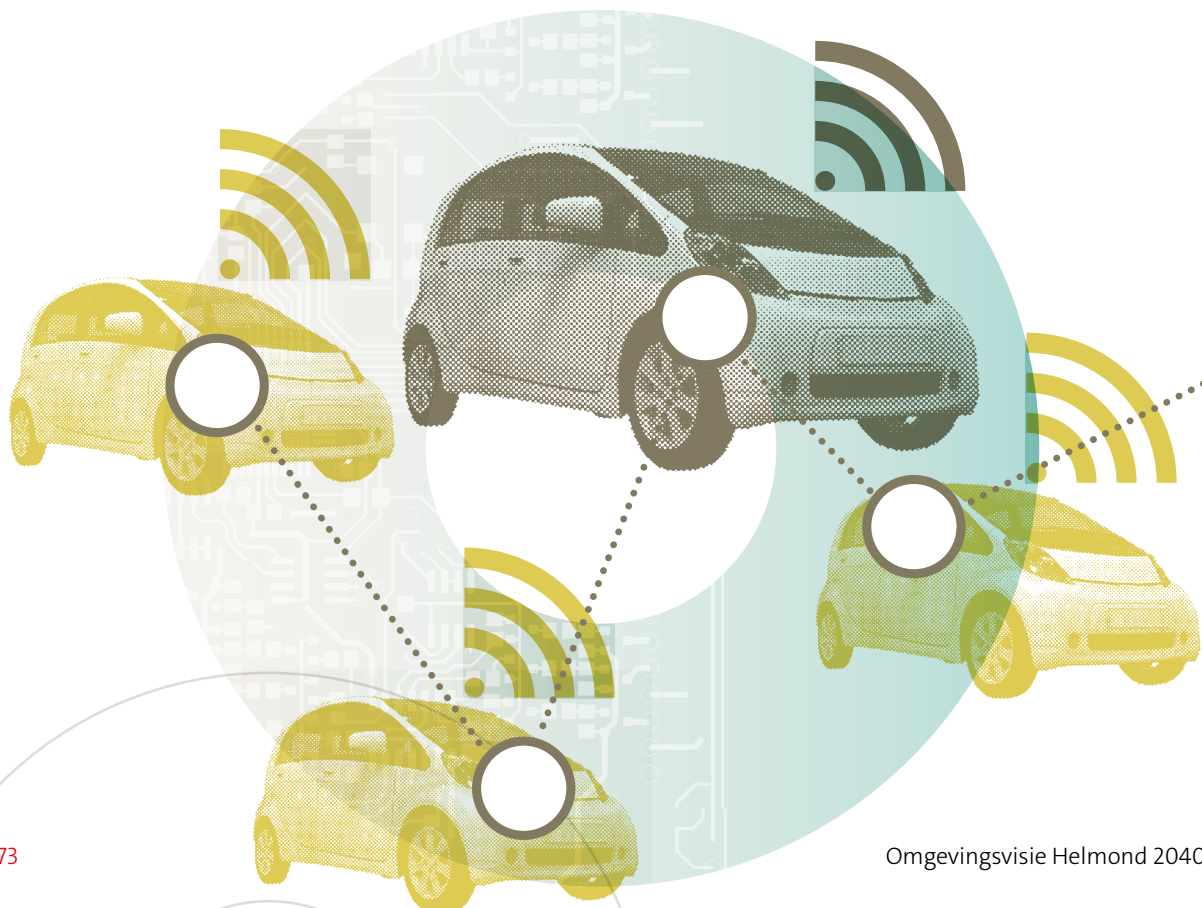
moment wordt opnieuw gekeken naar de mogelijkheden voor vergroting van de capaciteit. Bij ontwikkeling van de robuuste randen is het uitgangspunt het verminderen van de barrierewerking en het verbeteren van de leefbaarheid in de aangrenzende gebieden.

De stad wordt met deze robuuste randen verbonden via stedelijke inprikkers. Dit zijn de uitvalswegen die het verkeer vanuit de wijken en kernen verzamelen en naar de robuuste randen brengen en vice versa.

In Helmond zijn vijf stedelijke inprikkers te onderscheiden:

- De Rembrandlaan aan de noordoostzijde. Afhankelijk van de toekomstige keuze rondom de N279 is het aansluitende tracé Wolfsputterbaan hier wel of geen onderdeel van.
- De Deurneseweg/N270 aan de oostzijde. Om te voorkomen dat doorgaand verkeer door onze stad blijft rijden, moet het kruispunt N270/N279 zodanig ingericht worden dat het doorgaande verkeer noord- en zuidwaarts afgebogen wordt naar de N279.
- De Kanaaldijk-Zuidwest/N612 aan de zuidzijde voor de verbinding naar de A67
- De Europaweg/N270 aan de westzijde voor de verbinding naar Eindhoven. Deze weg maakt ook onderdeel uit van de regionale bundelroutes.
- De Kanaaldijk-Noordwest aan de noordzijde. Deze loopt nu via de gemeente Laarbeek. Het huidige gebruik leidt zowel in Helmond als Laarbeek tot knelpunten in doorstroming en leefbaarheid en vraagt daarom onderlinge afstemming in de aanpak.

Het bereiken van deze doelen vraagt om een samenhangende visie op mobiliteit. Het gaat daarbij om het totale pakket vanuit de mobiliteitstransitie, het gebruik van innovaties in mobiliteit en

autobereikbaarheid. Hiervoor stellen we parallel aan de Omgevingsvisie een mobiliteitsvisie op.

Voor de afweging welke modaliteit in welk gebied prioriteit heeft, gaan we werken met bereikbaarheidsprofielen. Daarin nemen we aspecten vanuit klimaat, gezondheid en leefomgeving mee in onze afweging. De bereikbaarheidsprofielen nemen we op in de wijkontwikkelplannen.

Datagedreven mobiliteit

Het datagedreven werken ondersteunt ons bij mobiliteitsoplossingen. Denk aan een slimme verkeersregeling om de doorstroming te bevorderen.

Helmond is de 'city of Smart Mobility' en heeft de internationale koppositie op het gebied van datagedreven en duurzame mobiliteit, met onze Automotive Campus als boegbeeld. Wij blijven vol inzetten om deze innovatieve ontwikkelingen naar onze stad te halen. Onze stad fungeert daarbij als 'living lab' voor de ontwikkeling en het testen van oplossingen. Indien nodig en voor zover dat in onze macht ligt, passen wij daarvoor ons beleid en onze regels aan.

Digitale verbondenheid

Helmond als digitale stad behoort tot de koplopers in Nederland. Dat houden we ook in de toekomst graag zo. We blijven investeren in een uitstekende digitale bereikbaarheid.

Sociale verbondenheid

Het maken van sociale verbindingen heeft deels met de fysieke leefomgeving te maken. Het realiseren van meer gedifferentieerde woonwijken en het creëren van ontmoetingsplekken in de openbare ruimte (zie ambitie 1) zijn twee voorbeelden. Daarnaast is het maken van sociale verbinding ook een procesopgave. Het verbinden van verschillende stakeholders bij het realiseren van fysieke projecten bevordert niet alleen de sociale cohesie, maar leidt ook tot meer draagvlak voor die projecten. Hiervoor hebben we participatiebeleid opgesteld.

Groenblauwe verbindingen

Groenblauwe verbindingen lopen als een grid door de stad waarbij onze watersystemen als de Stadse Aa en de Goorloop het centrale raamwerk vormen. Groenblauwe verbindingen in de stad lopen door naar het buitengebied en hebben een grote waarde voor zowel biodiversiteit, als voor de inwoners van Helmond (zie ook ambitie 3).

Bovendien dragen ze bij aan klimaatadaptatie door water meer ruimte te geven en groen belangrijk is om hittestress tegen te gaan (zie ook ambitie 2). Het belang van de groenblauwe verbindingen wordt versterkt omdat hierin oplossingen voor verschillende thema's met elkaar geïntegreerd kunnen worden.

Een aandachtspunt bij de versterking van zuid-noordgerichte groenblauwe verbindingen is de barrièrewerking van oost-westgerichte infrastructuur. Dit kan verminderd worden door de aanleg van ecoduikers en faunapassages. Waar mogelijk wordt een combinatie gemaakt met ongelijkvloerse kruisingen voor wandelaars en fietsers.

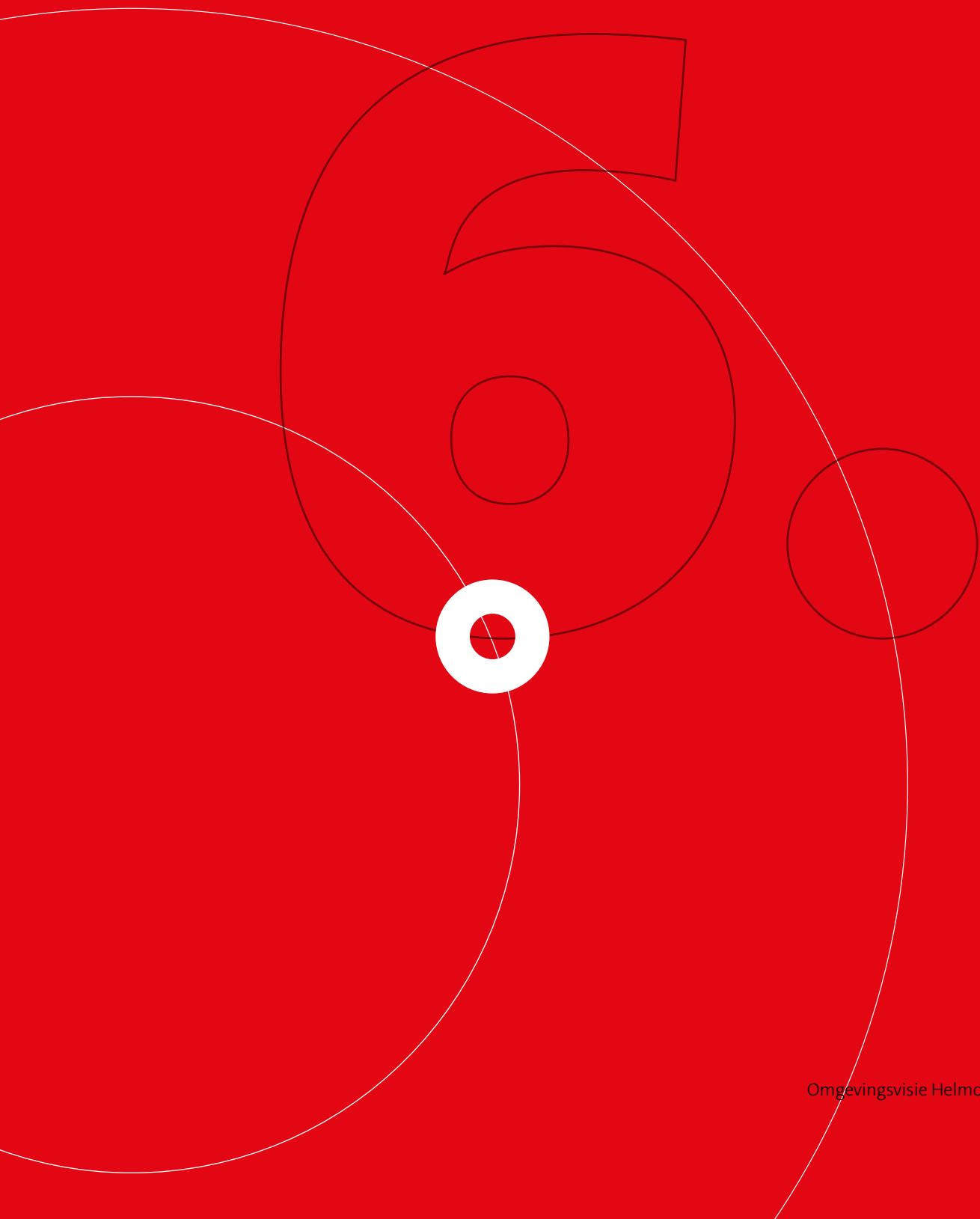
HELMOND ALS VERBONDEN STAD

Legenda

- Hoofdstructuur groen
- Hoofdstructuur water
- Autoluw centrum
- ↔ Stedelijke inprickers
- ↔ Robuuste rand N279
- Bestaand trace N279
- ↔ Aanpassen kruispunt N279/N270
- X Houtsdonktracé

- Intercity station/hub
- sprinterstation/hub
- Ontwikkelen regionale fietsroutes
- ~ Tracé Stads Aa
- Vergroenen contour centrum
- Vergroenen historische omwalling
- Verbinden groene gebieden

6. GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

In de vorige hoofdstukken hebben we gezien, dat we grote opgaven en ambities hebben. Die ambities staan niet los van elkaar. Soms versterken ze elkaar, soms lijken ze strijdig. Waar ze fundamenteel strijdig zijn moeten keuzes worden gemaakt. ‘Strijdig lijken’ kan ook een perceptie zijn of door fasering in de tijd oplosbaar.

Om concreet zicht te krijgen op de realisatie van onze doelen en ambities, maken we gebiedsgerichte uitwerkingen. Hierin wordt duidelijk wat de belangrijkste opgaven in een gebied zijn en hoe we gaan werken aan de realisatie van onze ambities en doelen. We noemen dit: ‘gebiedsgericht werken aan opgaven’. We hebben hiervoor de belangrijkste gebiedstypen in onze stad uitgewerkt.

Voor elk gebiedstype hebben we een ‘spindiagram’ opgesteld. In het diagram maken we op een eenvoudige manier zichtbaar, wat de belangrijkste thema’s per gebiedstype zijn. Het spindiagram geeft een relatieve beweging weer ten opzichte van de huidige situatie. De huidige situatie wordt elke keer met een dikke lijn in het midden van het diagram weergegeven. Vervolgens wordt met de inkleuring van het diagram duidelijk of het thema naar de toekomst toe meer, minder of even belangrijk is als in de huidige situatie.

6.1 Centrum

Helmond heeft een forse woningbouwopgave. Van de 15.000 extra woningen tot 2040 komen er circa 10.000 in en rondom het centrum.

In de herijking van het Centruimperspectief (2021) hebben we al besloten om het centrum een kwaliteitsimpuls te geven door het toevoegen van woningen en voorzieningen. Deze lijn wordt met de Omgevingsvisie verder geïntensiveerd.

In het centrum gaan wij een nieuw type stedelijkheid ontwikkelen dat Helmond een aanvullende vorm van wonen, werken en stedelijk leven biedt. We zetten daarbij in op een mix van woonstijlen en woontypen voor een brede doelgroep.

We ontwikkelen een grotere dichtheid van woningen. Onderdeel hiervan is meerlaags bouwen, met de Helmondse maat. Belangrijk criterium voor de Helmondse maat is, dat er contact mogelijk is tussen de bovenste woonlagen en het maaiveld. Op een aantal plekken zijn hoogtes tot ca. 20 verdiepingen mogelijk en zelfs wenselijk vanuit functioneel en stedenbouwkundig oogpunt. Uitgangspunt is altijd een hoogwaardige architectuur met speciale aandacht voor dynamiek in de bebouwingsplint, menging van functies, overgangen openbaar-privé, diversiteit in woningtypen en een hoogwaardige inrichting en beheer van de openbare ruimte.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om alléén maar gelaagd te bouwen. Ook grondgebonden woningen, al dan niet op een tweede of derde maaiveld, zijn wenselijk. De typologie moet aantrekkelijk zijn voor een brede mix aan doelgroepen en leefstijlen.

Het is van cruciaal belang, dat de verstedelijkingsopgave voor het centrum de kwaliteit en leefbaarheid van het gebied verhoogt en dat we onze doelen met betrekking tot energietransitie en klimaatbestendigheid volledig gaan realiseren. Doen we dat niet, dan creëren we een restopgave die straks alsnog opgepakt moet worden. Daarom komen er eisen voor een gezonde, klimaatneutrale en klimaatbestendige ontwikkeling.

De ontwikkeling van het centrum is complex. Dit gebied moet zowel functioneren als stads- en regiohart met alle daarbij behorende voorzieningen, als een woongebied voor bestaande en nieuwe doelgroepen. Daar horen ook basisvoorzieningen en een goede leefbaarheid bij.

De toevoeging van woningen, arbeidsplaatsen en voorzieningen leidt tot een forse toename van het aantal verplaatsingen. Om de leefbaarheid en verblijfskwaliteit op peil krijgen en te houden wordt het centrum autoluw gemaakt. Daar horen maatregelen bij om andere mobiliteitsvormen te stimuleren, waarbij de fiets optimaal gefaciliteerd wordt. De geparkeerde auto legt een grote claim op de openbare ruimte. Daardoor blijft er weinig ruimte over maatregelen op het gebied van leefbaarheid, verblijfskwaliteit en duurzaamheid. Die claim gaan we door parkeerregulatie verkleinen.

Het parkeren wordt zoveel mogelijk het straatbeeld gehaald en geclusterd in gebouwde voorzieningen aan de rand van het centrum. Daarmee kan de openbare ruimte groen, klimaatbestendig en aantrekkelijk ingericht worden voor activiteiten als ontmoeten, spelen, wandelen, fietsen en verblijven. Ook wordt gekeken naar het verlagen van de parkeernorm. Deze aspecten zijn verder uitgewerkt in de mobiliteitsvisie.

Het centrum+ bestaat uit meerdere 'deelgebieden' die kansen bieden voor een transformatie en daarmee tot het realiseren van een veelzijdig onderdeel van de stad. Alle thema's uit de Omgevingsvisie komen hier terug. De gebieden en het type toekomstige projecten zijn uiteenlopend van aard, zitten in verschillende ontwikkelfases en kennen allemaal een andere status.

Historisch centrum

We gaan respectvol om met ons historische stadshart en onze historische structuren. Daarom is hier slechts beperkt ruimte voor verdichting en verhoging. Ontwikkelingen versterken de kwaliteit en zichtbaarheid van de cultuurhistorische pareltjes in onze bestaande stad en gebeuren met respect voor de omgeving. Hierin worden ook de archeologische waarden meegenomen.

Kanaalzone

In de kanaalzone streven we naar verdergaande verstedelijking, met respect voor ons (industriële) erfgoed. We willen hier naar menging van functies zoals wonen, detailhandel, horeca, maatschappelijke voorzieningen, leisure, kunst en cultuur. Een levendig, bruisend gebied met robuuste groen-/waterstructuren voor kwaliteit en leefbaarheid. We bouwen in hogere dichtheden voor een diverse doelgroep, die gericht is op zowel de nabijheid van het centrum als het buitengebied dat hier 'om de hoek' aanwezig is.

Stationskwartier

Ook in het stationsgebied willen we verder verstedelijken. Hier ligt het accent op functiemenging met wonen, (maatschappelijke) voorzieningen, start-ups, scale-ups, broedplaatsen en ateliers. Maar ook passende detailhandel voor de dagelijkse behoefte. In deze zone liggen kansen voor verdere versterking van de Foodcampus in combinatie met onderwijsvoorzieningen (MBO/HBO). Voorzieningen zijn op loop- of fietsafstand. Ook hier worden stevige groen-/waterstructuren de drager van kwaliteit en leefbaarheid.

Hier kan in hogere dichtheden worden gebouwd voor doelgroepen die meer gericht zijn op openbaar vervoer en de nabijheid van het centrum. Denk aan starters op de woningmarkt, studenten, actieve ouderen en gezinnen. Het Stationskwartier leent zich voor hoger bouwen (tot 20 lagen).

Voor de bereikbaarheid van dit gebied ligt de focus op OV, fietsen, wandelen en deelmobiliteit.

Houtsdonk

Houtsdonk ligt ten westen van de oude Zuid-Willemsvaart en heeft als het ware twee kanten. De kant die naar het station is gekeerd, leent zich voor bouwen in grotere dichtheden met een hoogstedelijker uitstraling. In de gebouwplint kunnen economische en maatschappelijke functies een plek krijgen.

De kant die naar de Goorloop is gekeerd, vereist een kwaliteitsvolle, groene overgang naar het beekdal van de Goorloop. De ligging van (een deel van) het gebied in het beekdal van de Goorloop, brengt zowel uitdagingen als kansen met zich en moet in ieder geval de basis zijn voor planvorming van het gebied.

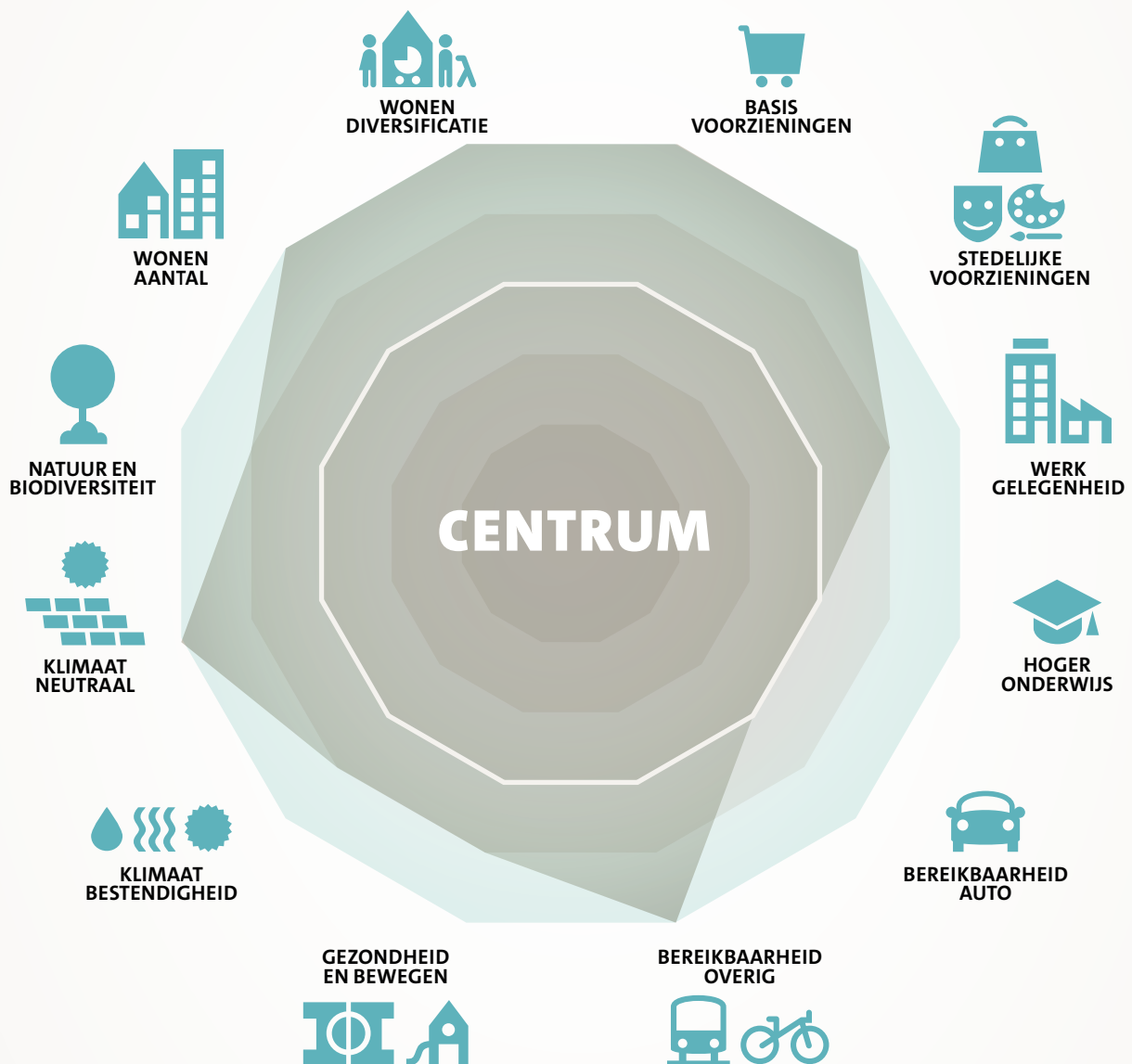
In het gebied Houtsdonk komt ook de doortrekking van de Kasteelherenlaan, waarmee de stedelijke ring wordt gecompleteerd.

Bedrijfsterreinen centrum

Wij voorzien voor de bedrijfsterreinen in het centrum op termijn een transformatie naar functies die passen bij de geschetste ontwikkelingsrichting: een divers woonmilieu, gemengde woon-werklocaties, stedelijke en basisvoorzieningen. Transformatie van deze gebieden stelt ons in staat tevens het bestaande hitte-eiland-effect en energiegebruik in deze gebieden te verminderen. Daarnaast vergroot het de leefbaarheid in de omgeving van deze terreinen, doordat milieuhinderzones en omgevingsveiligheidsrisico's worden verkleind of opgeheven.

De huidige bedrijven op deze terreinen zitten hier al tientallen jaren en zijn verankerd in het Helmondse DNA. Naast deze historische verbondenheid, zijn er ook vele Helmonders werkzaam bij deze bedrijven. We gaan in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.

FOCUS ONTWIKKELEING CENTRUM

6.2 Werkgebieden

Een groot deel van onze werkgelegenheid bevindt zich op functionele bedrijventerreinen. Hier is ook het werk aanwezig voor praktijkgeschoolden, dat een belangrijke bijdrage levert aan de invulling van onze sociaal maatschappelijke doelen.

Voor de ontwikkeling van Helmond zoeken we naar diversificatie van ons economisch systeem en een aanvullend type werk voor hoger opgeleiden. In de ambitie 'Helmond vitale stad' is dit verder uitgewerkt.

Voor alle werkgebieden moeten we werken aan klimaatbestendigheid en gezondheid. Door het relatief hoge aandeel verharding zijn deze gebieden gevoelig voor wateroverlast en hittestress. Het toevoegen van aantrekkelijke groene ruimtes en routes vermindert het hitte-eiland-effect en nodigt uit tot een wandeling in de pauze. Voor de opgave met betrekking tot klimaatneutraliteit ligt er voor alle werkgebieden ook een grote opgave. Hiervoor maken we samen met de ondernemers een meerjarenplan. Onze uitvoeringsagenda klimaatadaptatie, de transitievisie warmte en de RES is hiervoor de basis.

Voor alle werkgebieden streven we naar de ontwikkeling van een circulaire economie, zoals beschreven in ambitie 2 (Helmond als duurzame stad). Hoe die circulariteit vormgegeven kan worden, is afhankelijk van het type werkgebied.

Bedrijventerrein Zuidoost-Brabant (BZOB)

Het BZOB is een locatie voor grootschalige bedrijvigheid voor de hele regio Eindhoven/Helmond. Op het BZOB zijn voornamelijk grootschalige bedrijven (2-10 ha) aanwezig tot de zwaarste milieucategorie.

Op dit moment is het BZOB vrijwel uitontwikkeld. Slechts enkele percelen zijn nog uitgeefbaar. Gezien onze ambitie voor het aantal arbeidsplaatsen, is intensivering van het ruimtegebruik op het BZOB nodig.

Qua mobiliteit ligt de focus op auto-(vrachtwagen-)bereikbaarheid, vanwege de aan- en afvoer van grondstoffen en producten. Het BZOB is en blijft goed ontsloten op het regionale wegennet. Transport vindt plaats via de robuuste randen. De bereikbaarheid van het BZOB voor werknemers met fiets en OV wordt verbeterd.

Op het BZOB zijn verschillende bedrijven die veel energie nodig hebben of waar juist energie vrijkomt. Dit geldt ook voor afvalstoffen en reststromen. Er liggen kansen om door koppeling van vraag en aanbod van energie en stofstromen de circulaire economie op BZOB te ontwikkelen. Dit mag in beginsel niet leiden tot extra milieubelasting naar de omgeving. Dit kan betekenen dat er zowel binnen de fysieke ruimte als de milieugebruiksruimte op het BZOB een herschikking nodig is.

Hoogeind/Varenschut/De Weijer

Dit zijn bedrijventerreinen met een gemengd, kleinschaliger karakter. Deels zijn dit oude bedrijventerreinen. Op enkele plekken, met name langs de insteekhaven, zitten nog bedrijven in de zwaardere milieucategorie.

In deze gebieden willen we de maakindustrie een impuls geven. We hebben het over kleine tot middelgrote bedrijven met een lage milieu-impact. Hiervoor gaan we bestaande gebieden herstructureren, revitaliseren en het ruimtegebruik intensiveren. Dit kan door verdichting en vergroting van het aantal bouwlagen. Daarnaast gaan we het bedrijventerrein uitbreiden (Varenschut-noord), waarbij dit gebied mede kan dienen als ‘schuifruimte’ voor de herstructurering en revitalisering van het bestaande bedrijventerrein.

Voor dit gebied is auto-(vrachtwagen-)bereikbaarheid relevant. De ontsluiting op het regionale wegennetwerk (de robuuste rand) wordt verbeterd. Vrachtverkeer door de stad wordt ontmoedigd. Het gebied is vanuit de meeste wijken binnen 15 minuten bereikbaar met de fiets. We zetten daarom stevig in op verbetering van de fietsbereikbaarheid. Er liggen koppelkansen met maatregelen voor klimaatbestendigheid en gezondheid (‘lunch-wandelrondjes’).

Het noordelijk-westelijk deel van dit gebied overlapt met het gebied waar extra woningen en voorzieningen in het centrum en rondom het IC-station gaan komen. Wij zien hier een gemengd woon-werkmilieu ontstaan. Zie hiervoor de uitgangspunten bij het gebied Stationskwartier.

Business-campussen

Deze campussen zijn ecosystemen waar het bedrijfsleven samen met kennisinstellingen en de overheid open innovatie tot doel heeft. Helmond heeft twee business-campussen: Automotive en Foodtech.

De ontwikkeling van de campussen is een van de speerpunten van de Brainport Nationale Actie-agenda. Campussen bieden een aantrekkelijke leer- en werkomgeving met de meest geavanceerde (test)faciliteiten en diverse flexibele vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Daarmee sluiten ze goed aan bij de Brainport Principles die we als uitgangspunt nemen bij de ontwikkeling van werklocaties.

Deze campussen hebben een specifiek doel, met een daarbij behorende visie. Bedrijven en kennisinstellingen die passen in het concept, en daaraan bijdragen, kunnen zich hier vestigen.

We ondersteunen de vestiging van onderwijsinstellingen op de campussen, die van toegevoegde waarde zijn voor dit systeem. Met daarbij speciale aandacht voor passende leerlijnen vanuit het middelbaar en hoger onderwijs.

De campussen moeten uitnodigen tot onderlinge interactie. Dit vraagt een aantrekkelijke, kwalitatief hoogwaardige (semi)openbare ruimte en gemeenschappelijke voorzieningen zoals vergaderruimte, bedrijfsrestaurant etc. Wij ondersteunen de realisatie van voorzieningen die passen in de filosofie van de business-campus en hiervoor toegevoegde waarde hebben.

De campussen worden optimaal ontsloten voor fiets en OV.

Verspreid liggende kleine bedrijventerreinen

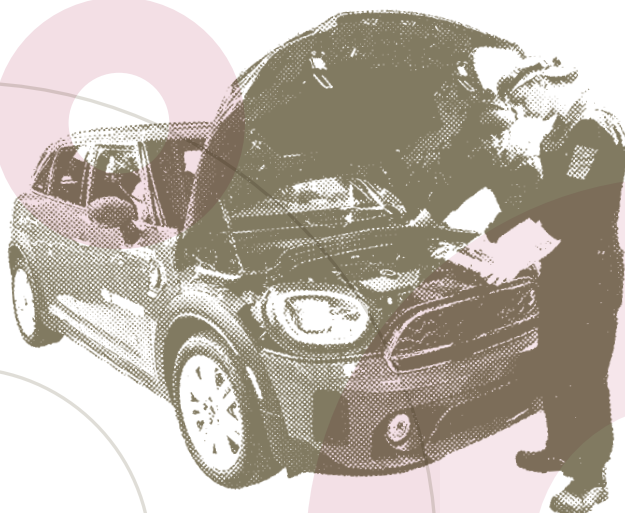
In onze stad liggen her en der kleinere bedrijventerreinen verspreid, vaak in de randzone van woningbouwlocaties. Door de druk vanuit omliggende functies ligt transformatie hier voor de hand. We kijken bij besluitvorming over transformatie-locaties naar de totale werkgelegenheid en zoeken nadrukkelijk de mogelijkheden voor gemengde woon-werkmilieus. Op dit soort terreinen kunnen (tijdelijke) functies een plek krijgen die geen hypotheek leggen op omliggende of latere functies. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld grotere (overdekte) leisure-activiteiten.

Bedrijventerrein Brainport Smart District

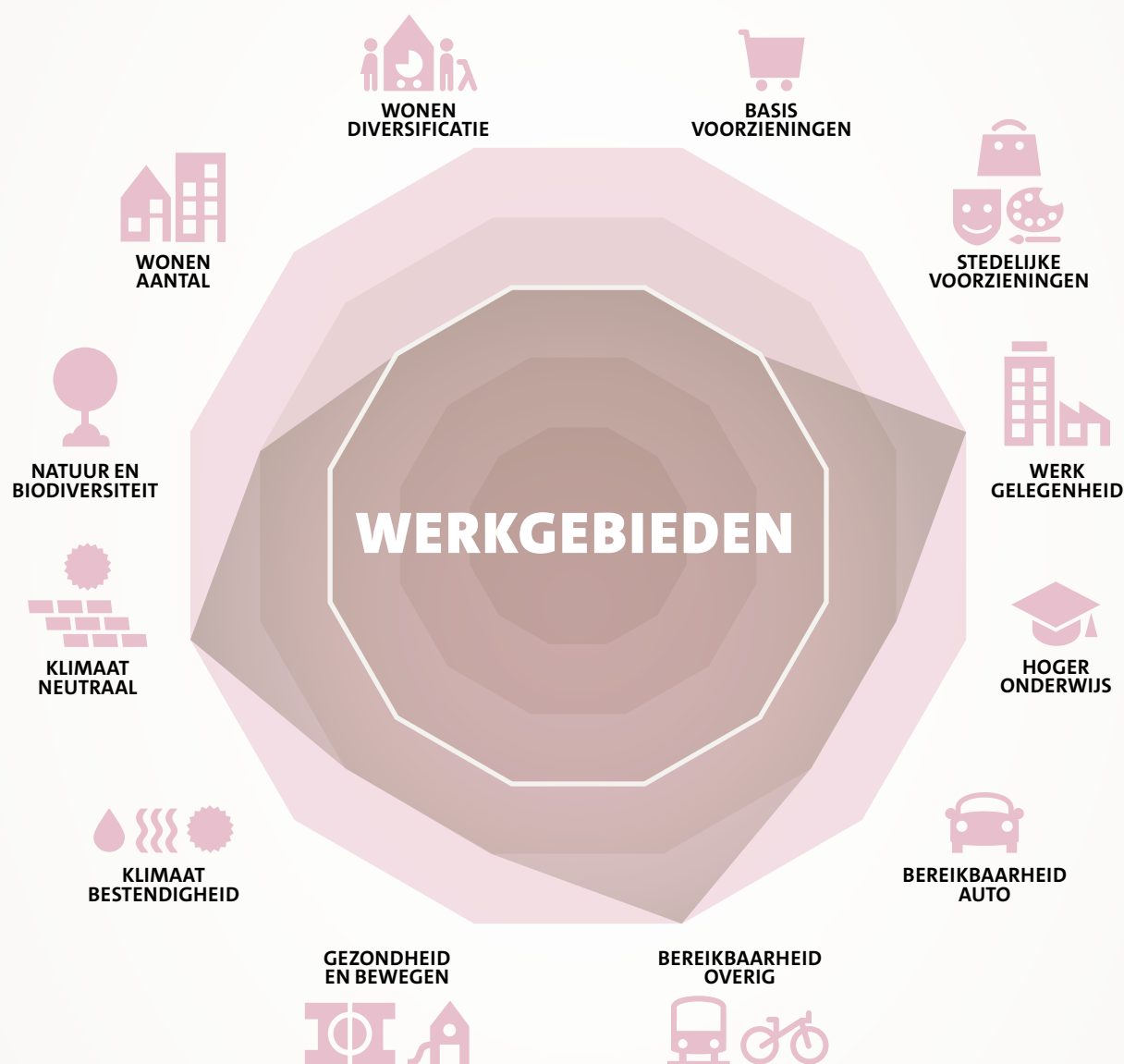
In het gebied van Brainport Smart District (BSD) worden nog enkele hectaren bedrijventerrein ontwikkeld. Het gaat om bedrijven die geen overlast veroorzaken voor de omgeving en die passen binnen het concept van BSD. In de omgeving van het station zijn op beperkte schaal woon-werk-combinaties mogelijk.

Regionaal bedrijventerrein

In de regio is behoefte aan een regionaal bedrijventerrein. Dit terrein is nodig voor de verplaatsing van bestaande bedrijven in de regio die uit hun jasje zijn gegroeid. Daarnaast blijft er behoefte aan terreinen waar de zwaardere milieucategorie bedrijven zich kan vestigen. Op dit moment worden diverse opties onderzocht. Besluitvorming hierover vindt plaats in Peel- en SGE-verband.

FOCUS ONTWIKKELING WERKGEBIEDEN

6.3 Leefbare en aantrekkelijke woonwijken

Onze stad is behoorlijk gesegregeerd. We hebben wijken met vooral koopwoningen en wijken met een groot aandeel sociale huur en bijzondere doelgroepen. Qua woongenot en sociale veiligheid zijn de lusten en lasten zijn niet evenredig verdeeld in onze stad. In hoofdlijnen zijn de diverse woongebieden als volgt te typeren:

- De oude, organisch gegroeide vooroorlogse woongebieden in en rondom ons stadshart (Centrum, Binnenstad, Helmond-west): (voormalige) arbeiderswoningen, grondgebonden gezinswoningen, groot aandeel sociale huur, relatief veel bijzondere doelgroepen.
- De dorpskernen die in de jaren '60 zijn toegevoegd aan Helmond (Stiphout, Brouwhuis, 't Hout): gemengde typologie, multifunctioneler met vaak nog een eigen 'dorpshart' en economische activiteiten, zowel koop als in mindere mate sociale huur.
- De na-oorlogse uitbreidingen (Rijpelberg, Helmond-oost, Brouwhuis, Helmond-noord: vooral grondgebonden gezinswoningen, zowel buurten met gemengd koop-huur als grotere concentraties sociale huur.
- De meest recente uitleglocaties (Dierdonk en Brandevoort): overwegend grondgebonden gezinswoningen in het duurdere (koop)segment.

Het spreiden van doelgroepen over de stad vermindert de druk in specifieke gebieden, alsook de druk op de daar aanwezige voorzieningen (zie ambitie 1). De neiging bestaat om bijzondere doelgroepen te huisvesten in bestaand vastgoed, dat vaak aanwezig is in gebieden die al aan het maximum van hun draagkracht zitten. Deze vicieuze cirkel moeten we doorbreken en de lusten en lasten moeten evenrediger verdeeld worden.

Dat betekent voor sommige gebieden het verminderen van het aandeel sociale huur en bijzondere doelgroepen en toevoegen van andere woontypen. Andere gebieden zullen juist een extra inspanning moeten leveren voor opvang van die doelgroepen. Dit vraagt sturing op inbreiding en transformatie. We gaan onderzoeken in hoeverre we ons instrumentarium kunnen inzetten om deze beweging op gang te brengen.

In de bestaande wijken gaan we tot 2040 nog ongeveer 3000 woningen toevoegen. Dit gebeurt in kleinere inbreidings- en transformatielocaties. Daarbij wordt, qua doelgroep, rekening gehouden met de toekomstige behoefte in de wijken en met de mogelijkheid om wooncarrière in de eigen wijk te kunnen maken.

We realiseren een evenwichtige spreiding van basisvoorzieningen in ons stad. Basisvoorzieningen zijn binnen 10 minuten per fiets te bereiken.

Voor alle wijken gelden de uitgangspunten voor gezondheid, leefbaarheid, klimaatbestendigheid en klimaatneutraliteit. Onze opgaven hiervoor worden in de wijkontwikkelplannen verder uitgewerkt.

In een aantal gebieden, met name de voormalige dorpen, zijn cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en structuren (linten) aanwezig. Deze willen we behouden en versterken, zodat de identiteit van deze gebieden herkenbaar en behouden blijft. Dit geldt ook voor het archeologische bodemarchief.

Qua mobiliteit ligt de focus op het ontwikkelen van wandelen, fietsen, OV en deelmobiliteit. De auto is een gegeven, maar zal zich soms moeten schikken ten gunste van het verhogen van de leefbaarheid. De bereikbaarheidsprofielen (zie ambitie 4) worden per gebied verder uitgewerkt in het wijkontwikkelplan.

Brainport Smart District (BSD)

BSD is onze laatste grote uitleglocatie. BSD wordt een sociale, betaalbare en inclusieve wijk. Tot 2040 worden er circa 2000 woningen ontwikkeld in een grote variatie van typologie en doelgroep. Minimaal 30% van de woningen in dit gebied bestaat uit sociale huurwoningen.

FOCUS ONTWIKKELING WOONWIJKEN

6.4 Buitengebied

Het buitengebied heeft een belangrijke rol in de productie van voedsel, biobased materialen, natuurbehoud en –ontwikkeling en als uitloopegebied van onze inwoners. De kwaliteit van ons buitengebied is van belang voor de aantrekkelijkheid van onze stad. Hieronder vallen landschappelijke kwaliteit, ecologische kwaliteit, omgevingskwaliteit (water- en bodemsysteem, luchtkwaliteit) en gezondheid (geur, zoonoses). Vanuit de woonwijken is het buitengebied via groene verbindingen goed bereikbaar en toegankelijk. Het biedt ruimte aan recreatie, sport en ontspanning. Het buitengebied blijft vrij van grootschalig stedelijke uitbreidingen en we versterken de landschappelijke kwaliteit. Verbrede landbouw, landschapsontwikkeling, natuurontwikkeling en vergroting van de biodiversiteit krijgen hier de ruimte. Door een integrale benadering van gebiedskwaliteiten kunnen meekoppelkansen benut worden.

Landbouw

Helmond heeft een relatief klein buitengebied met een beperkte landbouwsector. Ons beleid was er al op gericht om geen intensieve veehouderij toe te staan. Dit beleid zetten we voort. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden voor verbrede landbouw, de productie van biobased materialen en een passende invulling voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB's). Bij verbrede landbouw denken we aan lokale voedselproductie met ondergeschikte verkoopmogelijkheden, kleinschalige zorgfuncties, kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie, duurzame opwek van energie etcetera. De productie van biobased materialen past in de gedachte van een circulaire economie, zeker als deze materialen ook nog lokaal en regionaal gebruikt kunnen worden. Daarmee beperken we milieubelasting als gevolg van transport en sluiten we de kringloop steeds beter.

Overige economische functies zijn alleen toegestaan als ze noodzakelijk zijn voor de (lokale) agrarische functie en naar aard en omvang passen in de omgeving.

Natuur

Voor onze doelen voor natuur verwijzen we naar ambitie 2.

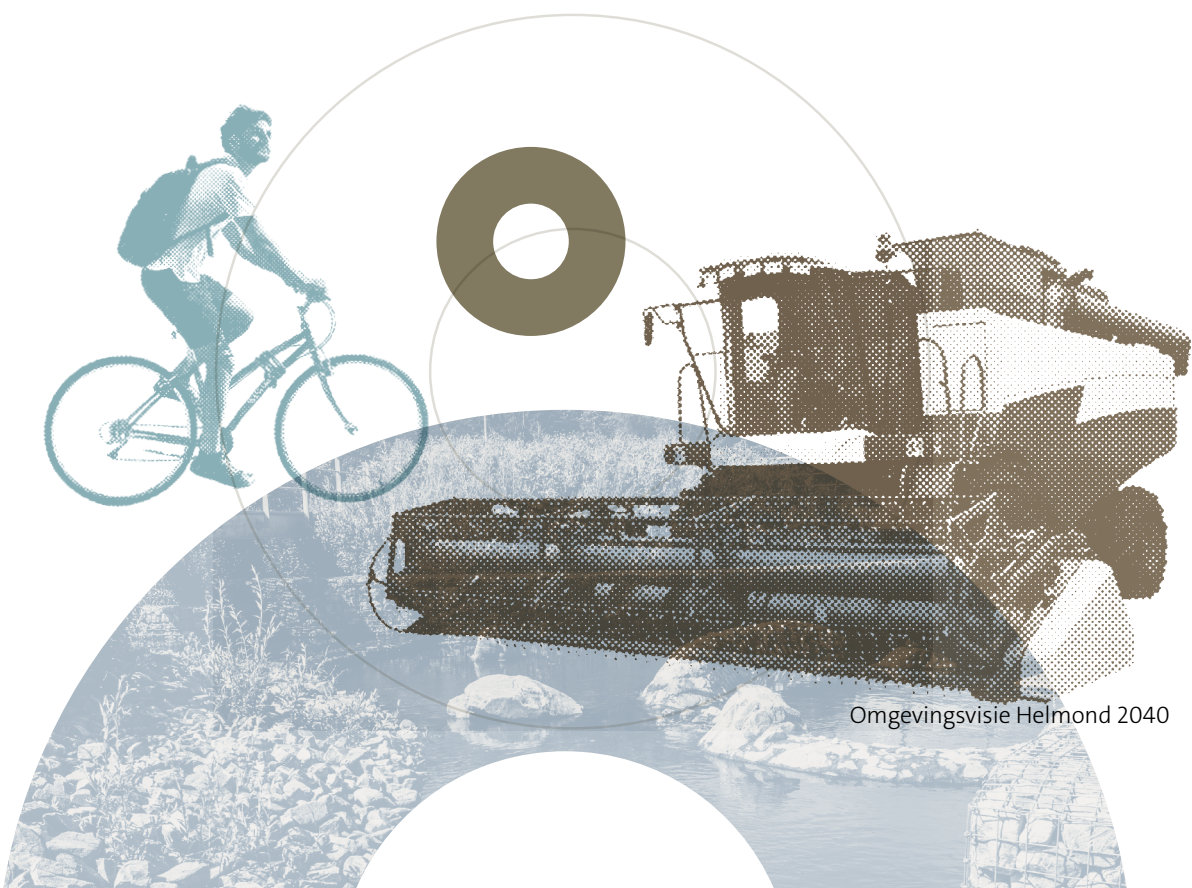
Duurzame opwek

In ons buitengebied moet energie worden opgewekt om in de Helmondse energiebehoefte te voorzien. Wij hebben onvoldoende ruimte voor grootschalige wind- en zonne-energie zoals opgenomen in de Regionale Energiestrategie. Er is wel ruimte voor kleinere zonnenvelden. Hiervoor zijn afweegbare gebieden aangewezen en gelden randvoorwaarden. In ambitie 2 en de bijlage is ons beleid hiervoor opgenomen.

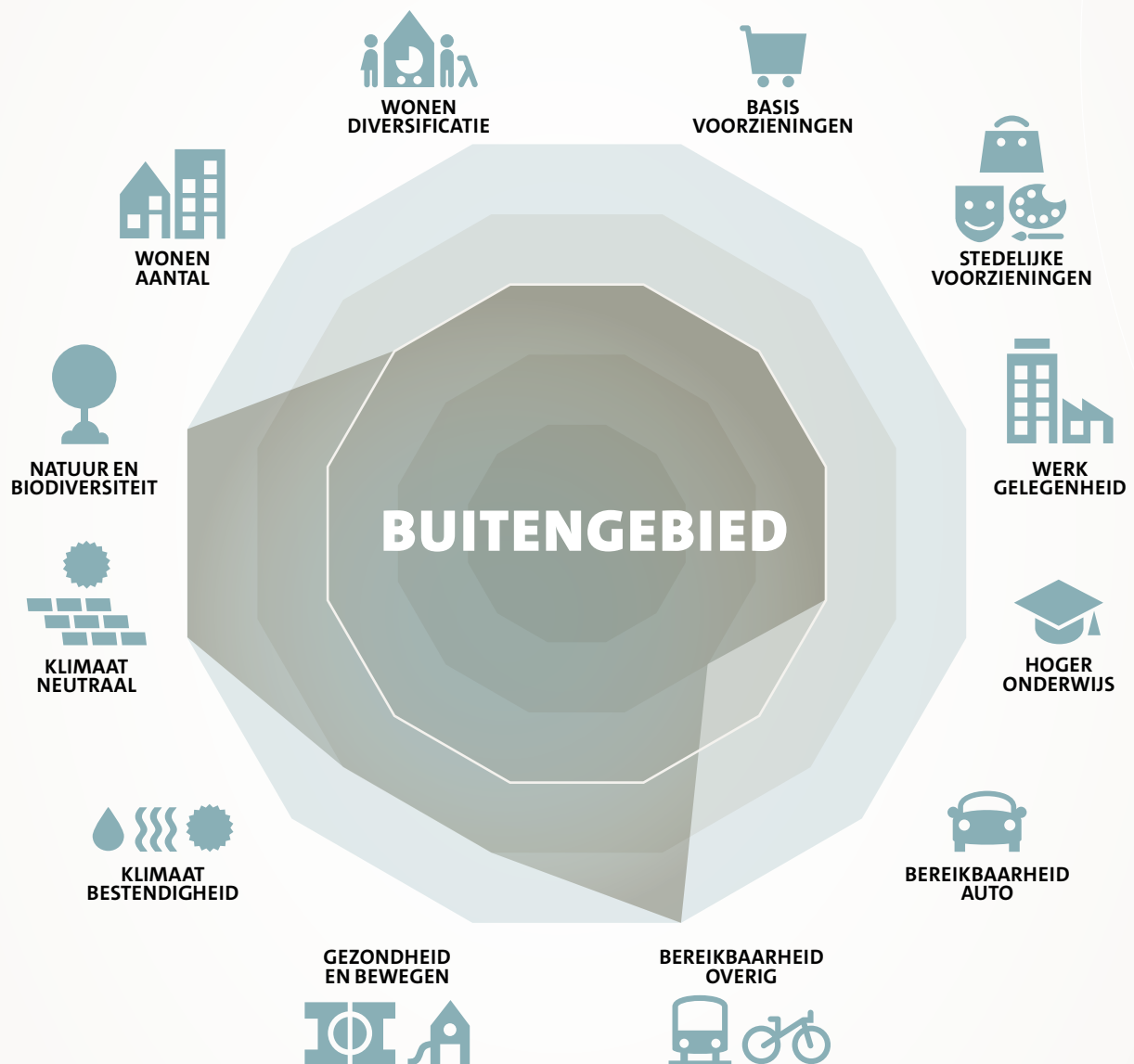
Recreatie

Het buitengebied is goed ontsloten door fiets-, wandel- en ruiterspaden en voor iedereen toegankelijk. In het buitengebied is sprake van extensieve vormen van recreatie. Uitzondering is het gebied Berkendonk, waar we aan de zuidkant de mogelijkheid willen bieden voor intensieve recreatie en leisure-voorzieningen.

In natuurgebieden werken we met zonering voor recreatieve activiteiten. Hiermee zorgen we dat de natuurgebieden die we hebben, niet platgelopen worden en in kwaliteit verder achteruit gaan. Als er meer vraag is naar natuurbeleving, dan moet dit leiden tot meer natuurgebieden en niet tot een grotere belasting van de bestaande natuurgebieden.

FOCUS ONTWIKKELING BUITENGEBIED

7. UITVOERINGSPARAGRAAF

We hebben de integrale ambities geschetst en voor vier gebieds-typen accenten aangebracht. De vervolgvraag is hoe we deze ambities willen realiseren. We hebben daar initiatiefnemers, onze inwoners, belangenorganisaties, samenwerkingspartners en ondernemers voor nodig. Het realiseren van onze doelen en ambities doen we samen. Daarbij heeft iedereen zijn of haar eigen rol. Die kan per thema, per project, per gebied en per fase verschillen. In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag hoe de gemeente de verschillende rollen hanteert bij de uitvoering en hoe die zich verhouden tot andere partijen.

Bij de te onderscheiden rollen horen ook instrumenten die kunnen worden ingezet. Die brengen we in beeld.

7.1 De rollen

We maken in eerste instantie onderscheid tussen de rollen die de gemeente hanteert bij het uitvoeren van de Omgevingsvisie.

Kaders stellen

We stellen beleidsmatige kaders voor ontwikkelingen in het fysieke domein. Hierin benoemen we ambities, doelen en ontwikkelrichtingen voor onze opgaven. Instrumenten vanuit het fysieke domein voor het stellen van kaders zijn de Omgevingsvisie en omgevingsprogramma's. Deze kaders komen via een participatietraject met alle stakeholders tot stand. Het kenmerk van deze instrumenten is dat ze 'zelfbindend' zijn: ze geven duidelijkheid over de koers, maar zijn niet over en weer afdwingbaar. Als wij afwijken van deze kaders, dan moeten we wel goed onderbouwen waarom we dat doen. Dit kenmerkt een betrouwbare overheid die een duidelijke koers uitzet en hierop aanspreekbaar is.

We onderscheiden voor de uitvoering van de visie de volgende vier rollen, die we nader toelichten:

- Reguleren
- Realiseren
- Stimuleren/faciliteren
- Samenwerken

Kaderstellende rol			
Reguleren	Realiseren	Stimuleren /faciliteren	Samen werken

Reguleren

De gemeente kan regels stellen. in het omgevingsplan waarbinnen initiatieven moeten passen en draar toezicht op houden.

Met reguleren voert de gemeente zelf niks uit, maar maakt uitvoering mogelijk door te toetsten of ontwikkelingen gewenst zijn en aan de regels voldoen. Onze regulerende rol (en bijbehorend instrumentarium) is bij uitstek geschikt om kwetsbare waarden te beschermen. Denk aan erfgoed, natuur milieu en gezondheid.

Regels kunnen ontwikkelingen toestaan of verbieden, maar kunnen de uitvoering niet afdwingen, enkele uitzonderingen daargelaten.

Realiseren

De gemeente kan zelf de uitvoering van ambities ter hand nemen en doet dat ook in een aantal gevallen; denk aan de inrichtingen het beheer van de openbare ruimte. Of de bouw van basisscholen, wijkhuizen of een bibliotheek. Realiseren moet niet altijd letterlijk opgevat worden. We bedoelen hier dat de gemeente zelf de middelen beschikbaar heeft om iets te (laten) realiseren en daarvoor ook verantwoordelijk is. Vaak is de gemeente opdrachtgever. De aannemer voert uiteindelijk uit.

Stimuleren/faciliteren

Kenmerkend van stimuleren en faciliteren is, dat de gemeente niet zelf de uitvoerder is en geen directe verantwoordelijkheid draagt, maar wel belang heeft bij uitvoering om haar doelen en ambities te kunnen realiseren. Veel voorkomende vormen van stimuleren en faciliteren zijn inzet van kennis, menskracht, partijen met elkaar verbinden, communicatie, voorbeeldgedrag en subsidies.

Samen werken

Kenmerk van samenwerken is dat verschillende partijen, waaronder de gemeente, elkaar nodig hebben om tot resultaat te komen.

Samen werken kan op allerlei manieren. Bij publiek-private samenwerking (PPS) is de samenwerking nauwkeurig omschreven en juridisch bindend, onder andere in termen van verantwoordelijkheden, mandaat, financiën en verantwoording. Daarnaast zijn er juridisch minder vergaande samenwerkingsvormen denkbaar zoals bestuursovereenkomsten en convenanten. Daarbij geldt: hoe groter het belang, hoe groter de rol.

7.2 Rolverdeling en instrumentarium

Bij de verschillende rollen passen verschillende instrumenten. Om hiervan een beeld te krijgen, hebben we de instrumenten en de rollen in onderstaande tabel geplaatst.

7.3 Rolneming per integrale ambitie

Bij elke ambitie komen de verschillende rollen terug. In welke mate verschilt per ambitie. We beschrijven per ambitie welke rollen en instrumenten van toepassing zijn om tot uitvoering te komen. Per thema in een ambitie geven we de mate waarin de verschillende rollen van toepassing zijn: minder belangrijk, belangrijk of heel belangrijk. Voor de overzichtelijkheid zijn enkele thema's die in meerdere ambities terugkomen samengevoegd.

7.3.1 Helmond van en voor iedereen

Als Helmond een stad van en voor iedereen wil zijn, is sturing nodig. De ambities worden niet vanzelf gerealiseerd en marktwerking alleen is niet voldoende

Wonen

Naast de verstedelijkingopgave in zijn algemeen, is de opgave binnen deze ambitie het tegengaan van segregatie, waarbij we verschillende vormen van woningbouw (huur, koop, goedkoop, duur) meer willen vermengen. Dit vraagt een regulerende rol van de gemeente. Daarnaast zal de gemeente ontwikkelende partijen moeten faciliteren en stimuleren om mee te werken aan deze opgave. Waar mogelijk zal de gemeente ook gronden en andere middelen inzetten om deze ambitie verder te brengen.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	belangrijk

Basisvoorzieningen

Voor leefbare en aantrekkelijke wijken is een goede spreiding in basisvoorzieningen belangrijk. Voor het basisonderwijs hebben wij een taak op het gebied van realisatie. Voor andere voorzieningen (basiszorg, winkels en kinderopvang) geldt dat niet. Wij zijn daar wel regulerend, om een goede spreiding te bevorderen en stimulerend om partijen uit te nodigen.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	minder belangrijk (met uitzondering van huisvesting basisonderwijs)
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	minder belangrijk

Economie, met het accent op de arbeidsmarkt

Onder deze ambitie willen we werkgelegenheid voor iedereen bereiken. Hierbij mikken we op drie soorten werkgelegenheid. Dit zal vooral via stimuleren en faciliteren moeten plaats vinden. We moeten ook regelen dat die vormen van werkgelegenheid kunnen 'landen' in Helmond. Maar we kunnen alleen gunstige vestigingsvoorwaarden creëren en niets afdwingen. Daarnaast zetten we in op talentontwikkeling, samen met onderwijsinstellingen en bedrijfsleven.

Reguleren	belangrijk
Realiseren	minder belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Ontmoeten

We richten ons hierbij vooral op de inrichting van de openbare ruimte. Die is vaak in eigendom van de gemeente, zodat de gemeente zelf de realisatie ter hand kan nemen. Omdat inrichting van de open ruimte gebaat is bij betrokkenheid van de gebruikers ervan speelt participatie hierbij een rol (kaderstellend).

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	minder belangrijk
Samen werken	belangrijk

7.3.2 Helmond als duurzame stad

Om een duurzaam Helmond te bereiken, moeten we enerzijds kwaliteiten beschermen, anderzijds voorzieningen realiseren die gericht zijn op duurzaamheid. Het realiseren doen we in belangrijke mate met onze partners (waterschap, provincie).

Natuur, biodiversiteit, stedelijk groen

Voor een aantal thema's (natuur, biodiversiteit, groen) die in deze integrale ambitie zijn benoemd, is vooral bescherming van belang. Dat gebeurt via het regulerende spoor. Deze thema's vragen ook om realisatie voor zover bijvoorbeeld groene/blauwe verbindingen nog moeten worden gerealiseerd. Dit gebeurt veelal in samenwerking met partners.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	belangrijk
Stimuleren/faciliteren	minder belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Energie- en warmtetransitie

Om onze ambitie voor een klimaatneutraal Helmond in 2035 te kunnen realiseren, moeten we inzetten op een breed pallet aan instrumenten en rollen.

Terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen en gebruik van duurzame energiebronnen moeten we stimuleren en faciliteren. Daarnaast zijn er ook regels nodig om onze ambitie te

realiseren. Voor de warmtetransitie wordt van gemeenten een voortrekkersrol gevraagd en zelfs een rol in de realisatie.

Collectieve energiesystemen en verduurzaming van de woningvoorraad vragen enerzijds een goede samenwerking met energiepartners, anderzijds stimulering (subsidies) en regulering (duurzaamheidseisen stellen aan nieuwbouw). Tot slot, niet in de laatste plaats, is een regierol nodig op infrastructuur in de ondergrond.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	belangrijk

Klimaatbestendige stad

Voor de klimaatbestendige stad is de gemeente deels zelfrealiserend, daar waar het de openbare ruimte betreft. Daarnaast geven we voorlichting en stimuleren we inwoners en ondernemers om hun terrein klimaatbestendig in te richten. Indien nodig, kunnen we regels stellen.

Reguleren	belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	minder belangrijk

Economie, met het accent op duurzaamheid en circulariteit

Op weg naar een circulaire economie zijn milieurandvoorwaarden bepalend. Daarnaast zullen partijen ook moeten worden verleid om circulaire keuzes te maken.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	minder belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	belangrijk

7.3.3 Helmond als vitale stad

Voor een bloeiende economie en een levendige stad moet je als gemeente vooral de voorwaarden aangeven waaronder dit tot stand kan komen. De innovatieve economische regio waar Helmond deel van uitmaakt, vraagt om afstemming en samenwerking.

In deze ambitie komt ook vitaliteit in de vorm van gezondheidsbescherming en -bevordering terug.

Economie

Er is vooral ruimte nodig voor economische activiteiten die passen bij ons economisch beleid. Met beleid en regelgeving faciliteren we die. Met een actieve(re) grondpolitiek kunnen we de mogelijkheden voor zelfrealisatie of samenwerking met derden vergroten. Maar we zetten vooral in op het verleiden van partijen om voor Helmond te kiezen. Lokaal, regionaal en (inter)nationaal. Met de regio stemmen we de programmering af: hoeveel bedrijventerreinen hebben we nodig en waar? Dit geldt ook in keuzes welke bedrijven van meerwaarde zijn voor ons economisch systeem.

Reguleren	belangrijk
Realiseren	belangrijk
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Gezondheid

We bewandelen vanuit het fysieke domein twee sporen:

- De fysieke ruimte die gezond gedrag stimuleert. Voor zover dit de openbare ruimte betreft, kan de gemeente hier sterk op sturen (als eigenaar en beheerder). In andere gebieden betreft het stimuleren;
- Het beperken van de gezondheidsbelasting door andere activiteiten (geluid, lucht, fijnstof, geur, etc.). Hier speelt regulering een belangrijke rol.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	minder belangrijk

Stedelijke voorzieningen

We willen een levendige stad willen zijn waar voor iedereen wat te doen is. Voor het centrum is de invulling anders dan voor de omliggende wijken. Voor beiden geldt dat de gemeente die voorzieningen deels zelf realiseert, denk aan het theater, het museum, kunstkwartier en de bibliotheek. Voor andere voorzieningen zoals detailhandel, horeca en evenementen, scheppen we de voorwaarden en stimuleren we dat deze voorzieningen gerealiseerd/gebruikt worden.

Reguleren	belangrijk
Realiseren	belangrijk (theater, museum, kunstkwartier en bibliotheek)
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	belangrijk

Erfgoed, landschap

Erfgoed draagt bij aan onze identiteit. Erfgoed willen we beschermen en dat vraagt om regulering. Dat geldt ook voor landschap. Met name voor de laatste is naast behoud ook herstel onderdeel van de ambitie. Voor eigen gronden kan de gemeente de uitvoering ter hand nemen, voor andere gronden zal zij vooral stimuleren en samenwerken.

Reguleren	heel belangrijk
Realiseren	belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	minder belangrijk

7.3.4 Helmond als verbonden stad

Onze ambitie is om Helmond duurzaam bereikbaar en verkeersveilig te maken. Dat gaat over verschillende vormen van mobiliteit voor zowel mens, (digital) data en planten en dieren. Voor een belangrijk deel gaat dit ook over maatregelen in de openbare ruimte, een gebied waar de gemeente eigenaar en beheerder is. Tegelijkertijd gaat dit ook over duurzaam gedrag, dat we willen stimuleren. Een belangrijk deel van onze mobiliteit reikt verder dan de gemeentegrenzen en dan is regionale samenwerking een vereiste. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende ecologische en groenverbindingen.

Mobiliteitstransitie

Als inrichter van de openbare ruimte kun je als gemeente de voorwaarden voor mobiliteit en mobiliteitstransitie kunt scheppen. Regulering is daar volgend op. Het beïnvloeden van gedrag vraagt naast deze voorwaarden vooral stimulering. Mobiliteitstransitie vraagt ook om samenwerking (regionale partners).

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	belangrijk

(Openbare) deelmobiliteit, ketenmobiliteit, hubs, slimme mobiliteit

Het gebruik van openbaar vervoer en deelmobiliteit heeft vooral te maken met gedragsverandering en samenwerking. Voor het realiseren van hubs is een combinatie van inrichting van de openbare ruimte en samenwerking nodig. Bij slimme mobiliteit speelt de gemeente vooral een faciliterende rol.

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	belangrijk
Stimuleren/faciliteren	heel belangrijk
Samen werken	belangrijk

Infrastructurele ontsluiting

Voor infrastructurele ingrepen staan overheden bijna per definitie aan de lat. Voor lokale ingrepen is dit de gemeente, voor grensoverstijgende ingrepen is samenwerking met buurgemeenten, provincie en rijk nodig.

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	minder belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Digitale verbondenheid

Helmond heeft een hoge ambitie voor de digitale stad. Om die waar te kunnen maken, zijn we mede-verantwoordelijk voor de aanleg van glasvezel in onze stad.

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	minder belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Sociale verbondenheid

De inrichting van de openbare ruimte kan een belangrijke rol spelen in het bevorderen van sociale verbondenheid in buurten en wijken. Bijvoorbeeld door de ruimte aantrekkelijk in te richten en voldoende zit- en speelplaatsen te maken die aansluiten bij de behoefte van de inwoners. Daar hoort ook een sociaal veilige omgeving bij. Wij werken daarvoor samen met partners in de stad, onze inwoners en belangengroepen.

Reguleren	minder belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Groenblauwe verbindingen

Het verbinden van water- en groenstructuren is een randvoorwaarde voor een gezonde ecologische basis. Dit gaat enerzijds om inrichting (vaak van de openbare ruimte), anderzijds om samenwerking, bijvoorbeeld met het waterschap, maar ook met grondeigenaren en belangenorganisatie. Naast zelfrealisatie faciliteert de gemeente deze processen. Bij verbindingen die er al liggen is bescherming nodig, zodat ze ook in de toekomst hun rol kunnen vervullen.

Reguleren	belangrijk
Realiseren	heel belangrijk
Stimuleren/faciliteren	belangrijk
Samen werken	heel belangrijk

Uit het voorgaande blijkt dat de gemeente niet één rol heeft bij het realiseren van haar ambities. Vaak ontstaat er een mengvorm.

De rol van de gemeenten kan in de loop van de tijd veranderen. Bijvoorbeeld door maatschappelijke ontwikkelingen of omdat andere partijen een rol (kunnen) gaan overnemen. Ook gaven we aan dat de gemeente andere partijen nodig heeft om die ambities te realiseren. Bovendien zijn er vele initiatienemers die direct of indirect bijdragen aan onze ambities.

De mate van sturing door de gemeente zal afhangen van het belang dat de gemeente heeft bij het realiseren van haar ambities en welke prioriteit daar aan wordt gegeven. Toch zal de gemeente haar rol zorgvuldig moeten kiezen. Een sterk sturende of regulerende overheid leidt niet automatisch tot een beter of sneller resultaat. Er zal continue in het proces gezocht moeten worden naar de juiste balans tussen sturen en reguleren enerzijds en loslaten en vertrouwen hebben in je partners anderzijds.

Daarbij hoort in ieder geval een helder verwachtingenmanagement; wat is ieders rol binnen de samenwerking en wat is de speelruimte. Zo gelden bij een initiatief altijd bepaalde kaders waar we rekening mee moeten houden (het speelveld). Die moeten bij alle samenwerkingspartners bekend zijn of bekend gemaakt worden. We beginnen immers nooit vanuit een blanco situatie.

Het vooraf schetsen van verwachtingen is ook onderdeel van een rol die hier nog niet specifiek is benoemd: leiderschap. Duidelijk aangeven wat het speelveld is, waarbinnen een initiatief wordt ontplooit, het proces op gang brengen en iedereen aangehaakt houden, knopen kunnen doorhakken en uiteindelijk resultaat bereiken. En dat op zo'n manier dat iedereen zich gehoord voelt en de besluitvorming begrijpt. Dat stelt niet alleen eisen aan de wijze van samenwerking en verantwoording afleggen, maar ook aan leiderschap.

7.4 Richtinggevende principes

De Omgevingsvisie beschrijft de gemeentebrede ambities in het fysieke domein op hoofdlijnen. Voor ontwikkelingen, groot én klein, willen we een aantal richtinggevende principes meegeven zodat we weten dat de ontwikkelingen bijdragen aan onze doelen en ambities. Deze richtinggevende principes vullen elkaar aan door het gebruik van ‘herkomstwaarde, belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde’.

We hebben de afgelopen decennia vooral oog gehad voor de gebruikswaarde van onze omgeving om in onze behoeften te kunnen voorzien. Daarmee hebben we de andere waarden soms tekort gedaan. We moeten de gebruikswaarde weer in balans brengen met de andere richtinggevende principes om een duurzame toekomst te kunnen garanderen. De lagenbenadering helpt ons om hier invulling aan te geven.

Herkomstwaarde

De kenmerken en identiteit van het gebied zijn leidend. Dit geldt voor de ondergrond, het water en bodemsysteem, en de hierop gebaseerde ecologische en landschappelijke kenmerken. Maar ook de geschiedenis, zichtbaar in archeologische en cultuurhistorische waarden zijn hier onderdeel van.

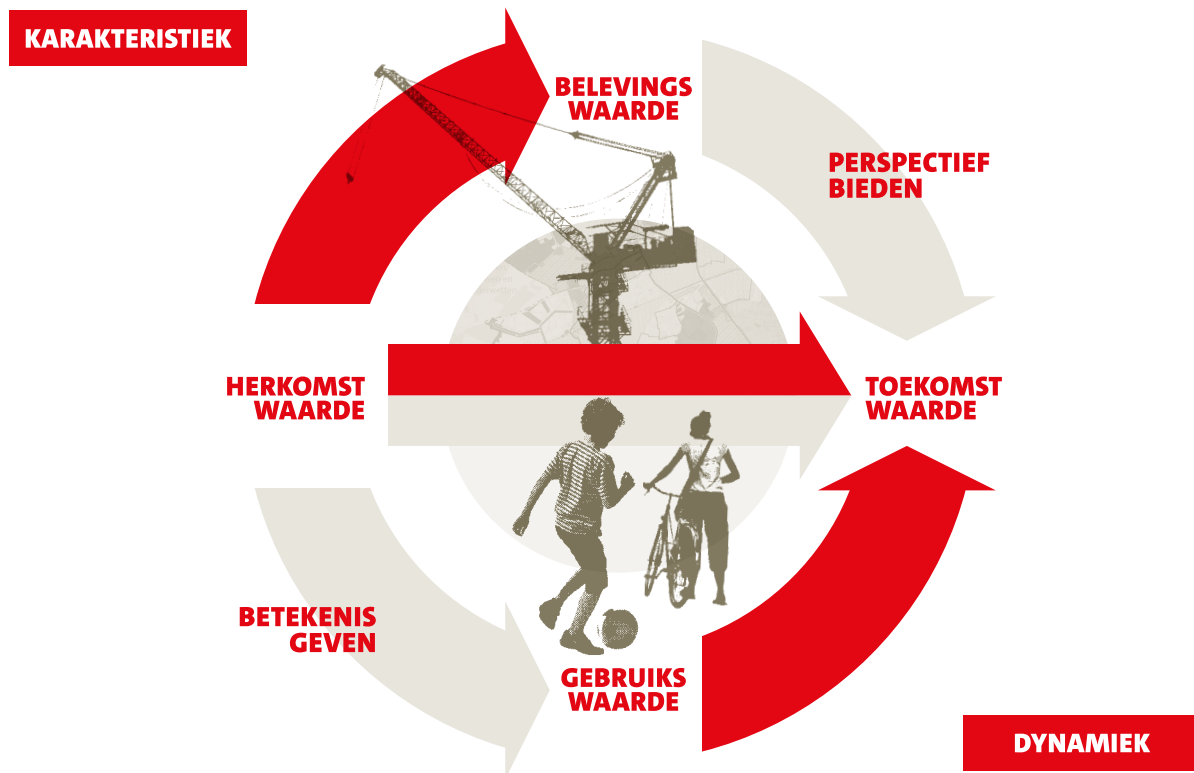
Bij ontwikkelingen moet voldoende aandacht zijn voor de context van het gebied en rekening worden gehouden met de waarden die nog aanwezig zijn of hersteld en zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Toekomstwaarde

Ontwikkelingen moeten duurzaam en toekomstbestendig zijn, niet afwentelen in plaats en tijd. Dit betekent enerzijds dat het gebruik van onze omgeving geen negatieve gevolgen mag hebben voor onze leefomgeving, het ecologisch kapitaal en voor toekomstige generaties. Op een aantal fronten zijn we door de ondergrens geschoten van wat toelaatbaar is. Hier moeten we niet alleen beschermen, maar ook ‘repareren’ om toekomstwaarde aan een ontwikkeling mee te geven.

Daarnaast betekent 'toekomstbestendig' ook, dat ontwikkelingen aanpasbaar zijn aan toekomstige behoeftes. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid van functieverandering, het levensloopbestendig maken van gebouwen en voldoende (openbare) ruimte om in te kunnen spelen op veranderende behoeftes.

- De ondergrond en het ecosysteem is de basis
- We zetten in op ontwikkeling en vergroting van de biodiversiteit, onder andere door bij elke ontwikkeling invulling te geven aan de basiskwaliteit voor natuur
- We maken werk van de klimaatopgave door in te zetten op groen, natuurbescherming en -ontwikkeling en gebiedseigen maatregelen.
- We nemen verantwoordelijkheid in de energietransitie en de klimaatopgave. Elke verandering in de fysieke leefomgeving levert een bijdrage aan onze verduurzamingsopgave
- We stimuleren eigen verantwoordelijkheid en trekken samen op.

Belevingswaarde

Nieuwe ontwikkelingen passen bij de identiteit van het gebied, en dragen bij aan ruimtelijke kwaliteit. Het uitgangspunt is, dat een gebied een aangenaam en (sociaal) veilig gevoel moet geven. Dit heeft te maken met herkenbaarheid (herkomstwaarde), zichtlijnen, groen en water, landschappelijke, stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit. Maar ook een goede balans tussen grootschaligheid en kleinschaligheid en de relatie tussen privéterrein en openbaar terrein (sociale veiligheid) is hier onderdeel van. Dit geldt voor alle typen ontwikkelingen.

Gebruikswaarde

Ontwikkelingen moeten invulling geven aan de behoefte van de samenleving. Dit vertaalt zich in de volgende punten:

- Onze omgeving (gebouwen en openbare ruimte) stimuleert ontmoeting en versterkt de band tussen onze inwoners. We werken aan een uitnodigende openbare ruimte met verblijfskwaliteit en voldoende voorzieningen voor jong en oud.
- We werken aan een inclusieve woningbouwopgave met goede, toegankelijke voorzieningen. We streven daarbij een mix van doelgroepen na door woningen te realiseren voor iedereen, alle leeftijden en doelgroepen.
- We bieden een prettig ondernemersklimaat. Dit doen we door ruimte te bieden voor ontwikkeling en het benutten van kansen.
- Het centrum van Helmond is uitnodigend met goede verbindingen van en naar de wijken en het buitengebied.
- Bij de inrichting van onze omgeving werken we constant aan een schone, gezonde en veilige woon- en leefomgeving met voldoende water en groen
- De bereikbaarheid is gegarandeerd, waarbij duurzame en gezonde mobiliteit de voorkeur heeft.

7.5 De beleidscyclus

De Omgevingsvisie geeft richting aan de ontwikkeling van onze stad richting 2040. Het geeft als het ware een stip op de horizon waar we met elkaar naar toe werken. Door het karakter van de Omgevingsvisie, blijft deze redelijk abstract en ‘hoog-over’. Om de uitvoering van onze doelen en ambities in het fysieke domein concreet te maken, hebben we praktische handvatten nodig. Die werken we uit in omgevingsprogramma's.

Soms is het nodig om ook regels te stellen, die komen terecht in het omgevingsplan. Het uitgangspunt is, dat de doorwerking van beleid door het stellen van regels in het omgevingsplan altijd ten dienste moeten staan van het realiseren van onze doelen, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie en omgevingsprogramma's.

Omgevingsprogramma's

Een omgevingsprogramma is een instrument waarin we maatregelen opnemen om de gewenste kwaliteit van de leefomgeving te bereiken.

In de Omgevingswet is de inhoud van een omgevingsprogramma als volgt omschreven:

- een omgevingsprogramma geeft de uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving,
- een omgevingsprogramma geeft maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Die maatregelen kunnen van alles zijn. Denk aan het uitwerken van beleid(sregels), communicatie, convenanten, subsidies en het zelf uitvoeren van projecten.

Een omgevingsprogramma kan het karakter hebben van een verder uitgewerkte visie op een bepaald thema (bijvoorbeeld een woonvisie of een mobiliteitsvisie). Of een gebiedsvisie, waarin maatregelen staan voor het verbeteren van de fysieke leefomgeving voor een specifiek gebied. Er is dus niet één omgevingsprogramma, elke thematische of gebiedsgerichte uitwerking van de Omgevingsvisie is een omgevingsprogramma.

De Omgevingsvisie en hieruit voortvloeiende omgevingsprogramma's zijn instrumenten in de beleidscyclus. In de beleidscyclus werken we vanuit abstractere doelen en ambities toe naar concretere programma's en vervolgens naar operationele maatregelen. Vervolgens kijken we of we met die maatregelen onze doelen en ambities gaan halen. Zo niet, dan stellen we ons beleid bij. Om dit goed te kunnen doen, maken we gebruik van monitoring en evaluatie (zie paragraaf 7.4.2).

Een omgevingsprogramma is, net als de omgevingsvisie, zelfbindend en vormvrij. Er gelden vanuit de Omgevingswet wel enkele eisen op het gebied van voorbereiding, participatie en vaststelling van een omgevingsprogramma. Zo geldt er een motiveringsplicht voor participatie en is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

In deze omgevingsvisie hebben we een aantal programma's al aangekondigd. Deze worden de

aankomende jaren opgesteld, of zijn al in ontwikkeling. Een aantal programma's kennen we nu al onder een andere benaming. Het gaat in ieder geval om de:

- mobiliteitsvisie Helmond 2040
- woonvisie 2040
- groen/blauwe/ landschapsvisie
- erfgoedvisie
- cultuurnota Helmond 2040
- wijkwarmteplannen
- programma klimaatbestendige stad
- programma energietransitie en klimaatakkoord
- nota ondergrondse infrastructuur
- gebiedsontwikkelpunnen, waaronder de wijk(ontwikkel)plannen

Deze lijst is niet limitatief. Als de aankomende jaren blijkt, dat er meer programma's nodig zijn, dan kunnen die naar behoefte opgesteld worden.

Omgevingsplan

In paragraaf 7.2 gaven we aan dat wij verschillende rollen hebben en daarmee verschillende instrumenten kunnen inzetten. Soms is het nodig om dingen vast te leggen in regels. Daarmee is voor iedereen duidelijk waar je aan moet voldoen en gelden voor iedereen onder dezelfde omstandigheden dezelfde voorwaarden. Er zijn verschillende soorten regels:

- Algemene regels: je mag iets, mits je je aan een aantal eisen houdt. Je hebt geen vergunning of ontheffing nodig
- Meldingsplicht: je mag iets, mits je je aan een aantal eisen houdt en wij vragen je om een melding te doen voordat je begint. Vaak zit er een termijn aan het doen van een melding, bijvoorbeeld: minimaal 4 weken voordat je begint met de activiteit. Hoer je niets van ons, dan mag je gewoon starten.
- Ontheffingplicht: je mag iets niet, tenzij je een ontheffing van ons krijgt.
- Vergunningplicht: je mag iets, mits je daarvoor een vergunning hebt aangevraagd

In het omgevingsplan leggen we alle regels vast die we nodig vinden om onze leefomgeving te beschermen, gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen tegen te houden. Het omgevingsplan vervangt de huidige bestemmingsplannen en een aantal gemeentelijke verordeningen in het fysieke domein. De doelen en ambities in deze omgevingsvisie en de daaruit voortvloeiende omgevingsprogramma's zijn leidend voor het opstellen van regels in het omgevingsplan. Daarmee krijgen we een logische doorvertaling van doelen en ambities, via uitvoeringsprogramma's naar regels, voor zover we vinden dat er regels nodig zijn.

Vanuit de provincie en het Rijk krijgen we 'instructieregels' mee, die we moeten opnemen in ons

omgevingsplan. Die instructieregels liggen vast in de provinciale Omgevingsverordening en in landelijke wetten en uitvoeringsregelingen.

Monitoring en evaluatie

We hebben in Helmond gekozen voor het gebruik van de telos-systematiek om te monitoren of onze stad zich in balans ontwikkelt. Telos hanteert drie zogenaamde ‘kapitalen’: het ecologisch, economisch en sociaal-maatschappelijk kapitaal. Het uitgangspunt is, dat ontwikkeling op het ene kapitaal niet ten koste mag gaan van de (mogelijkheden voor) ontwikkeling op het andere kapitaal.

Voor elk van deze kapitalen zijn indicatoren geformuleerd, waarmee we kunnen meten of we onze doelen halen. We hebben de indicatoren uit telos gebruikt als basis voor de omgevingseffectrapportage. Daarmee kunnen we ook meten of we de doelen en ambities uit deze Omgevingsvisie gaan halen.

Er zijn inmiddels ook andere monitoringssystemen in ontwikkeling, denk aan de monitor Brede Welvaart en de Global Goals. Wij sluiten vanuit de Omgevingsvisie nu aan op telos, omdat wij onze monitoring organisatiebreed hiervoor hebben ingericht. Bij een eventuele toekomstige keuze voor een andere monitoringssystematiek, moeten de doelen en ambities uit de omgevingsvisie meegenomen worden als kader voor de monitoring.

Governance en samenwerkingsverbanden

De taak van de gemeente wordt groter, belangrijker en ingewikkelder. Groter en belangrijker omdat de gemeente voor de inwoners op veel terreinen de belangrijkste overheid is geworden. Ingewikkelder omdat de burger grote verwachtingen van de gemeente heeft, op tal van terreinen afhankelijk is van diezelfde gemeente en omdat de gemeente met veel andere partijen moet samenwerken.

We hebben steeds minder de wijsheid in pacht en we kunnen de complexiteit van de samenleving niet meer oplossen met een regel, subsidiebeschikking of voorlichtingscampagne. We hebben daarvoor heel veel partijen nodig, waaronder inwoners, ondernemers, ketenpartners, uitvoeringsorganisaties en andere overheden. Onze rol wordt steeds meer het faciliteren van ontwikkelingen, het geven van ruimte en het vaststellen van spelregels zodat de kracht van de samenleving gemobiliseerd kan worden.

Onze rol wordt ook ingewikkelder omdat de zelforganisatie van inwoners gepaard gaat met uitsluiting, ongelijkheid en inperking van de solidariteit. Wij moeten nog steeds het algemeen belang in het oog houden en de kloof tussen rijk en arm, gezond en ziek en insluiting en uitsluiting, zien te dichten.

Het is ook ingewikkeld, omdat wij als lokaal bestuur steeds meer regionaal moet samenwerken. In een regio komen de beleidsterreinen economie, bereikbaarheid, wonen, winkelen, recreëren, arbeidsmarkt, onderwijs, re-integratie, zorg en welzijn samen.

Gemeenten krijgen vanuit het Rijk steeds meer taken toegeschoven, al dan niet in medebewind. Ministeries geven centrumgemeenten een rol en laten het vervolgens aan hen over om het met hun regiogemeenten te regelen.

In een stedelijke regio en een ‘daily urban system’ – een gebied veel groter dan onze stad – hangen economische relaties, de diensten- en sociale infrastructuur en de ruimtelijke verbindingen samen. De verwachting is dat dit zal leiden tot méér variatie, méér flexibiliteit en minder vrijblijvendheid in de bestuurlijke arrangementen. Daarbij moeten we verschillende sturingsvormen gaan combineren.

Om de regionale samenwerking vorm te geven zijn er verschillende overlegstructuren waar Helmond bij aansluit. Het karakter van de overleggen kan verschillen, sommige hebben een belangrijke rol in de voorbereiding van besluitvorming, andere zijn vooral bedoeld voor informatie-uitwisseling.

De belangrijkste, structureel georganiseerde samenwerkingsverbanden in het fysieke domein op dit moment zijn:

- Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE)
- MIRT-onderzoek Brainport
- Metropoolregio Eindhoven (MRE)
- SmartWayz
- Brabantse Peelgemeenten
- B7, de 7 grootste gemeenten in Brabant, ook wel Stedelijk Netwerk Brabant
- G40, de 40 middelgrote gemeenten in Nederland (na Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag)
- Platform Klimaatadaptatie Zuidnederland
- UDI:Samenwerking TUe, Brainport Eindhoven en Helmond

Deze lijst is niet limitatief en niet in beton gegoten. Op basis van doel en behoefte kan deze lijst wijzigen. De Omgevingsvisie geeft ons handvatten om input te leveren in deze en eventuele nieuwe samenwerkingsverbanden. Ook kunnen we op basis van de Omgevingsvisie kijken waar de grootste aanknopingspunten zitten voor onze doelen en ambities en welke gremia voor ons dus het meest relevant zijn om aan deel te nemen.

BIJLAGE : TOELICHTING ZONNEVELDEN

Waarom willen we zonnevelden toestaan?

De overwegingen om het ontwikkelen van zonnevelden toe te staan zijn:

- er is, met uitzondering van een klein gebied in de uiterste zuidoostelijke hoek van onze gemeente, geen ruimte voor het opwekken van windenergie.
- zonne-energie is een onmisbare schakel in de energietransitie naast biomassa, waterkracht en aardwarmte;
- de gemeente Helmond neemt verantwoordelijkheid in het behalen van de klimaatdoelstellingen die op nationaal niveau zijn afgesproken en daarnaast in het behalen van de eigen ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn;
- we hebben geen ruimte voor grootschalige zonnevelden, wel voor kleinere velden die een belangrijke bijdrage moeten leveren het aan klimaatneutraal worden van onze stad
- het opwekken van duurzame energie draagt bij aan het duurzame imago van de gemeente Helmond;
- een zonnepark heeft een omkeerbaar en flexibel karakter, doordat de grond na 15-25 jaar weer moet worden teruggebracht in (minimaal) de oorspronkelijke staat, waar mogelijk met verbeteringen.
- er is een concrete en aantoonbare behoefte aan het opwekken van duurzame energie met behulp van de zon;

Afweegbare gebieden voor de ontwikkeling van zonnevelden

In deze omgevingsvisie zijn gebieden opgenomen waar de gemeente de realisatie van de zonnevelden afweegbaar vindt (zie kaart ambitie 2).

Dat een gebied 'afweegbaar' is voor de ontwikkeling van een zonneveld, wil niet zeggen dat daar een zonneveld móet komen. Enerzijds is dit afhankelijk van een concreet initiatief: als er geen interesse is in de ontwikkeling van een zonneveld, dan zal het er niet komen.

Anderzijds zijn in beleidsregels criteria vastgelegd voor landschappelijke inpassing, waarbij ook gekeken wordt naar het totale oppervlak zonneveld in een gebied. Er zitten vanuit landschappelijk oogpunt en beeldkwaliteit grenzen aan het totale oppervlak dat acceptabel wordt geacht. De kans is klein dat een gebied volledig wordt ingevuld met zonnevelden. In de landschapsvisie worden criteria opgenomen wat toelaatbaar is voor de totale maximale invulling in een gebied. Dat betekent ook dat de ontwikkeling van een zonneveld in een gebied mede bepalend is voor wat er daarna nog mogelijk is in dat gebied.

De eerste voorkeur heeft plaatsing van zonnepanelen op daken. Dit kost geen 'nieuwe' ruimte en valt daarmee onder meervoudig ruimtegebruik. Vooral op de gestapelde bouw en op grote bedrijfsdaken zijn nog volop mogelijkheden. Als gemeente stimuleren we het realiseren van zon op dak waar nodig. Dit is echter onvoldoende om de opgave te kunnen dekken.

Als tweede voorkeur kiest de gemeente Helmond voor zonnevelden op kavels die haar eigendom zijn. Dit mede om beter grip te kunnen houden op initiatieven voor de realisatie van zonnevelden. Daarom benadrukken we dat initiatiefnemers voor zonnevelden waarbij gemeentegrond betrokken is om nog geen gesprekken aan te gaan met de omgeving, maar eerst in contact te treden met de gemeente.

Als derde voorkeur kiest de gemeente voor zonnevelden op kavels waar geen gemeentelijk eigendom bij betrokken is.

Beleidsregels voor de ontwikkeling van een zonneveld

Voor de realisatie van zonnevelden heeft het college beleidsregels gesteld. Deze beleidsregels zijn van toepassing op zonnevelden 2-20 ha. Initiatieven kleiner dan 2 ha en initiatieven die liggen in het concentratiegebied verstedelijking zijn altijd maatwerk. Hiervoor moet een initiatiefnemer vooraf in contact te treden met de gemeente. Daarbij zal de gemeente het belang van het voorkomen van verrommeling van het landschap, met name in de stedelijke randzones, bewaken.

Meervoudig ruimtegebruik en toepassing zonneladder

Initiatieven met meervoudig ruimtegebruik hebben de voorkeur. De provincie Noord-Brabant stelt dit in haar beoordeling als voorwaarde. Voorbeelden van meervoudig ruimtegebruik zijn: combinaties van zonnepanelen met waterberging, met ecologie en biodiversiteit en met bepaalde vormen van landbouw. Ook het benutten van de 'restruimte', bijvoorbeeld in de bermen van infrastructuur en op voormalige vuilstortlocaties valt hieronder. Daarnaast hanteert de provincie de zonneladder. Deze is in de figuur hieronder toegelicht.

Figuur: zonneladder

1. NO REGRET

Daken, onbenutte bebouwde locaties, op infrastructurele werken

2. ZORGVULDIG INPASSEN

Langs infrastructurele werken, industriële waterplassen, pauzelandenschappen

3. COMBINEREN OP GEVOELIGE LOCATIES

Langs stads,- of bosrand, minder efficiënte landbouwgrond, andere waterplassen, buffer rondom natuurgebieden, recreatiegebieden

4. MULTIFUNCTIONEEL GEBRUIK LANDBOUW -EN NATUUR- GRONDEN

De zonneladder impliceert geen volgordelijkheid in tijd. Zoals eerder aangegeven, is de totale energiebehoefte van Helmond groter dan de totale opwekbaarheid van zonne-energie, zelfs als de locaties op alle verschillende treden van de zonneladder benut worden. Daarnaast zijn er ook nog andere randvoorwaarden die ervoor zorgen dat het ontwikkelen van zonnenvelden of zonnedaken op bepaalde locaties niet mogelijk is, zoals bijvoorbeeld netcongestie, of procedurele vertraging die optreedt omdat het grondeigendom op bepaalde locaties het ingewikkelder maakt om hier zonne-energie te genereren en exploiteren. Om de doelen voor het opwekken van duurzame energie te behalen, is het dus belangrijk om zonne-energie niet alleen op no-regret locaties te faciliteren, maar ook op de andere treden van de zonneladder.

Proces om te komen tot ontwikkeling van een afweegbaar gebied

Voordat een afweegbaar gebied ontwikkeld wordt naar een zonnenveld moet een gedegen ontwikkelproces doorlopen te worden. Per gebied gelden verschillende randvoorwaarden. Om daar richting in te kunnen geven én om voor iedereen duidelijk te maken op welke manier wij dat op willen pakken is een uitwerkingsstrategie Zonnenvelden opgesteld, als bijlage bij de beleidsregels voor zonnenvelden en zonnedaken. Dit document geldt als gemeentelijke leidraad voor de realisatie van zonnenvelden in de gemeente Helmond en geeft een toelichting op onder andere de rol van de gemeente bij de realisatie van zonnenvelden, de verschillende ontwikkelstrategieën, (financiële) participatie, procesinrichting en draagvlakverwerving.

Maximale lokale participatie

Draagvlak bij de inwoners voor het realiseren van zonnenvelden is een belangrijke voorwaarde, evenals het realiseren van maatschappelijke meerwaarde. De participatieaanpak moet in lijn zijn met het geldende Helmondse gemeentelijke participatiebeleid. Conform de afspraken in de RES zijn hier criteria voor opgenomen.

Als onderdeel van de RES Metropoolregio Eindhoven vinden we het hierbij belangrijk om gezamenlijk te sturen op het bereiken van de ambitie zoals vastgelegd in de RES. Daarbij willen we sturend optreden om:

- te komen tot acceptatie en draagvlak bij inwoners en bedrijven;
- te komen tot een eerlijke verdeling van financiële lasten en lusten en een haalbare en betaalbare transitie;
- goede inpassing in de omgeving en kwaliteit bij initiatieven zeker te stellen.

Energie-infrastructuur

De ligging van een zonnepark nabij energie-infrastructuur, grote afnemers en/of reeds aanwezige zware aansluitingen, heeft grote invloed op de kosten. Dat betekent dat de afstand tot een aansluitmogelijkheid mede bepalend is voor de haalbaarheid van een businesscase. Hoe dichter bij aansluitmogelijkheden, hoe gunstiger een locatie. Het is van belang dat een initiatiefnemer/ontwikkelaar daarom vroegtijdig met de netwerkbeheerder afstemming heeft over de aansluitmogelijkheden en de bijbehorende kosten.

Toelichting kaart afweegbare gebieden voor zonnenvelden

De realisering van nieuwe zonneparken is niet overal ruimtelijk goed inpasbaar en/of wenselijk. Op een aantal locaties is kwaliteit aanwezig die moet worden beschermd, dan wel zijn er andere belangen die prioritair zijn en zich niet verdragen met zonneparken.

Op basis van een aantal criteria zijn er gebieden die niet in aanmerking komen als afweegbaar voor een zonnenveld. De overblijvende gebieden zijn wel afweegbaar, waarbij de criteria uit de

beleidsregels van toepassing zijn.

Minimaal aaneengesloten oppervlak

De beleidsregels en kaart richten zich op aaneengesloten zonnevelden van minimaal 2 hectare.

Velden met een kleiner oppervlak zijn altijd maatwerk, we vragen van initiatiefnemers om daarvoor vroegtijdig contact op te nemen met de gemeente. Voor initiatieven waar (mogelijk) gemeenteground bij betrokken wordt, moet altijd eerst contact worden gezocht met de gemeente.

Stedelijk concentratiegebied

In het stedelijk concentratiegebied zijn geen afweegbare gebieden voor zonnevelden op de kaart opgenomen. Dat wil niet zeggen dat hier geen zonnevelden mogelijk zijn. Mogelijk zijn hier directe koppelingen te maken tussen vraag en aanbod van (zonne)energie voor specifieke functies.

Zonnevelden in stedelijk concentratiegebied zijn altijd maatwerk, we vragen initiatiefnemers om hiervoor vooraf contact op te nemen met de gemeente.

Niet afweegbaar: Natuur Netwerk Brabant

Bestaande natuur leent zich niet voor gebruik als zonneveld. Dit verdraagt zich niet met de kwetsbaarheid van en ecologische doelstellingen voor deze gebieden. Deze gebieden zijn opgenomen in het Natuur Netwerk Brabant (NNB) inclusief de ecologische verbindingzones.

Voor nog niet gerealiseerde natuur binnen het NNB en nieuwe natuur is er het initiatief van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) om tijdelijke plaatsing van zonnevelden te gebruiken als kostendrager voor natuurontwikkeling. Dit wordt per geval bekeken.

Niet afweegbaar: Cultuurhistorisch waardevolle gebieden

Cultuurhistorisch waardevolle landschappen verdragen zich niet met grootschalige ontwikkelingen zoals zonnevelden. Vanwege bijzondere verkavelings- en landschappelijke patronen en het kleinschalige karakter, komen deze gebieden niet in aanmerking voor gebruik als zonnevelden. Het gaat daarbij om als zodanig op provinciaal niveau aangeduide gebieden. In Helmond is dat het beekdal van de Goorloop, ten zuiden van kasteel Croy.

COLOFON

Fotografie: Pressvisuals, gemeente Helmond, Jan van de Laar Fotografie, Gerard van Hal Fotografie

Versie: Omgevingsvisie Helmond 2040, vastgesteld op 6 februari 2024

Tekst: Rho Adviseurs en gemeente Helmond

Kaarten: Rho Adviseurs

Opmaak: Deamer Media Design

Illustraties: Rolf Thijssen

GEBRUIKTE LITERATUUR

Bestuurlijk document Integraal MIRT-onderzoek Verstedelijking en bereikbaarheid Brainportregio (met bijbehorende documenten), BMC e.a., november 2020

Integrale strategie Ruimte, Metropoolregio Eindhoven, 2017, BRO i.o.v. MRE

Ontwikkelperspectief en eerste uitvoeringsafspraken Stedelijk Brabant 2040, maart 2023

Onderbouwing gebiedsstrategie duurzame energieopgave Noord Brabant, POSAD, Den Haag, september 2016

Visie zonnevelden en zonnedaken in de gemeente Helmond, gemeente Helmond, april 2020

Milieuvisie Helmond 2025, Duurzaam op weg, gemeente Helmond 2014

Beleidsplan stedelijk groen, gemeente Helmond 2008

Concept-Mobiliteitsvisie Helmond 2040, gemeente Helmond, juni 2023

Kadernota sociaal domein 2019-2022, Samen maken we het verschil, gemeente Helmond 2019

Concept-Woonvisie Helmond 2040, juni 2023

Vergaand veranderen, slim verschillen, duurzaam verbinden, Trends en ontwikkelingen in de samenleving, Platform 31, april 2017

Transitievisie Warmte, gemeente Helmond 2021

Vergroenen met gezond verstand, Uitvoeringsagenda 2021-2025 klimaatbestendig Helmond, gemeente Helmond 2020

De kwaliteit van Brabant, Visie op de Brabantse leefomgeving (provinciale Omgevingsvisie), provincie Noord-Brabant, 2020

Nationale Omgevingsvisie (NOVI), Duurzaam perspectief voor onze leefomgeving, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, september 2020

Structuurvisie Helmond 2030, gemeente Helmond 2014

Regionale Energiestrategie Metropoolregio Eindhoven 1.0, MRE, september 2021

Centrumperspectief 2030, gemeente Helmond

Centrumperspectief 2030, Herijking, gemeente Helmond 2020

Economische visie Helmond, Ecorys i.o.v. gemeente Helmond, januari 2022

Evenementenbeleid, Helmond veelzijdige evenementenstad, gemeente Helmond, september 2019

Plan van aanpak gezondheid, gemeente Helmond, ?

Preventieakkoord, december 2020

Kernwaarden gezonde leefomgeving, GGD-GHOR Nederland, 2020

Structuurvisie Groene Peelvallei, Grontmij i.o.v. gemeenten Deurne en Helmond, 2011,

Handreiking veilige leefomgeving, Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, 2019

Waterschap Aa en Maas, diverse documenten

Cultuurhistorische verkenning Helmond, biografie en diverse gebiedsuitwerkingen, Contrei i.o.v. gemeente Helmond, 2020-2023

Visie digitale stad, gemeente Helmond 2019

Analyse natuurwaarden en natuurnetwerk gemeente Helmond, Bosgroep Zuid-Nederland i.o.v. gemeente Helmond, 2019

Ruimtelijk afwegingskader De Peel, de waarden van het landschap als basis, MUST Stedenbouw i.o.v. de Peelgemeenten en waterschap Aa en Maas, 2020

Groen Goud, Waardering stedelijk groen, bureau Kragten i.o.v. gemeente Helmond juli 2022

